



Forvaltningsplan for Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat

Forvaltningsstyret

JANUAR 2014

FORORD

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat ble opprettet 5. desember 2008, og omfatter også tidligere Trillemarka naturreservat og Heimseteråsen naturreservat som ble vernet i 2002. Forvaltningsmyndigheten ble lagt til kommunene ved et statlig oppnevnt lokalt styre bestående av representanter fra de berørte kommunene, og det ble ansatt forvalter med kontorlokalisering i Rollag.

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat er på ca 148 km² og ligger i Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner i Buskerud. Formålet med opprettelsen av naturreservatet var å bevare et stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området er dominert av eldre naturskog med preg av urørthet, gode forekomster av død ved og er levested for en rekke rødlistede arter. Setervollene i området har også forekomster av rødlistearter, og området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse.

I et naturreservat skal naturverdiene gå foran andre interesser. Innenfor rammene i verneforskriften er det likevel store muligheter til å bruke området. Forvaltningsplanen skal konkretisere bestemmelsene for reservatet og sikre naturverdiene i et langsiktig perspektiv samtidig som den skal legge til rette for bruk av området innenfor rammen av verneforskriften. Gjennom hele verneprosessen lå bruk- og verntankegangen som et bakteppe i arbeidet med verneforskriften. Vernet skulle ikke være begrensende for bruken dersom det ikke gikk på bekostning av verneverdiene, og denne holdningen har også ligget til grunn i arbeidet med forvaltningsplanen.

Arbeidet med forvaltningsplanen ble startet i april 2010, og er gjennomført som prosjekt med Leif Simonsen fra ASK Rådgivning/Norconsult som prosjektleder. Det er gjennomført to feltsesonger der arbeidet med registrering av bygninger, anlegg og veier er gjennomført ved hjelp av Statens naturoppsyn (SNO), samkjøring med kulturminneprosjektet som har gått parallelt med planarbeidet, samt innleid hjelp.

Forvaltningsstyret for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat har vært oppdragsgiver og styringsgruppe for arbeidet, mens forvalter har vært prosjektansvarlig og daglig bindeledd mellom prosjektleder og oppdragsgiver. Det ble gjort et bevisst valg om ikke å etablere rådgivende utvalg i prosessen. I stedet ble det lagt opp til en åpen prosess med åpne møter i begge dalfører i april/mai 2010 og i september 2011, samt løpende anledning til å følge planarbeidet. Det ble også invitert til åpne kontordager i mars 2011 hvor prosjektleder etablerte seg lokalt og inviterte interesserte til å studere kart og komme med innspill til arbeidet. Forvaltningsstyret har fulgt arbeidet tett som styringsgruppe gjennom flere avklaringsmøter, og det har kommet en rekke verdifulle innspill fra grunneiere og andre interesserte. Det er opprettet en hjemmeside på www.trillemarkarollagsfjell.no der relevant informasjon knyttet til forvaltningen av verneområdet blir lagt ut fortløpende.

Planen har vært på høring fra 9. november 2012 til 25. februar 2013. Det kom inn 26 høringsuttalelser som er behandlet i et eget dokument. Deler av innspillene er tatt til følge og innarbeidet i den endelige forvaltningsplanen. Planen er godkjent av Miljødirektoratet i brev datert 19.12.2013.

En stor takk til alle som har bidratt med innspill og lokal kunnskap i arbeidet.

Sigdal/Rollag, 8. januar 2013

Kari Ask (sign)

Leder forvaltningsstyret

Hege Jaren (sign)

Forvalter

INNHold

1.	Sammendrag	7
2.	Innledning	9
2.1	Bakgrunn	9
2.2	Hva er en forvaltningsplan?	10
2.3	Overordnet forvaltningsmål	10
2.4	Overordnede utfordringer	11
2.5	Historisk bruk av området	11
2.6	Eiendomsforhold	12
2.7	Forholdet til naturmangfoldloven	12
3.	Områdebeskrivelse	16
3.1	Beliggenhet, topografi og klima	16
3.2	Geologi og løsmasser	16
3.3	Vegetasjon	16
4.	Verneverdier	17
4.1	Verneverdier	17
4.2	Soneinndeling	23
4.3	Bevaringsmål og tiltak	27
5.	Brukerinteresser	32
5.1	Generelle forhold	32
5.2	Stier og skiløyper	35
5.3	Veier	38
5.4	Bygninger	41
5.5	Restaurering av bygninger	44
5.6	Andre anlegg	46
5.7	Setervoller	48
5.8	Jakt og fiske	51
5.9	Vilt- og fiskeforvaltning	52
5.10	Motorferdsel	54
5.11	Rekreasjonsbruk	57
5.12	Kulturminner	59
5.13	Rydding og stell av hyttetomter	61
5.14	Hogst av ved	63
5.15	Pokalkonkurransen	65
6.	Forvaltningsoppgaver og tiltak	66
6.1	Tiltak med utspring i naturkvalitet og bevaringsmål	66
6.2	Tiltak med utspring i brukerinteresser	67
7.	Forvaltning og oppsyn	69
7.1	Roller og ansvar	69
7.2	Forvaltning	70
7.3	Oppsyn	70
7.4	Revisjon av forvaltningsplan	70
8.	Litteratur	72

9.	Vedlegg.....	73
9.1	Vedlegg 1 – Verneforskrift for Trillemarka Rollagsfjell naturreservat.....	73
9.2	Vedlegg 2 - Rødlistede arter.....	76
9.3	Vedlegg 3 – Kriteriesett for klassifisering av bygninger.....	89
9.4	Vedlegg 4 – Statuskart bygninger, veier og stier.....	90
9.5	Vedlegg 5 – Liste over eksisterende bygninger.....	91
9.6	Vedlegg 6 - Liste over eksisterende veier.....	96
9.7	Vedlegg 7 – Statuskart setervoller.....	98
9.8	Vedlegg 8 – Liste over eksisterende setervoller.....	99
9.9	Vedlegg 9 – Statuskart løyper.....	100
9.10	Vedlegg 10 – Kart over anlegg.....	101
9.11	Vedlegg 11 – Liste over anlegg.....	102
9.12	Vedlegg 12 – Kalkingslokaliteter.....	104
9.13	Vedlegg 13 – Traseer for sykkel og hest og kjerre.....	106
9.14	Vedlegg 14 – Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven der forvaltningsplanen setter forskriftsbestemmelser eller gjør enkeltvedtak.....	107
9.15	Forhold som kan kreve forskriftsendring.....	111

Oversikt over figurer

Figur 1. Vernegrense for Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat.....	9
Figur 2. Oversiktsbilde over eiendomsstruktur i verneområdet.....	15
Figur 3. Kartlagte naturtyper innenfor verneområdet (Hofton & Blindheim, 2006).....	20
Figur 4. Lokalteter med eksisterende setervoller på vernetidspunktet.	26

Oversikt over tabeller

Tabell 1. Oversikt over kartlagte arter og antall rødlistede arter av disse (Hofton & Blindheim, Artsliste og nøkkeltall mht. rødlistearter i Trillemarka-Rollagsfjell - en oppdatert oversikt., 2006). Tabell oppdatert med status i Norsk Rødliste for arter 2010 (Kålås J. A., 2010).	19
Tabell 2. Kartlagte naturtyper og antall lokaliteter av disse innenfor verneområdet (Hofton & Blindheim, 2006).	21
Tabell 3. Naturtyper kartfestet innenfor verneområdet. Verdi er angitt med stjerner (* - ***) der økende antall stjerner er økende verdi (Hofton & Blindheim, 2006).....	21

1. SAMMENDRAG

Denne forvaltningsplanen er utarbeidet med hjemmel i verneforskriftens § 8. Det overordnede målet med en forvaltningsplan er at den skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. En forvaltningsplan skal utarbeides innenfor rammene som er gitt i verneforskriften. Verneforskriften har en rekke henvisninger til forhold som skal avklares i forvaltningsplanen.

De største utfordringene i planområdet ansees å være klargjøring av forholdet mellom bestemmelsene i verneforskriften og de forskjellige brukerinteressene. Dette gjelder særlig forholdet til bygninger, veier og motorferdsel. På den biologiske siden ansees lite kunnskap om biologiske verdier på setervoller å være en utfordring. Videre har det i planprosessen vist seg at deler av kunnskapen om de biologiske verdiene er spredt og delvis lite tilgjengelig.

De mange setrene, bygningene og rester av bygninger, setre, veier og fløtningsanlegg viser at verneområdet har vært svært aktivt bruk opp gjennom århundrene.

Verneverdiene er knyttet til gammel skog med en tallrik forekomst av rødlistearter, særlig i form av sopp og lav. I alt 63 naturtypelokaliteter, i hovedsak skogtyper, er registrert. Disse er fordelt på i alt 4 kategorier etter verneverdi. Til sammen 119 rødlistearter etter Norsk rødliste for arter 2010 er registrert. Verneområdet er delt inn i 3 forvaltningssoner. Sone 1 er de kartfestede naturtypene, sone 2 er de øvrige skogsområdene og sone 3 er setervollene. Det er utarbeidet egne bevaringsmål og tiltaksforslag for hver sone (se kapittel 4.3).

Brukerinteressene er delt inn i kapitler etter tematikk hentet fra verneforskriften og problemstillinger som brukerinteressene har tatt opp. Stier og skiløyper er vist i kart og det er gitt retningslinjer for hvordan disse kan ryddes og merkes. Veier er kategorisert i tre typer etter veistandard og er vist i kart. Alle veier som eksisterte på vernetidspunktet er kartlagt og det er gitt retningslinjer for hvordan disse kan vedlikeholdes. Det har vist seg at noen bilveier ikke er omtalt som bilvei i forskriftens § 4.2. Det foreslås forskriftsendringer for å korrigere dette.

Det ble registrert 193 eksisterende bygninger på vernetidspunktet. Disse er kartfestet og listet opp. Bygningene er besøkt i felt, tilstanden er beskrevet og byggene fotografert. Det er trukket opp grenser mellom hva forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å bestemme og hva som avklares gjennom annet lovverk. Det forekommer også en rekke andre former for anlegg i området. Eksisterende vesentlige anlegg på vernetidspunktet er kartfestet og listet opp.

Eksisterende setervoller på vernetidspunktet er gjennom feltarbeid avgrenset på kart og listet opp. Det er gitt retningslinjer for grunneiers rydding og stell av eksisterende setervoll. Dersom det foreligger spesielle biologiske verdier på setervollen kan forvaltningsmyndigheten planlegge og gjennomføre skjøtsel av disse arealene.

Jakt og fiske vil kunne foregå som før, men bruk av mobile jakttårn og rydding av skuddfelt og fiskeplasser er etter forskriften ikke tillatt. Det foreslås imidlertid forskriftsendring slik at bruk av mobile jakttårn skal bli tillatt på lik linje som i andre skogvernområder. Bruk av lett terrenggående kjøretøy for uttransport av elg er nærmere omtalt. Vilt- og fiskeforvaltning kan skje som tidligere, men det skal gjennomføres en koordineringsrunde mellom forvaltningsmyndigheten og kommunen, fylkeskommunen og fylkesmannen slik at kalking,

utsetting av fisk og andre tiltak ikke bryter med bestemmelser eller retningslinjer for verneområdet.

Motorferdsel er et betydelig tema, men det gis ikke bestemmelser eller retningslinjer for dette ut over det som er gitt i verneforskriften. Under kapittelet Rekreasjonsbruk klargjøres hva som menes med tørrkvist. Videre gis det retningslinjer på dette med faste bålplasser, håndtering av større grupper enn 40 personer og håndtering av eventuelle båtvrak.

Rydding og stell av hyttetomter avklares. Som hyttetomter regnes også arealer rundt seterbygninger og andre driftshusvære som ikke har fått definert eksisterende setervoll rundt seg. Det gis videre retningslinjer for hogst av ved. Til slutt i kapittelet om brukerinteresser omtales skytekonkurransen Pokalkonkurransen. Dette er et tradisjonsrikt skytestevne som delvis foregår innenfor vernegrensen og som i følge kgl.res. skulle vært omhandlet i verneforskriften, men ikke ble det. Arrangøren kan søke en langsiktig tillatelse til dette arrangementet.

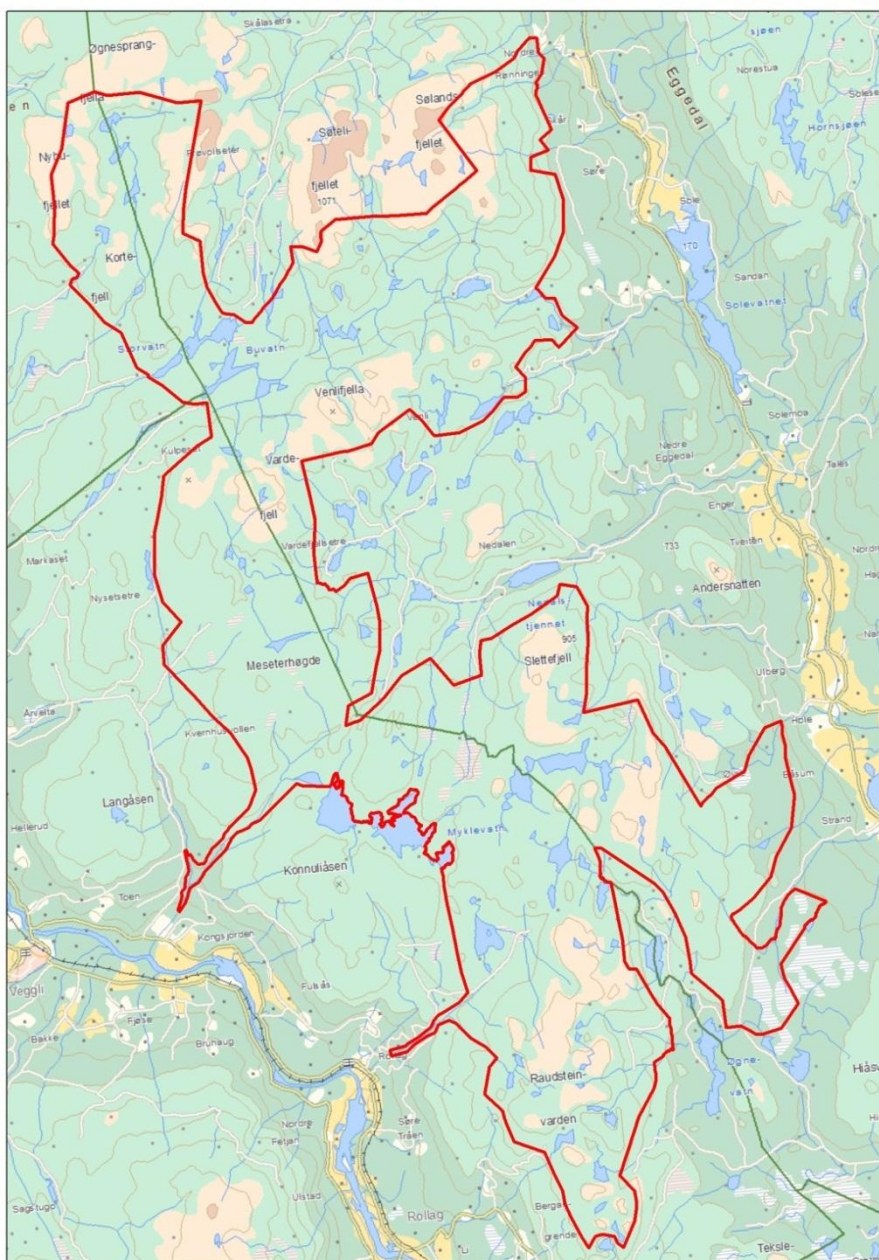
I kapittel 6 oppsummeres forvaltningsoppgaver og tiltak. Oppsummeringen er delt i to, en del for naturkvaliteter og en del for brukerinteressene. I alt foreslås det tiltak knyttet til naturkvaliteter for kr 770.000,- i planperioden. Tiltakene går bl.a. ut på å sammenstille eksisterende data om naturtyper og artsforekomster, gjøre mer presise avgrensninger av kartlagte naturtyper, koordinere overvåkingen av bevaringsmålene med DNs fremtidige plan for slik overvåking og kartlegge og identifisere viktige biologiske arealer på setervoller. Tiltakene med utspring i brukerinteressene er i hovedsak av mer koordinerende art og faller i hovedsak inn under den løpende forvaltningen som utføres av forvalter. Det foreslås imidlertid å utarbeide en ny brosjyre om verneområdet med et nytt oppdatert kart.

I kapittel 7 gis det en oversikt over forvaltningsorganer og deres ansvarsområde i verneområdet. Her sies det også at forvaltningsplanen skal revideres etter 10 år, altså i 2023. Kapittel 9 inneholder alle vedleggene. Her er det blant annet en rekke kart og opplister. Kartene over bygninger, veier og stier følger som separate vedlegg. Det samme gjør kartene over setervollene.

2. INNLEDNING

2.1 Bakgrunn

Forvaltningsplanen gjelder for Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat som ble opprettet 5. desember 2008 (se verneforskriften i vedlegg). Det er per i dag Norges største skogreservat og dekker et areal på ca 148 kvadratkilometer. Reservatet omfatter i tillegg til nye områder også tidligere Trillemarka naturreservat og Heimseteråsen naturreservat. Naturreservatet ligger i Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal kommuner (Figur 1).



Figur 1. Vernegrense for Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat.

Forvaltningsmyndigheten er et statlig oppnevnt kommunalt utvalg bestående av to representanter fra Sigdal kommune, to representanter for Rollag kommune og en representant fra Nore og Uvdal kommune.

Det er ansatt en forvalter som håndterer de daglige gjøremål for forvaltningsstyret.

Formålsparagrafen (§2) i verneforskriften lyder som følger:

§ 2 Formål: "Formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området domineres av eldre naturskog med preg av urørthet, det har gode forekomster av død ved, og er levested for en rekke rødlistede arter. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter. Området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse".

Viktige signaler i kgl.res. er at bruk og vern-tankegangen er lagt til grunn i verneprosessen og arbeidet med verneforskriften. Denne holdningen har også ligget til grunn i arbeidet med forvaltningsplanen.

2.2 Hva er en forvaltningsplan?

Verneforskriftens § 8 sier at det skal utarbeides en forvaltningsplan. For øvrig henvises det flere steder i forskriften direkte til avklaringer i forvaltningsplanen.

Det overordnede målet med en forvaltningsplan er at den skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en enhetlig forvaltning ved å utdype verneformålet og bestemmelsene i verneforskriften og gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, eventuell tilrettelegging osv. Den skal gi kjøreregler og forutsigbarhet i forhold til bruk av området. Dette er spesielt viktig for Trillemarka - Rollagsfjell siden brukerinteressene er betydelig omtalt og regulert i verneforskriften.

En forvaltningsplan skal utarbeides innenfor rammene som er gitt i verneforskriften. En forvaltningsplan er i utgangspunktet ikke et juridisk bindende dokument, men kan være det der bestemmelser i verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen. Det er mange slike direkte henvisninger fra verneforskrift til forvaltningsplan i bestemmelsene for Trillemarka - Rollagsfjell naturreservat. Denne planen gir derfor juridisk bindende bestemmelser for området i tillegg til rene retningslinjer. Det er ikke anledning til å utforme retningslinjer som er i strid med vernebestemmelsene.

Skillet mellom retningslinjer og bestemmelser vil komme tydelig frem i planen.

2.3 Overordnet forvaltningsmål

Det overordnede målet med forvaltningen springer ut av verneformålet (§2). Her pekes det på tre viktige forhold; et svært stor sammenhengende naturskogsområde, setervollene og deres forekomst av rødlistearter og områdets vitenskapelige/pedagogiske verdi blant annet på grunn av sin størrelse.

Det overordnede forvaltningsmålet er derfor å gjennomføre en forvaltning som:

- bevarer og fremmer naturlig utvikling av det store naturskogssystemet
- bevarer og fremmer forekomsten av rødlistearter på setervollene

-
- opprettholder og tilrettelegger for bruk av området til vitenskapelig/pedagogisk virksomhet.

Samtidig er det et overordnet mål å gi klare og tydelige rammer for brukerinteressene innenfor de avgrensninger verneforskriften setter.

2.4 Overordnede utfordringer

Verneforskriften inneholder en rekke henvisninger til forhold som skal avklares i forvaltningsplanen, og dette er forhold som grunneiere og brukere av verneområdet er opptatt av. Den store overordnede utfordringen er derfor å gi gode og godt fungerende bestemmelser og retningslinjer knyttet til brukerinteressene.

Utfordringene knyttet til de biologiske verdiene er størst for verdier knyttet til setervollene. Årsaken er at kunnskapen om artsmangfoldet på setervollene i verneområdet er liten. Videre vil det her kunne kreves aktiv skjøtsel for å opprettholde forekomsten av de setervollbetingende rødlistearter eller andre forvaltningsprioriterte arter (for eksempel beite eller slått). Dette er samtidig arealer hvor grunneier kan ha klare meninger om skjøtsel, bl.a. fordi arealene ligger tett inntil seterhus som er i bruk.

Utfordringene knyttet til biologiske verdier i skog ansees som relativt små da hogst ikke er tillatt og formålet er at det skal foregå naturlige økologiske prosesser. Det er derfor i hovedsak ikke behov for tiltak og man kommer sjelden i kontakt med brukerinteresser som kan påvirke de biologiske verdiene negativt. Skogbrann – både naturlige og menneskeskapte – har imidlertid historisk vært en viktig økologisk faktor i området. Mange rødlistearter er knyttet til livsmiljøer som dannes ved brann. Det er ikke kjent at det har vært branner i verneområdet siden 1800-tallet og det vurderes om mangelen av slike branner er en utfordring for de biologiske verdiene.

2.5 Historisk bruk av området

Området har fra gammelt av vært brukt til seterdrift, svedjebruk, beitebrenning, tømmer- og vedhogst samt jakt og fiske. Deler av området har også fungert som ferdselsvei mellom Sigdal og Numedal.

Det er uklart når setringen tok til, men utover på 1600- og 1700-tallet antas det at de fleste gårdene rundt verneområdet hadde setre. Mange hadde både langseter og heimseter, noen også mellomseter. I forbindelse med seterdriften gikk det med mye ved til produksjon av melkeprodukter. Videre var det aktiv beiting i områdene rundt setrene.

Det har trolig foregått en ganske utbredt tjærebrenning, både nær setrene og gårdene. Her har det gått med store mengder furuvirke i form av både levende og død ved.

Skogbruket har fra tidlige tider vært lokalt knyttet til uttak av tømmer til setre og lokale gårder. Videre har det også vært uttak av tømmer (setteved/lakterved) til Sølverket på Kongsberg og Blaafarveverket. Etter hvert som oppgangssaga kom i drift har hogst av tømmer for senere salg av materialer vært omfattende i deler av området. De mange dammene og restene av installasjoner for å kontrollere vannet i forbindelse med fløting av tømmer tyder på at hogsten stedvis har vært omfattende. Det er likevel områder som har vært svært utilgjengelige der mye av skogen har stått urørt over lang tid. På 1900-tallet var det i begynnelsen manuell hogst og uttak av tømmer med hest og senere traktor. Før vernet ble mye av hogsten gjennomført maskinelt.

Undersøkelser utført av Skog og landskap viser at deler av verneområdet har vært utsatt for gjentatte skogbranner i historisk tid. Innenfor et avgrenset område omkring Heimseteråsen

er det totalt registrert 61 forskjellige brannår fra 1200-tallet og frem til i dag, der brannstørrelse og hyppighet varierer mye gjennom århundrene. Etter begynnelsen av 1800-tallet har det ikke brent i området. Undersøkelsen peker på at brannene før 1600-tallet for det meste var naturlige, mens de på 1600- og 1700-tallet for det meste skyldes aktiv bruk av brann ved svedjebruk og beitebrenning. Resultatet antyder at en stor andel av skogarealet besto av brannbiotoper og suksessjoner etter brann (Storaunet, Rolstad, & Blanck, 2013). Undersøkelser på vesentlig større skala (ca 70 km² fra Soneren til Myklevatn og sørover) stemmer godt overens med dette. For øvrig er det kjent at det i 1664 var en stor skogbrann som strakk seg fra Lurdalen i Kongsberg til Tunhovd i nord. Denne gikk også gjennom verneområdet.

Jakt og fiske har vært en utbredt aktivitet i området. Videre har det gjennom området vært flere ferdselsårer mellom Sigdal og Numedal.

I dag er det de gjenværende setrene og fløtningsminnene samt nyere hogstflater som vitner om den tidligere meget aktive bruken av verneområdet.

For ytterligere informasjon om historisk bruk av området henvises det til bl.a. Toeneiet (2004), Toeneiet, et al. (2007) og Bendiksen (2004).

2.6 Eiendomsforhold

Arealene innenfor verneområdet eies i hovedsak av private grunneiere, men det er også noe kommunal eiendom. Flere av eiendommene er sameier og har i så måte flere hjemmelshavere på samme gårds- og bruksnummer. Det finnes også flere eiendommer som består av ideelle andeler med flere gårds- og bruksnummer på samme eiendom.

I verneforskriften er det oppgitt at 144 eiendommer inklusive sameier berøres av vernet (Figur 2). Antall berørte eiendommer kan imidlertid bli noe justert som følge av den pågående jordskiftesaken knyttet til erstatningssaken der også oppmåling av grenser og avklaring av en del grenseforhold inngår i arbeidet. Per dags dato er det 178 adresser på listen over berørte hjemmels- eller rettighetshavere, men antallet kan være større enn dette da noen sameier står på listen med bare én representant.

2.7 Forholdet til naturmangfoldloven

I det følgende vurderes forvaltningsplanen og forvaltningen generelt opp mot naturmangfoldloven. I kapittel 9.14 vurderes prinsippene mer konkret der forvaltningsplanen setter forskriftsbestemmelser eller gjør enkeltvedtak.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken som berører naturmangfoldet.

Forvaltningsmålene i denne lovens §§ 4 og 5 trekkes også inn i saksforberedelse og skjønnsutøvingen. Miljødirektoratet legger til grunn at prinsippene skal anvendes ved forvaltning av eksisterende verneområder, herunder forvaltningsplaner.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter verneforskriften og naturmangfoldloven.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i verneområdet er innhentet i en årrekke forut for vernet. I området er det registrert nasjonalt verneverdige skogsmiljøer og forekomster av en rekke rødlistede arter. Aktuelle rapporter om kunnskapsgrunnlaget er oppsummert i kapittel 4.1.1. Videre har grunneiere og rettighetshavere, forvalter, forvaltningsstyre og kommunalt ansatte mye kunnskap som er opparbeidet gjennom befaringer og saksarbeid i verneprosessen, prosessen med forvaltningsplanen og øvrige saker i området. Forvaltningsmyndigheten vurderer derfor kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig til for å utarbeide forvaltningsplanen. I forvaltningsplanen pekes det på at det i konkrete saker må vurderes å innhente ny kunnskap dersom man ikke har tilstrekkelig grunnlag for å vurdere effektene av et tiltak på naturmiljøet. Dette er konkret nedfelt i retningslinjene om forhold der dette kan tenkes å være aktuelt. Videre ligger dette som en overordnet føring for all forvaltning i verneområde. Forvaltningsmyndigheten mener at forvaltningsplanen med de retningslinjer og bestemmelser som er gitt helt klart vil føre til en positiv utvikling for verneverdiene med vekt på gammel barskog og de arter som er tilknyttet slike livsmiljøer. Videre at forvaltningsmålene for arter, naturtyper og økosystemer nevnt i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 klart vil være ivarettatt med den forvaltningen som foreslås. Forvaltningsmyndigheten mener derfor at kravene, om i hovedsak å bygge på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, er tilfredsstillt ved behandlingen av denne planen.

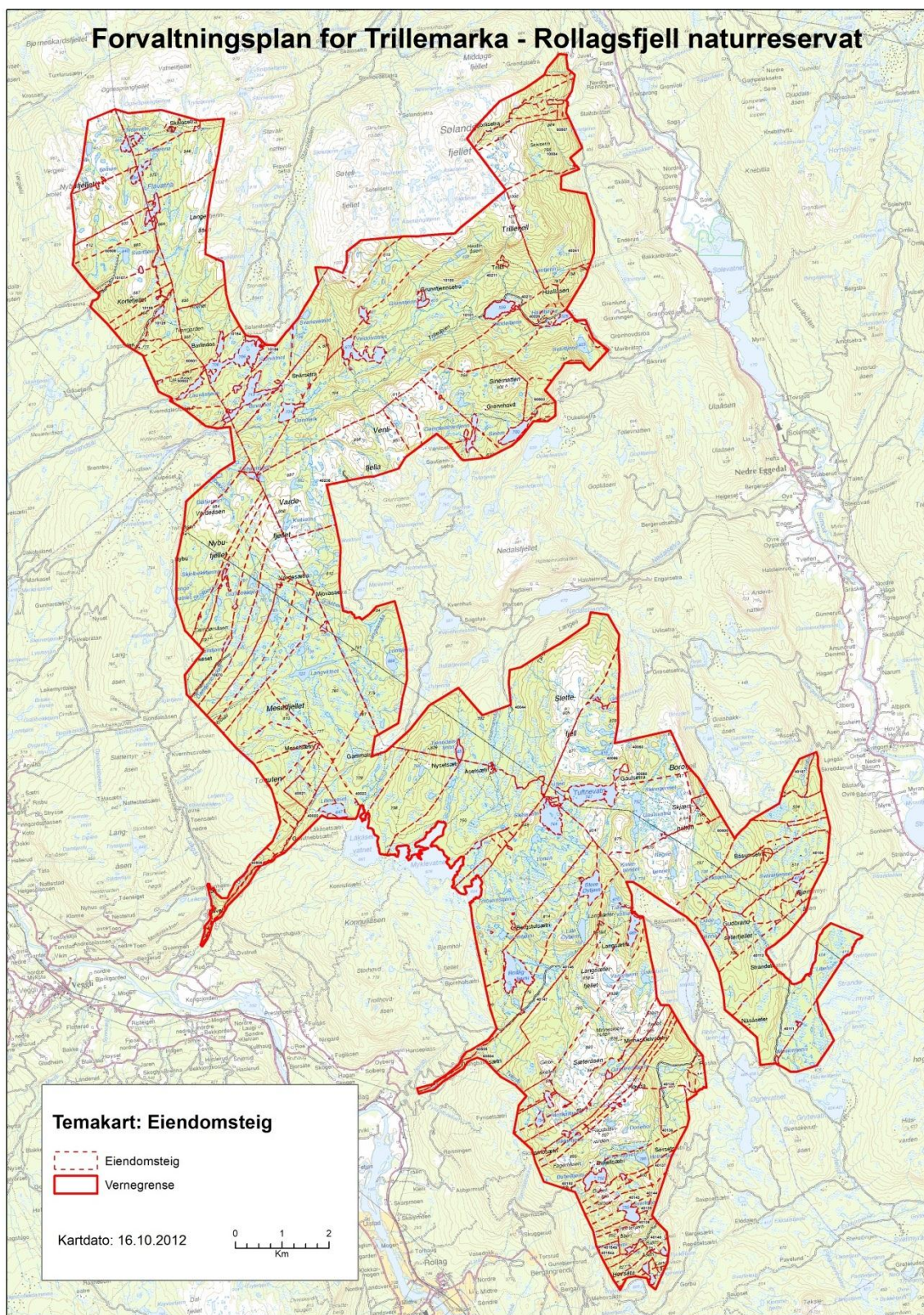
Med dette som bakgrunn mener Forvaltningsmyndigheten at det foreligger nok kunnskap om effekten av retningslinjene og bestemmelsene samt bevaringsmål og foreslåtte tiltak til at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken jf. naturmangfoldloven § 9. I konkrete saker vil det likevel bli vurdert om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig. Dersom det ikke er det vil man vurdere å innhente ny kunnskap. I slike tilfeller kan også bruk av føre-var-prinsippet komme inn.

Aktiviteter og virksomheter som kan tillates i verneområdet vil bli nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften med tilhørende retningslinjer og bestemmelser i denne planen. Dermed vil regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdet. Videre er det mye kunnskap om de inngrep og den virksomhet som foregår i verneområdet i dag. Man har derfor et godt utgangspunkt for å vurdere samlet belastning i enkeltsaker. Vurderinger etter § 10 er også gjort i arbeidet med denne forvaltningsplanen. De biologiske verdiene er i hovedsak knyttet til skogområder der det ikke er ferdsel eller andre aktiviteter som kan skade verdiene. Selv langs stier og veier vil ferdsel i liten grad føre til belastninger på skogsverdier utover på selve stien eller veien. Bare på enkelte spesielle plasser med stor opplevelsesverdi kan det bli belastninger som er skadelige for verneverdiene. I en vurdering av samlet belastning på skogsverdier kan vi ikke se at dagens bruk av området er til skade for økosystemet innenfor verneområdet. Det vil i så måte heller ikke øke den samlede belastningen på skogsområder med samme type verdier andre steder i Norge. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 sier at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver. Selve vernebestemmelsen legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området og dette kan føre til fordyrende forhold ved f.eks. restaurering av setre m.m. Vi kan imidlertid ikke se at selve forvaltningsplanen gir økte kostnader for tiltakshaver da planen bare følger opp de bestemmelser som allerede er gitt i verneforskriften, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. I forbindelse med dispensasjonssaker kan det likevel bli aktuelt å vurdere dette dersom det i en eventuell tillatelse blir gitt føringer om at tiltakshaver må betale for innhenting av ny kunnskap eller at det må velges teknikker eller gjennomføringsmetoder som er mer kostbare eller tidkrevende fordi man må ta hensyn til biologiske verdier.

Når det gjelder § 12 er det særlig vurdering av lokaliseringalternativer for eventuelle tiltak som er aktuelt, blant annet i forbindelse med tillatelser og dispensasjoner til stier, skiløyper og eventuelle traseer for motorferdsel. I forvaltningsplanen er plasseringen av stier, skiløyper, veier, bygninger og andre anlegg gitt ut fra mandatet i verneforskriften som var å kartfeste disse anleggene slik de lå på vernetidspunktet. Det er vurdert om de nevnte kartfestede forhold er til skade for naturverdiene uten at man har kunnet påvise dette med

dagens bruk av området. I forvaltningsplanen er det gjort en lokalitetsvurdering av traseer for sykkel, hest og kjerre. Dette er fremtvunget mer av hensyn til at det er spesielt nevnt i verneforskriften enn at det er en reel problemstilling i forhold til biologiske verdier i dag. Dersom bruk av sykkel, hest og kjerre skulle øke betydelig vurderes de valgte traseene for dette å gi ubetydelige skade på verneverdiene. Eventuelle omleggeringer eller endringer av stier, skiløyper, traseer m.m. vil kreve dispensasjon. I saksbehandlingen vil man kunne styre lokaliseringen av et eventuelt tiltak slik at det i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet og velge løsninger som etter en samlet vurdering gir de beste samfunnsmessige resultatene. Prinsippene i § 12 er dermed vurdert og tillagt vekt.



Figur 2. Oversiktsbilde over eiendomsstruktur i verneområdet.

3. OMRÅDEBESKRIVELSE

3.1 Beliggenhet, topografi og klima

Verneområdet ligger i Buskerud fylke og berører Rollag, Sigdal og Nore og Uvdal kommuner. Området ligger mellom Sigdal i øst og Numedal i vest. Det avgrenses i syd av veien mellom Bergangrendi i Rollag og Grytevassdraget i Sigdal, og i nord av Vestbygda i Sigdal og Bjørneskardfjellet i Nore og Uvdal. Området er ca 26 km langt og 14 km bredt. Arealet er på ca 148 km².

Høydeforholdene i verneområdet varierer fra ca 260 moh. (Gjuvet, Tundra) til ca 1020 moh. (vest for Stavalidalen). Landskapet er variert med høye fjell og skogkledde lier og daler. Fjellene er i hovedsak avrundede, men det finnes mer oppreket fjellandskap i syd samt en del større markerte skrenter og stup. Det finnes mange innsjøer med tilhørende bekker og elver. I lavereliggende partier er det også mye myr.

Verneområdet ligger i overgangssonen mellom lavlandsområder i sør og øst og fjellområder i nord og vest. Normal årsnedbør ligger på 725 mm og gjennomsnittstemperaturen ligger på + 4 °C.

3.2 Geologi og løsmasser

Berggrunnen består i all hovedsak av metasandstein, grå, fin- til middelskornt, båndet eller benket; epidotførende de fleste steder. Stedvis er den bygd opp av lag med kvartsitt, muskovittrik kvartsskifer, konglomerat og amfibolitt (NGU). Dette er i harde og fattige bergarter, men i områder mer sterk forvitring kan dette gi ganske næringsrike forhold for plantelivet.

Det er lite løsmasser i området og bart fjell eller fjell med tynnere lag med humus dominerer sammen med store arealer med tynt morenedekke. Stedvis er det tykkere lag med torv og myr (NGU). Deler av området har imidlertid dypere avsetninger som kan gi frodigere vegetasjon (Fylkesmannen i Buskerud, 2005).

3.3 Vegetasjon

Vegetasjonen preges av nøysomme vegetasjonstyper. Det finnes likevel flere steder med lokalt næringsrike arealer med svært frodig vegetasjon, ofte i sørvendte og bratte skråninger der forvitring av berggrunnen er stor. Skogen domineres av furu på skrinne partier, med innslag av gran på noe rikere områder. Bjørk og andre løvtreslag forekommer ofte mer spredt.

Med hensyn til vegetasjonssoner kan det forekomme små arealer med sørboreal skog helt i syd. Nordlige og høyereliggende områder er av NINA (Bendiksen, 2004) klassifisert som nordboreal/laualpin sone, mens øvrige områder er mellomboreal sone. Nordboreal/laualpin og mellomboreal sone utgjør ca 50 % av arealet hver.

4. VERNEVERDIER

4.1 Verneverdier

4.1.1 Generelt

Det er kartfestet en rekke viktige naturtyper i området og også funnet et stort antall rødlistede arter særlig i form av sopp og lav knyttet til gammel barskog, men også andre arter i andre livsmiljøer. Verneverdien er ikke bare knyttet til naturtyper og rødlistearter, men også forhold som:

- Stort areal og noe nær sammenhengende naturskogslandskap.
- Mange varierte kjerneområder som dekker et samlet stort areal.
- Stor økologisk variasjonsbredde med mange ulike skogsamfunn.
- Store arealer med gammel naturskog inkludert en del urskogsnaer skog.
- Forekomster av særlig viktige skogtyper, spesielt; bekkekløfter, sørboreal blandingsskog, urskogsnaer gran- og furuskog og «huldrestryskog».

Det foreligger en rekke rapporter med detaljert informasjon om de biologiske verdiene. Disse er listet opp under.

- Bendiksen, E. og Svalastog, D. 1999. Barskogsundersøkelser på Østlandet i forbindelse med utvidet verneplan NINA Oppdragsmelding 619.
- Bendiksen, E. 2004. Barskogsundersøkelser med hensyn til biologiske verdier i forbindelse med verneplan for Trillemarka – Rollag Østfjell. NINA Oppdragsmelding 830.
- Fylkesmannen i Buskerud. 2005. Verneplan for Trillemarka – Rollag Østfjell. Verneforslag for Trillemarka – Rollag Østfjell. Høringsutgave september 2005.
- Hofton, T.H. 2003. Trillemarka-Rollagsfjell: en sammenstilling av registreringer med hovedvekt på biologiske verdier. Siste Sjanse-rapport 2003-5.
- Hofton, T.H. 2004. Supplerende biologiske registreringer i Trillemarka-Rollagsfjell. Siste Sjanse-notat 2004-2.
- Hofton, T.H. 2004. Tundra-Langvassåe i Rollag kommune – biologiske verdier og anbefalt forvaltning. Siste Sjanse-notat 2004-20.
- Hofton, T.H. 2005. Supplerende biologiske registreringer i deler av Trillemarka-Rollagsfjell i 2005. Siste Sjanse-notat 2005-11.
- Hofton, T.H. og Blindheim, T. 2006. Artsliste og nøkkeltall mht. rødlistearter i Trillemarka-Rollagsfjell – en oppdatert oversikt. Siste sjanse-notat 2006-15.
- Svalastog, D. & Korsmo, H. 1995. Inventering av verneverdig barskog i Buskerud. NINA Oppdragsmelding 360.

I tillegg foreligger det informasjon om naturverdier i Naturbase (www.naturbase.no) og i Artskart (www.artsdatabanken.no). De fleste artsregistreringer nevnt i rapportene finnes også i registrert i Artskart.

Det biologiske mangfoldet i verneområdet vil endre seg over tid. Dette skyldes endringer i skogstrukturen ved at større arealer blir dekket av gammel skog, mens arealene med yngre suksesjonsstadier av skog blir mindre. I tillegg kan klimaendringer gi endrede livsbetingelser for flere arter.

Vergja og Simoa er vernede vassdrag.

4.1.2 Rødlistede arter og andre artsforekomster

Det er kartlagt en rekke arter i verneområdet og en rekke av disse er rødlistede ihht. Norsk rødliste 2006 (Kålås, 2006) som var gjeldende på vernetidspunktet. Tabell 1 gir et sammendrag av antall kartlagte arter og hvor mange av disse som er rødlistede fordelt på grupper etter Norsk rødliste 2006 (Kålås J. A., 2006) og Norsk rødliste for arter 2010 (Kålås J. A., 2010).

Det presiseres at rødlisten revideres med jevne mellomrom og at antall rødlistede arter dermed kan endre seg over tid som følge av endringer i listen. Videre tar oppføringen i Tabell 1 ikke opp i seg nyere kartlegginger. Det henvises derfor til Artskart (www.artsdatabanken.no) som antas å være den mest oppdaterte kilden til oversikt over rødlistede arter i verneområdet.

Kartleggingen som ble utført forut for og under verneprosessen ble i hovedsak rettet mot sopp og lav knyttet til gammel skog. Oppstillingen er derfor ikke fullstendig. Det er bl.a. lite kunnskap om forekomsten av insekter knyttet til gammel skog i verneområdet. Videre er det også lite kunnskap om spesielle artsforekomster knyttet til setervoller og yngre suksesjonsstadier i skog. Disse forholdene sees som en utfordring i den videre forvaltningen av området.

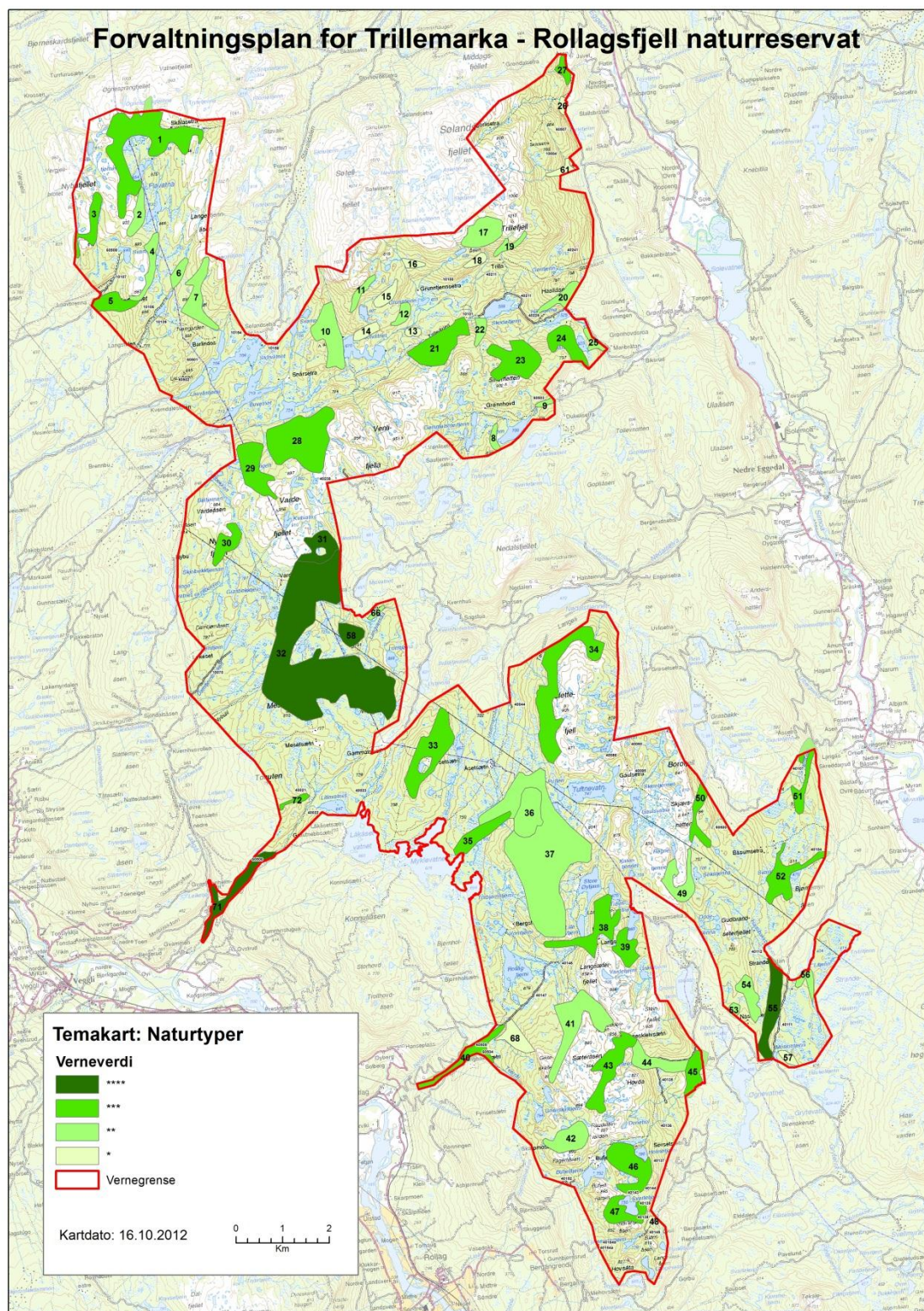
Den samlede oversikten over registrerte arter er gitt i vedlegg 9.2. Her finnes også en liste basert på data hentet fra Artskart (www.artsdatabanken.no) den 18. mars 2013.

Tabell 1. Oversikt over kartlagte arter og antall rødlistede arter av disse (Hofton & Blindheim, Artsliste og nøkkeltall mht. rødlistearter i Trillemarka-Rollagsfjell - en oppdatert oversikt., 2006). Tabell oppdatert med status i Norsk Rødliste for arter 2010 (Kålås J. A., 2010).

Gruppe	Antall arter kartlagt	Rødlistede 2006	Rødliste 2012
Jordboende sopp	77	16	16
Vedboende sopp	103	58	58
Makrolav	22	14	14
Skorpelav	23	13	16
Moser	22	1	1
Karplanter	16	10	6
Insekter	6	5	4
Fugl	13	10	4
Sum		127	119

4.1.3 Naturtyper

Kartlagte naturtyper er vist på kart i Figur 3. Det er identifisert 8 naturtyper (Tabell 2) fordelt på 63 lokaliteter (Tabell 3) i verneområdet. Naturtypene er inndelt etter systemet i DN-håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007) bortsett fra Sørboreal blandingsskog som ikke er en naturtypebetegnelse etter dette systemet. Verdsettingen følger i hovedsak DNs system for verdsetting av verneverdier i skog (Bendiksen, Barskogsundersøkelser med hensyn til biologiske verdier i forbindelse med verneplan for Trillemarka - Rollag Østfjell., 2004). Areal tallene i Tabell 3 må ikke oppfattes som eksakte størrelser på skogsareal da kartfigurene stedvis kan være grovt avgrenset. Videre omfatter en del kartfigurer også større innsjøer og tjern.



Figur 3. Kartlagte naturtyper innenfor verneområdet (Hofton & Blindheim, 2006)

Tabell 2. Kartlagte naturtyper og antall lokaliteter av disse innenfor verneområdet (Hofton & Blindheim, 2006).

Naturtyper ¹	Antall
Bekkekløft	7
Gammel barskog (furu-dominert)	5
Gammel barskog (furu- og grandominert)	5
Gammel barskog (grandominert)	35
Gammel løvskog	1
Rik edelløvskog	2
Sørboreal blandingsskog	7
Sørvendt berg og rasmark	1
Sum	63

1: Ikke alle naturtypebetegnelsene sammenfaller med benevnningen benyttet i DN-håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007).

Tabell 3. Naturtyper kartfestet innenfor verneområdet. Verdi er angitt med stjerner (* - **) der økende antall stjerner er økende verdi (Hofton & Blindheim, 2006).**

Nr	Naturtype ¹	Verdi	Areal (daa)
1	Gammel barskog (gran)	***	1600
2	Gammel barskog (gran)	**	180
3	Gammel barskog (gran)	***	300
4	Gammel barskog (gran)	**	250
5	Sørboreal blandingsskog	***	250
6	Gammel barskog (gran)	**	150
7	Gammel barskog (gran)	**	450
8	Gammel barskog (gran)	**	80
9	Bekkekløft	**	25
10	Gammel barskog (gran)	**	550
11	Sørvendt berg og rasmark	**	110
12	Gammel barskog (gran)	**	100
13	Gammel barskog (furu)	*	80
14	Gammel barskog (furu)	*	110
15	Gammel barskog (furu)	*	150
16	Gammel barskog (furu)	*	70
17	Gammel barskog (gran)	**	400
18	Gammel løvskog	**	100
19	Rik edelløvskog (sørvendt)	**	120
20	Rik edelløvskog (sørvendt)	**	210
21	Gammel barskog (gran, furu)	***	630
22	Gammel barskog (gran)	**	130
23	Gammel barskog (gran)	***	650
24	Gammel barskog (gran)	***	350
25	Bekkekløft	**	100

26	Sørboreal blandingskog	*	60
27	Sørboreal blandingskog	***	100
28	Gammel barskog (furu, gran)	***	1340
29	Gammel barskog (gran, furu)	***	550
30	Gammel barskog (gran)	***	250
31	Gammel barskog (gran)	****	350
32	Gammel barskog (furu, gran)	****	4700
33	Gammel barskog (gran)	***	750
34	Gammel barskog (gran)	***	1200
35	Gammel barskog (gran)	***	380
36	Gammel barskog (gran)	**	500
37	Gammel barskog (furu)	**	3200
38	Gammel barskog (gran)	***	600
39	Gammel barskog (gran)	***	300
40	Bekkekløft	***	450
41	Gammel barskog (gran)	**	850
42	Gammel barskog (gran)	**	350
43	Gammel barskog (gran)	***	590
44	Gammel barskog (gran)	**	350
45	Sørboreal blandingskog	***	330
46	Gammel barskog (gran)	***	630
47	Gammel barskog (gran)	***	350
48	Bekkekløft	*	25
49	Gammel barskog (gran)	**	380
50	Gammel barskog (gran)	***	230
51	Bekkekløft	***	280
52	Gammel barskog (gran)	***	480
53	Sørboreal blandingskog	**	40
54	Gammel barskog (gran)	**	300
55	Sørboreal blandingskog	****	550
56	Gammel barskog (gran)	**	130
57	Gammel barskog (gran)	*	50
58	Gammel barskog (furu, gran)	****	260
61	Bekkekløft	*	90
66	Gammel barskog (gran)	**	50
68	Gammel barskog (gran)	*	300
71	Bekkekløft	****	90
72	Sørboreal blandingskog	***	55

1: Ikke alle naturtypebetegnelsene sammenfaller med benevnningen benyttet i DN-håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007).

4.2 Soneinndeling

Verneområdet er delt inn i soner basert på et behov for differensiert forvaltning av verneverdiene.

4.2.1 Sone 1 – Naturtyper i skog

Status

Som nevnt i kapittel 4.1.3 er det kartfestet ni naturtyper fordelt på 63 lokaliteter i verneområdet. Til sammen 55 av disse er naturtyper knyttet til skog. De øvrige er "Berg og rasmark" og "Bekkekløfter". Alle er vist i kart på side 20 (Figur 3).

Bevaringsmål

Med utgangspunkt i de aktuelle naturkvalitetene og formålet med vernet er det satt følgende bevaringsmål for sonen:

- Arealene med kartfestede naturtyper og deres artsinventar skal utvikle seg fritt med de naturlige prosesser som forekommer i skog.
- Den enkelte naturtypelokalitets areal skal over tid bli størst mulig og minst ha den størrelsen som var registrert ved vernetidspunktet slik som vist på kart i Figur 3.
- Forekomsten av indikatorarter på gammel skog med lang kontinuitet skal være størst mulig og minst ha samme størrelsesorden som status i 2006. Med innhold av indikatorarter menes både antall arter og antall individer av hver art. Det skal legges spesiell vekt på arter innen lav, sopp, moser, insekter og fugl knyttet til forekommende gamle skognaturtyper.
- Sonen skal ikke ha fremmede arter.

Tiltak

Det er svært ressurskrevende å måle endringer i slike skogsområder. I tillegg tar det svært lang tid før målbare endringer skjer. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har kommet til at det ikke er formålstjenlig at hvert enkelt verneområde for skog skal måle utviklingen i sine områder. Fremtidig kontroll av om bevaringsmålene nås skal derfor koordineres med DNS opplegg for overvåkning.

For å kontrollere at bevaringsmålene nås skal følgende tiltak gjennomføres:

- Koordinere overvåkningen av bevaringsmålene med DNS fremtidige plan for overvåkning av skog.
- Eksisterende data om naturtyper og artsforekomster i verneområdet skal sammenstilles og presenteres på en form som gir god oversikt og gode muligheter for senere å se utviklingstrekk når nye biologiske undersøkelser gjennomføres. Det skal lages et digitalt bibliotek på verneområdets hjemmeside der alle aktuelle rapporter samles som nedlastbare filer.
- Eksisterende naturtyper vist i Figur 3 skal avgrenses mer nøyaktig på kart. Arbeidet skal gjøres av kvalifisert biolog basert på eksisterende kunnskap og studier av ortofoto. Feltarbeid kan være aktuelt. Formålet med arbeidet er å frembringe mer reelle arealtall og avgrensinger slik at senere måling av utvikling opp mot bevaringsmålene skal bli lettere.
- Fremmede arter skal så langt praktisk mulig fjernes.

Skogbrann er en naturlig prosess i skog og vil være et naturlig element i utviklingen av naturverdiene i verneområdet. Skogbranner slukkes så snart det lar seg gjøre, men deler av verneområdet er vanskelig tilgjengelig med brannslukningsutstyr. Det foreslås ikke kontrollert brenning som skjøtselstiltak, men det er et tiltak som kan vurderes innenfor avgrensede områder i senere planperioder.

4.2.2 Sone 2 – Øvrige skogsområder

Status

Det er et betydelig areal som ikke er kartfestet som en prioritert naturtype. Man må likevel anta at det over tid vil utvikle seg store arealer med gammel skog som vil falle inn under de

samme naturtypene som allerede er kartlagt i dag. Det er en målsetting å ha oversikt over denne utviklingen, både med hensyn til arealmessig og artsmessig utvikling.

Bevaringsmål

Med utgangspunkt i de aktuelle naturkvalitetene og formålet med vernet er det satt følgende bevaringsmål for sonen:

- Skogsarealene som ikke er kartfestet som skogsnaturtyper vist i Figur 3 og ikke er omtalt under sone 1 skal over tid utvikle seg fritt med de naturlige prosesser som forekommer.
- Så store arealer som mulig skal over tid utvikle seg til biologisk viktige skogsnaturtyper med lang kontinuitet eller til andre viktige naturtyper.
- Forekomsten av indikatorarter på gammel skog med lang kontinuitet skal øke i forhold til status i 2006. Med innhold av indikatorarter menes både antall arter og antall individer av hver art. Det skal legges spesiell vekt på lav, sopp, moser, insekter og fugl knyttet til forekommende gamle skogsnaturtyper.
- Sonen skal ikke ha fremmede arter.

Tiltak

For å kontrollere at bevaringsmålene nås skal følgende tiltak gjennomføres:

- Koordinere overvåkingen av bevaringsmålene for sone 2 med DN's fremtidige plan for overvåking av skog.
- Arealer som etter hvert kan klassifiseres som viktige skogsnaturtyper med lang kontinuitet og andre viktige naturtyper skal forvaltes etter bevaringsmålene nevnt i sone 1 – Naturtyper i skog.
- Fremmede arter skal så langt praktisk mulig fjernes.

4.2.3 Sone 3 - Setervoller

Status

Setervollene ble i liten grad kartlagt under inventeringene forut for vernet av Trillemarka, men setervollene er omfattet av formålet med vernet. På slike voller kan man finne både karplanter, sopp og andre arter som er knyttet til den aktiviteten som har foregått på setervollene. Det er imidlertid lenge siden det har vært aktiv seterdrift på de fleste setervoller. Dermed antas det at det bare stedvis er rester av artsinventaret som oppsto som følge av tidligere tiders seterdrift.

I kapittel 5.7 i denne planen omtales setervoller generelt. Kapittel 0 omtaler spesielt skjæringspunktet mellom grunneiers rydding og stell og forvaltningsmyndighetens skjøtsel av verneverdier. Figur 4 viser hvor kartfestede setervoller er lokalisert. Vedlegg 9.8 gir nærmere detaljer om hver setervoll.

Bevaringsmål

Med utgangspunkt i de aktuelle naturkvalitetene og formålet med vernet er det satt følgende bevaringsmål for sonen:

- Innenfor setervoller som eksisterte på vernetidspunktet skal arealet med rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter som skyldes tidligere tiders beiting og/eller slått opprettholdes eller økes.

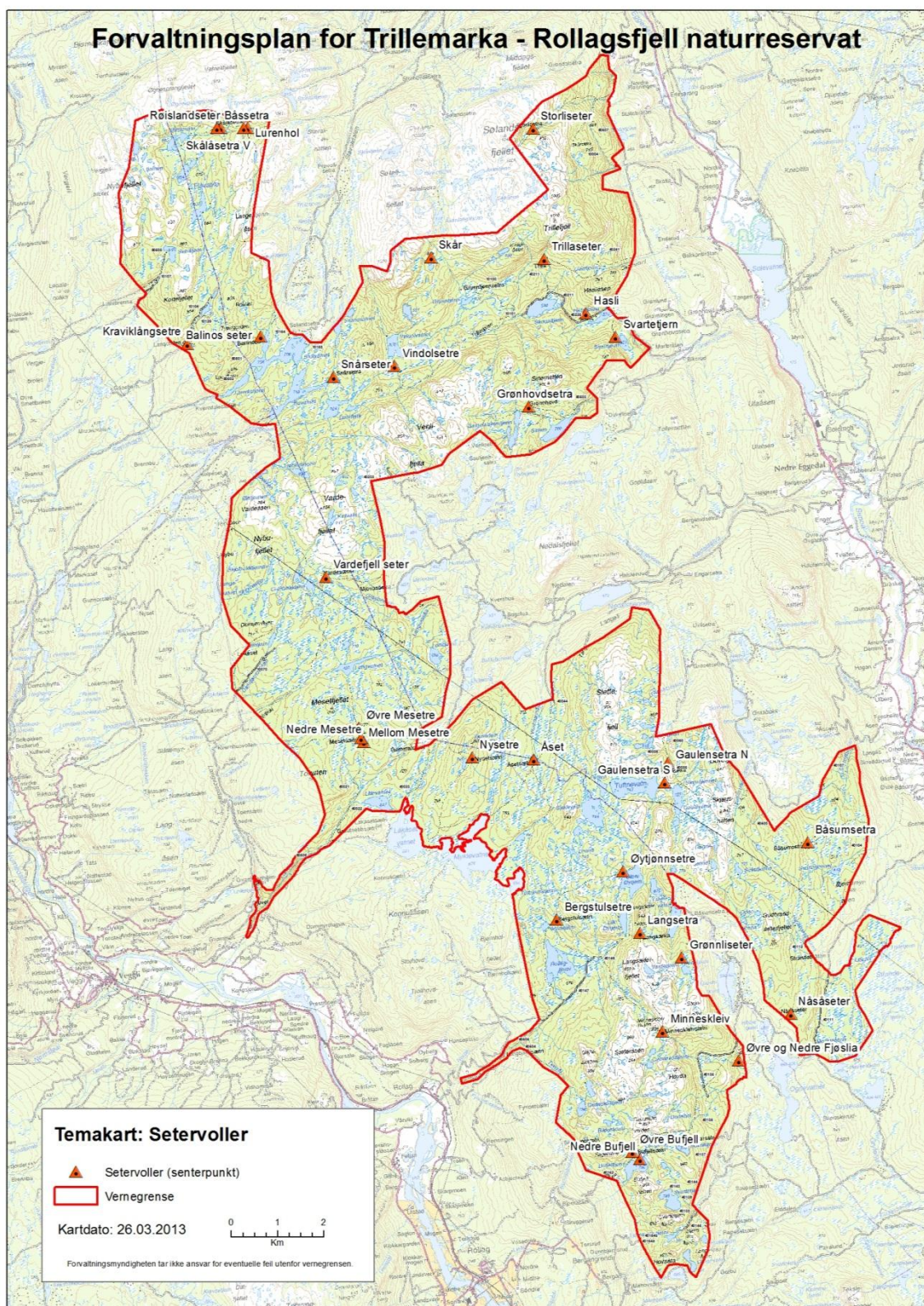
Tiltak

For å nå bevaringsmålet skal følgende tiltak gjennomføres:

- Kartlegge forekomsten av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter samt identifisere arealer med restaureringspotensiale for slike arter knyttet til setervoller som eksisterte på vernetidspunktet. Med arealer med restaureringspotensiale forstås

arealer der skjøtselstiltak i løpet av få år vil føre til at aktuelle arter opprettholdes eller reetableres.

- Skjømte identifiserte viktige arealer, herunder arealer med restaureringspotensiale, slik at arealet opprettholdes eller øker og/eller at antall rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter opprettholdes eller øker. Tiltak skal skje i form av beiting eller slått. Alle fysiske skjøtselstiltak skal skje innenfor det som er kartlagt som eksisterende setervoller på vernetidspunktet. Beiting kan bare skje etter avtale med grunneier. I særlige tilfeller kan staten ekspropriere retten til skjøtsel og istandsetting til naturvernformål (jfr. oregningslovens § 2 første ledd nr 55).
- Grunneier skal hvis mulig ha førsteretten til å gjennomføre tiltak jfr. naturmangfoldlovens § 47.



Figur 4. Lokalteter med eksisterende setervoller på vernetidspunktet.

4.3 Bevaringsmål og tiltak

Sone	Naturkvalitet	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Tilstand	Aktuelle skjøtselstiltak	Overvåkning/forvaltningstiltak
1	Skogsnaturtyper - spesielt gammel barskog.	Arealstørrelse og artsinventar.	Arealene med kartfestede naturtyper og deres artsinventar skal utvikle seg fritt med de naturlige prosesser som forekommer i skog. Den enkelte naturtyperlokaltets areal skal over tid bli størst mulig og minst ha den størrelsen som var registrert ved vernetidspunktet slik som vist på kart i Figur 3. Forekomsten av indikatorarter på gammel skog med lang kontinuitet skal være størst mulig og minst ha samme størrelsesorden som status i 2006. Med	Middels¹ Betydelige arealer er kartlagt som viktige naturtyper, men det er et potensiale for arealmessig utvidelse av disse naturkvalitetene. Større deler av verneområdet kan få preg av gammel skog. Både antall individer/lokaliteter og antall arter av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter antas å kunne øke med økende areal av gammel skog.	Ingen aktive skjøtselstiltak foreslås i denne planperioden.	Koordinere overvåkingen av bevaringsmålene med DNs fremtidige plan for overvåking av skog. Eksisterende data om naturtyper og artsforekomster i verneområdet skal sammenstilles og presenteres på en form som gir god oversikt og gode muligheter for senere å se utviklingstrekk når nye biologiske undersøkelser gjennomføres. Eksisterende naturtyper vist i Figur 3 skal avgrenses mer nøyaktig på kart. Arbeidet skal gjøres av kvalifisert biolog basert på eksisterende kunnskap og studier av ortofoto.

Sone	Naturkvalitet	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Tilstand	Aktuelle skjøtselstiltak	Overvåkning/forvaltningstiltak
			innhold av indikatorarter menes både antall arter og antall individer av hver art. Det skal legges spesiell vekt på arter innen lav, sopp, moser, insekter og fugl knyttet til forekommende gamle skognaturtyper. Sonen skal ikke ha fremmede arter.			Feltarbeid kan være aktuelt. Formålet med arbeidet er å frembringe mer reelle arealtall og avgrensinger slik at senere måling av utvikling opp mot bevaringsmålene skal bli lettere. Fjerning av fremmede arter.
2	Ordinære skogsområder.	Arealstørrelse og artsinventar med potensiale til å utvikle seg til arealer med samme kvaliteter som i sone 1.	Skogsarealene som ikke er kartfestet som skogsnaturtyper vist i Figur 3 og ikke er omtalt under sone 1 skal over tid utvikle seg fritt med de naturlige prosesser som forekommer. Så store arealer som mulig skal over tid utvikle seg til biologisk viktige skogsnaturtyper med lang kontinuitet eller til andre viktige naturtyper.	Middels¹ Større arealer med potensiale til å tilfredsstille naturtyper i skog (gammelskog) ligger i dag som ordinære skogsområder.	Ingen aktive skjøtselstiltak foreslås i denne planperioden. Områdene med gammel skog må få utvikle seg over tid uten menneskelige inngrep.	Koordinere overvåkingen av bevaringsmålene for sone 2 med DNS fremtidige plan for overvåkning av skog. Arealer som etter hvert kan klassifiseres som viktige skogsnaturtyper med lang kontinuitet og andre viktige naturtyper skal forvaltes etter bevaringsmålene nevnt i sone 1 – Naturtyper i skog. Fjerning av fremmede

Sone	Naturkvalitet	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Tilstand	Aktuelle skjøtselstiltak	Overvåkning/ forvaltningstiltak
			Forekomsten av indikatorarter på gammel skog med lang kontinuitet skal øke i forhold til status i 2006. Med innhold av indikatorarter menes både antall arter og antall individer av hver art. Det skal legges spesiell vekt på lav, sopp, moser, insekter og fugl knyttet til forekommende gamle skognaturtyper. Sonene skal ikke ha fremmede arter.			arter.
3	Setervoller med rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter.	Forekomster av rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter som følge av tidlige tiders beite og/eller slått.	Innenfor setervoller som eksisterte på vernetidspunktet skal arealet med rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter som skyldes tidligere tiders beiting og/eller slått opprettholdes eller økes.	Dårlig¹ Setervollene er dårlig undersøkt, men generelt har det vært lite intensivt beite eller slåtteaktivitet på disse de siste 50 år. Flere setervoller er gjengrodd.	Skjømte identifiserte viktige arealer, herunder arealer med restaureringspotensial, slik at arealet opprettholdes eller øker og/eller at antall rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter opprettholdes eller øker. Skjøtsel skal skje i form av beiting eller slått. Alle	Kartlegge forekomsten av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter samt identifisere arealer med restaureringspotensial for slike arter knyttet til setervoller som eksisterte på vernetidspunktet. Med arealer med restaureringspotensial forstås arealer der

Sone	Naturkvalitet	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Tilstand	Aktuelle skjøtselstiltak	Overvåkning/ forvaltningstiltak
					fysiske skjøtselstiltak skal skje innenfor det som er kartlagt som eksisterende setervoller på vernetidspunktet.	skjøtselstiltak i løpet av få år vil føre til at aktuelle arter opprettholdes eller reetableres. Skjømte identifiserte viktige arealer, herunder arealer med restaureringspotensiale, slik at arealet opprettholdes eller øker og/eller at antall rødlistede eller forvaltningsprioriterte arter opprettholdes eller øker. Tiltak skal skje i form av beiting eller slått. Alle fysiske skjøtselstiltak skal skje innenfor det som er kartlagt som eksisterende setervoller på vernetidspunktet. Beiting kan bare skje etter avtale med grunneier. Grunneier skal hvis mulig har førsteretten til å gjennomfør tiltak jfr § 47 i naturmangfoldloven.

1: Tilstanden er inndelt i klassene "dårlig", "middels" og "god". Klassene beskriver tilstanden for den enkelte naturkvalitet basert på valgt tilstandsvariabel. Med "dårlig" forstås at tilstanden ikke er tilfredsstillende pga. manglende kunnskap eller at det er svært lite av de elementene (f.eks. antall arter eller arealstørrelse) som beskrives i tilstandsvariabelen. Med "middels" forstås det at det forekommer en del av de elementene som beskrives i tilstandsvariabelen. Med "god" forstås at det er gode forekomster av de elementene som beskrives i tilstandsvariabelen.

5. BRUKERINTERESSER

5.1 Generelle forhold

I forbindelse med opprettelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat har Miljøverndepartementet etablert et felles utviklingsfond for de tre berørte kommunene Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal. Fondet skal være på 30 millioner kroner. Fondet er en kompensasjon til lokalsamfunnet for tap av de ringvirkningene skogsdrift i verneområdet ville gitt, og skal nyttes til næringsrettede tiltak til beste for befolkningen i regionen. Avkastningen av fondet skal gå til næringsutvikling i de berørte kommunene og ikke bare næringsutvikling innenfor verneområdet. Næringsfondet forvaltes av et fondsstyre bestående av ordførerne i de tre kommunene og to representanter for Innovasjon Norge. Mer informasjon om fondet kan fås ved henvendelse til den enkelte kommune.

5.1.1 Generelle forvaltningsmål og retningslinjer

Forvaltningsmyndigheten legger til grunn følgende overordnede prinsipper for forvaltningen av verneområdet:

- I all saksbehandling og der forvaltningsmyndigheten etter verneforskriften eller denne forvaltningsplanen kan sette vilkår, skal naturmangfoldlovens bestemmelser §§ 7-12 om bl.a. en vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene legges til grunn.
- Forvaltning og tiltak utført av forvaltningsmyndigheten skal så langt mulig gjøres i samarbeid med berørte grunneiere og rettighetshavere og i tråd med intensjonen i § 47 i naturmangfoldloven om grunneiers medvirkning. Forvaltningsmyndigheten har likevel mulighet til å gjennomføre tiltak som faller inn under skjøtselshjemmelen i naturmangfoldloven § 47, uten grunneiers samtykke

Naturmangfoldloven § 47 (Skjøtsel av verneområder)

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

- Der det er tvil om hvordan et tiltak vil påvirke verneverdiene skal det så langt der er rimelig innhentes nødvendig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger på det biologiske

mangfoldet. Det henvises her til Naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsgrunnlaget samt §§ 9 – 12 og målsettingene i samme lov §§ 4 og 5. Se også kapittel 2.7.

- Friluftsliv og tilrettelegging for friluftsliv er ikke en del av verneformålet. Det er dermed ikke forvaltningsmyndighetens oppgave å jobbe for slik tilrettelegging. Verneforskriften åpner imidlertid for visse tilretteleggingstiltak og forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til visse tiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også gjennomføre tiltak der er nødvendig for kanalisering av ferdsel som et tiltak for å beskytte verneverdier jfr. skjøtselshjemmelen i naturmangfoldlovens § 47. Eksempler på slik tilrettelegging kan være merking av ferdselsårer og klopplegging.
- Bevaring av landskapet er ikke en del av verneformålet slik det ofte er i nasjonalparker. Det er dermed ikke forvaltningsmyndighetens oppgave å gi føringer på utforming av bygg eller bygningsmiljøer som en del av landskapsbildet.

5.1.2 Overordnede vernebestemmelser

Verneforskriftens § 3 omhandler vernebestemmelser og er sentral i forvaltningen av området. Denne paragrafen gjengis her i sin helhet med forvaltningsmyndighetens utdypinger.

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. *Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot all skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing er forbudt. Nye plantearter må ikke innføres.*
2. *Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.*
3. *Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som for eksempel oppføring av bygninger eller andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder eller anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling eller henleggelse av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, sprengning eller boring, bryting av stein, mineraler eller fossiler eller fjerning av større stein eller blokker, drenering eller annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, framføring av luft- eller jordledninger, bygging av nye bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av nye stier, løyper eller lignende. Opplistingen er ikke uttømmende.*
4. *Motorferdsel på land og vatn, herunder start og landing med luftfartøy, er forbudt.*
5. *Bruk av sykkel og hest og kjerre er forbudt utenom eksisterende veger og traseer som er definert i forvaltningsplanen, jf. § 8.*
Utdyping 1: Med "eksisterende veier" forstås her veier definert og tegnet opp på kart i forvaltningsplanen. Se vedlegg 9.4 og 9.6.
Utdyping 2: For «traseer» henvises det til vedlegg 9.13.
6. *Bruk av naturreservatet til større idrettsarrangementer, andre større arrangementer eller teltleire med mer enn 40 personer, er forbudt.*
Utdyping: Som "større idrettsarrangementer" og "andre større arrangementer" forstås arrangementer med mer enn 40 personer.

Følgende er å anse som forskriftsbestemmelser:

Traseer vist på kart i vedlegg 9.13 der det er tillatt med sykkel og hest og kjerre jfr. verneforskriftens § 3.5.

I vedlegg 9.14 gis det en vurdering av forskriftsbestemmelsen etter naturmangfoldlovens § 7 om prinsippene for offentlig beslutningstaking

5.2 Stier og skiløyper

5.2.1 Status og utfordringer

Det har vært stor aktivitet i verneområdet i mange hundre år. Setring, jakt, fiske, tømmerhogst og transport mellom Sigdal og Numedal har ført til et stort nett av stier, sleper og veier. Mange er gjengrodd og forsvunnet, men mange er også godt synlige og i bruk i dag. Flere stier har også flyttet seg ettersom bruken av området har endret seg. Det har også oppstått nye stier i den senere tid, særlig rundt fiskevann som nå er blitt mer populære for sportsfiskere. Det er interesse for å gjenåpne gamle gjengrodde stier i verneområdet.

Det er en rekke skiløyper i verneområdet som prepareres og inngår i et sentralt løypenett med tilførselsløyper fra nærliggende hytteområder eller parkeringsplasser. Prepareringen skjer i hovedsak med snøscooter med slodd eller med scooter og sporkall. Det er stedvis utfordringer knyttet til løypebredde og løypetrase.

En fremtidig utfordring kan bli bruk av mer moderne løypemaskiner med sporfres. Her vil det kunne bli bredere løyper enn det en snøscooter lager, som kan kreve en bredere ryddegate. Videre er det per i dag slik at forsikringen for en slik løypemaskin ikke dekker maskiner som kjøres over innsjøer. Dette kan i praksis bety at løyper må legges om slik at man unngår å kjøre på innsjøene. Dette kan igjen føre til at det må ryddes nye løypetraseer som kan komme i konflikt med verneverdiene i området. Det er likevel ikke kjent konkrete planer om å benytte løypemaskin i verneområdet. Dersom eventuelle fremtidige reelle planer for bruk av løypemaskin krever rydding av bredere og/eller nye traseer, så vil dette kreve dispensasjon fra verneforskriften, jfr. § 5.3 i vernebestemmelsene.

5.2.2 Forvaltningsmål

Det kan tillates et sti- og løypenett som er tilpasset bruken av området. Løypebredder og prepareringsstandard skal tilpasses bruken av løypene uten at det kommer i konflikt med verneverdiene. Merkingen innenfor verneområdet skal være enhetlig.

Forvaltningsmyndigheten vil i samråd med berørte kommuner og aktuelle organisasjoner finne frem til en enhetlig utforming av skilt og merker som skal benyttes i verneområdet.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.2.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

5. Nødvendig motorferdsel ved stikking og oppkjøring av skiløyper som er kartfestet i forvaltningsplanen.

Utdyping 1: Som nødvendig motorferdsel regnes bare løypekjøring for å holde en rimelig standard på løypene.

Utdyping 2: Med stikking menes her oppsetting av stikker som festes i snøen. Mer permanent merking av stier og løyper omfattes av § 4 pkt. 18.

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

18. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, bruer, skilt og lignende, i samsvar med forvaltningsplan.

Utdyping 1: Som merking, rydding og vedlikehold forstås her ordinært vedlikehold og ikke oppgradering.

Utdyping 2: Som eksisterende stier, løyper, bruer, skilt og lignende forstås slike som er merket av i vedlegg 9.4 til denne forvaltningsplanen.

Utdyping 3: Rydding kan kun skje i eksisterende traseer, det kan ikke foretas utvidelser. Vedlikehold må skje på en slik måte at innretningen/anlegget som

vedlikeholdes ikke endrer karakter. En utvidelse omfattes ikke av vedlikeholdsbegrepet. Riving og bygging av ny innretning/anlegg vil heller ikke omfattes av vedlikeholdsbegrepet, selv om det har samme plassering, størrelse og karakter som det som erstattes. Vedlikehold som innebærer at man skifter til bedre materialer og/eller foretar forsterkninger, vil i utgangspunktet omfattes av vedlikeholdsbegrepet dersom arbeidene ikke medfører at innretningen endrer karakter.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

3. *Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Oppsetting av nye skilt, merking og rydding av nye stier og løyper, omlegging av eksisterende stier og løyper, etablering av faste bålplasser, samt bygging av nye bruer og legging av nye klopper.*
12. *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:*
 - b. *Aktiviteter nevnt i § 4 nr. 18.*
 - c. *Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3.*

Følgende er å anse som forskriftsbestemmelser:

Ved bygging av klopper eller plankeganger skal det benyttes naturlige materialer eller materialer med miljøvennlig impregnering.

Merking og tilrettelegging av stier og løyper skal skje etter en enhetlig standard som blir fastsatt av forvaltningsmyndigheten.

I vedlegg 9.14 gis det en vurdering av forskriftsbestemmelsen etter naturmangfoldlovens § 7 om prinsippene for offentlig beslutningstaking.

5.2.4 Retningslinjer

Generelt

Som eksisterende stier, klopper og bruer tilknyttet stier regnes de som er merket på kart i vedlegg 9.4.

Det kan forekomme mindre klopper og plankeganger som ikke er kartfestet i vedlegg 9.4. Disse kan sees som en del av eksisterende sti og krever derfor ikke søknad om tillatelse.

Oppgradering av eksisterende klopper, bruer o.l. skal behandles av forvaltningsmyndigheten som en dispensasjonssak etter søknad jfr. § 5.3 i verneforskriften.

Skiløypene i verneområdet faller alle inn under én kategori; «Skiløyper som kan kjøres opp med snøscooter med slodd eller sporkall».

Skiløyper er vist på kart i vedlegg 9.9.

Noen stier benyttes også som tilkomstløype for snøscooter til bygninger i verneområdet.

Kvisting av løyper som ikke er tegnet inn på kart i vedlegg 9.9 er søknadspliktig etter § 5.3.

Det skal oppmuntres til at kjøring av løyper organiseres i et løypelag da dette kan lette kommunikasjonen mellom forvaltningen og de som kjører opp løypene.

Merking, skilting, etablering av nye stier og løyper samt oppkjøring av løyper krever grunneiers tillatelse.

Rydding av sti og løype

Rydding av busker og trær i stier og skiløyper kan skje i inntil den bredden stien eller skiløypen hadde på vernetidspunktet. For utvidelser ut over dette må det søkes dispensasjon jfr. § 5 punkt 3.

For øvrig gjelder følgende retningslinjer for rydding av stier og løyper:

- Trær som har falt over sti og løype kan kuttes slik at traséen blir farbar. Avkuttet del av treet legges til side for traséen. Øvrige deler av treet blir liggende urørt.
- Kvist på trær som henger ut i sti og løype og som er til hinder kan fjernes.
- Bartrær skal som hovedregel ikke fjernes utover i selve løypetraséen, men overhengende greiner kan fjernes.

Omlegging av sti og løype

Ved omlegging av stier og løyper skal det tilstrebes å knytte disse til allerede eksisterende veier eller stier slik at det samlede ryddebehovet blir så lite som mulig.

Den tidligere anleggsveien for kraftlinjen gjennom verneområdet skal så langt det er formålstjenlig benyttes som skiløype dersom løypen må legges om nær kraftlinjen.

Merking og skilting

Stier og løyper som tillates merket er vist på kart i vedlegg 9.4 og 9.9. Forvaltningsmyndigheten kan tillate merking av andre stier og løyper etter forutgående søknad.

Merking kan utføres av forvaltningsmyndigheten, SNO eller en organisasjon som forvaltningsmyndigheten har avtale med (f.eks. turistforeningen eller lokalt sti- og løypelag).

Alle skilt skal ha en enhetlig utforming fastsatt av forvaltningsmyndigheten i samarbeid med kommunene. Det kan ikke settes opp skilt uten forutgående godkjenning av forvaltningsmyndigheten.

Merking skal skje etter en enhetlig standard fastsatt av forvaltningsmyndigheten.

Kvisting kan i tillegg benyttes over myrer og vann. Stedegent trevirke tatt utenfor verneområdet, ubehandlet eller miljøvennlig impregnert trelast samt kvister kan brukes, men ikke importerte eller fremmede treslag.

5.2.5 Tiltak

Skilting, merking og omlegging av stier m.v. kan benyttes av forvaltningsmyndigheten som et kanaliserende tiltak hvis det er behov for å styre ferdsel utenom biologisk sårbare områder. Det foreslås imidlertid ingen slike tiltak fra forvaltningsmyndighetens side med denne begrunnelsen nå, men det vurderes fortløpende.

5.3 Veier

5.3.1 Status og utfordringer

Det har vært stor aktivitet i verneområdet i mange hundre år. Setring, jakt, fiske, tømmerhogst og transport mellom Sigdal og Numedal har ført til et ganske stort nett av hestestier, sleper og veier som følge av bruk av hest og traktor. Mange er gjengrodd og forsvunnet, men mange er også godt synlige og i bruk i dag. Det er også noen veietablerte veier som er kjørbare med bil i verneområdet.

De opplistede veiene er delt inn i tre hovedkategorier: Bilvei, traktorvei type A og traktorvei type B.

- **Bilvei** er veier som er farbare med vanlig personbil og som har tilsvarende eller bedre standard enn de veiene med dårligst standard på vernetidspunktet nevnt i verneforskriftens § 4.2.
- **Traktorvei type A** er veier som det er gjort en god del terrenginngrep på for å komme frem i terrenget. Disse fremstår som tydelige kjørespor eller veier i terrenget og er i hovedsak farbare med traktor eller bil med firehjulstrekk og god bakkeklaring.
- **Traktorveier type B** er kjørespor i terrenget der det er gjort mindre inngrep for å komme frem med traktor, men hvor kjøresporet er tydelig i terrenget på vernetidspunktet.

Det er en rekke kjørespor og ryddede traséer i verneområdet som har oppstått, og som bare er brukt i forbindelse med tømmerdrift. Videre er det flere sleper eller deler av sleper som er lite synlige på barmark da de bare ble benyttet på snøføre om vinteren. Med støtte i § 4.10 er veier, traktorveier, kjørespor og sleper som ikke var tydelige på vernetidspunktet og som ikke har hatt annet formål enn uttak av tømmer (f.eks. transport fra hogstflater til mer sentrale og ofte brukte veier) ikke listet opp og kartfestet i vedlegg 9.4 og 9.6.

Det er også gjort en vurdering av om stier og veier i seg selv eller deres tilhørende ferdsel og bruk kan være til skade av betydning for verneverdiene. Det er ikke funnet slike konfliktpunkter.

Det kan over tid vise seg at veier ikke lenger har noen praktisk bruk og veirettighetshaver ikke lenger vil vedlikeholde veien. Ut over å la dem gro naturlig igjen kan det også vurderes om slike veier aktivt skal tilbakeføres til natur, en lavere veikategori eller til sti. Eldre veifar, smale tømmerveier tilpasset gammel hesteredskap eller små traktorer ansees som kulturminner og bør ikke tilbakeføres.

I arbeidet med forvaltningsplanen har det vist seg at det er noen veier i verneområdet som kjøres med bil og som er av samme karakter som veiene nevnt i § 4.2. Disse burde vært nevnt i § 4.2 dersom det ikke var meningen at det skulle legges vesentlige begrensinger på bruken som var på vernetidspunktet. Det er vanskelig å se hvordan dette kan løses med langsiktige dispensasjoner eller liknende da det ikke er noen spesifikke mottakere av en slik dispensasjon. Veiene er i praksis åpne for motorferdsel for alle personer som grunneier eller rettighetshaver åpner for.

Vei 10158 inn mot Storvatnet ble under skjønnsforretningen etter det første vernet av Trillemarka i 2002 akseptert som bilvei og tillatt brukt, brøytet og vedlikeholdt. Veien er åpen for grunneier. Denne burde også kommet inn i den nye verneforskriften som en

navngitt vei i § 4.2. Det samme gjelder vei 40111 – Litjernveien - som var tillatt brukt under vernet av Heimseteråsen fra 2002. Veien er bommet med lukket bom mot syd og går gjennom private gårdstun i nordøst. Det vurderes å foreslå forskriftsendring slik at disse veiene tas med i opplistingen i § 4 punkt 2.

Alle kjente veier er registrert etter de retningslinjer som er gitt i denne planen. Noen av disse kan være bygget ulovlig i henhold til annet regelverk før vernet. Kartfesting og opplisting i denne forvaltningsplanen er ikke en godkjenning av slike veier og er ikke til hinder for at ulovlig bygde veier kan kreves fjernet. Forvaltningsmyndigheten kan ikke kreve at veier som er ulovlig bygget før vernet fjernes. For slike veier vil det være opp til rett myndighet (kommunen, fylkesmannen eller andre) eventuelt å kreve den fjernet med hjemmel i sitt regelverk.

Det presiseres at reglene i motorferdselloven, samt bestemmelsene i annet gjeldende regelverk om hva slags type kjøretøy som kan brukes på hvilke type veier, gjelder i tillegg til verneforskriften.

5.3.2 Forvaltningsmål

Motorferdsel skal holdes på et lavt nivå. På eksisterende veier kan motorferdsel bare tillates innenfor verneforskriftens rammer.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.3.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

2. *Motorferdsel på følgende veger: Øyrtjønnvegen i Rollag, Bufjelltjønnvegen i Rollag, Hasliveien i Sigdal og Trillaseterveien i Sigdal.*
3. *Uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og bil/traktor på eksisterende veier definert i forvaltningsplan.*
Utdyping 1: *Som "vei" forstås alle de tre veikategoriene Bilvei, Traktorvei type A og Traktorvei type B slik de er vist på kart i denne forvaltningsplanen.*
4. *Nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite, grunneiers tilsyn med bygninger som er knyttet til landbrukseiendom og som i tillegg omfattes av § 4 pkt. 10, og ved utsetting av elgpuster. Motorferdsel i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite og grunneiers tilsyn med bygninger som nevnt skal rapporteres i etterkant på grunnlag av ført kjørebok.*
Utdyping 1: *Som "vei" forstås veier listet opp i vedlegg 9.6 og kartfestet i vedlegg 9.4.*
Utdyping 2: *Som "utsetting av elgpust" forstås utkjøring av personer som skal sitte på post eller som skal tilbake fra post etter endt jakt.*
Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:
10. *Vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen.*
Utdyping: *Vedlikehold av eksisterende vei må skje på en slik måte at veien ikke endrer karakter. Man tenker her på arbeider som skal holde veien ved like med tilsvarende standard som på vernetidspunktet. Det vil normalt være tillatt med nødvendig grusing og grøfting langs veier, men ikke endring til annet dekke som for eksempel asfalt. Når det gjelder grusing tenker man dessuten i denne sammenheng kun på fornying av bærelag/slitelag der dette finnes fra før. Dersom man ønsker å legge grusdekke på en gressgrodd vei, vil dette gå ut over vedlikeholdsbegrepet slik det er ment i forskriften. Å rette ut en sving eller legge en vei i endret trase, er ikke tillatt uten dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten. Det samme gjelder dersom man ønsker å utvide veien i bredden.*

Aktuelle lister og kart

Følgende er å anse som eksisterende veier i bruk på vernetidspunktet (jfr. *verneforskriftens* § 4.3, 4.4 og 4.10):

- *Liste over eksisterende veier i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.6.*
- *Kart over eksisterende veier i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.4.*

5.3.4 Retningslinjer

Motorferdsel i verneområdet skal begrenses til et minimum. Det skal utøves en streng dispensasjonspraksis.

Veier som ikke er listet opp i vedlegg 9.6 og kartfestet i vedlegg 9.4, men likevel kan sannsynliggjøres eller dokumenteres å ha vært i bruk på fredningstidspunktet (§ 4.10), kan innlemmes i nevnte liste og kart.

Vedlikeholdet av veien skal ikke endre veiens karakter eller føre til en generell standardheving av veien. Inkludert i vedlikehold er også rensk av grøfter og skråninger, rensk og vedlikehold av stikkrenner (herunder også reparasjon av rør under veien), dersom dette er en del av det opprinnelige veianlegget. Hvis vedlikeholdet skal gjøres med motorkjøretøy må det søkes om dispensasjon for motorferdsel jfr. *verneforskriftens* § 5.12 b.

Retningslinjene for rydding av veier som er angitt i vedlegg 9.6 og 9.4.

- Trær som har falt over veien kan kuttes slik at veien blir farbar og at resten av stammen ligger godt unna veiskulderen. Avkuttet del av treet legges til side for veien. Øvrige deler av treet blir liggende urørt.
- Det som er direkte tillatt er rydding til den bredden det var ryddet på vernetidspunktet. Dersom det på vernetidspunktet var en stund siden det var gjennomført kantrydding, vil det kunne foretas kantrydding i den bredden som tidligere har vært ryddet og som var nødvendig for den aktuelle bruken av veien.
- Kvist på trær som henger ut i vei eller traktorvei type A eller B, og som er til hinder for lovlig bruk av motorkjøretøy, kan fjernes.

Veier som ikke lenger er i bruk kan aktivt tilbakeføres til natur, til en lavere veikategori eller til sti. Dette gjelder imidlertid ikke eldre veifar, smale tømmerveier som er tilpasset gammel hesteredskap eller små traktorer. Dette er veier som ansees som kulturminner og en viktig del av verneområdets identitet og historie. En slik aktiv tilbakeføring kan bare skje dersom det er enighet mellom veirettshaverne og forvaltningsmyndigheten. Enigheten skal dokumenteres skriftlig.

Ved behov for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold må det søkes om dispensasjon etter § 5.12 b.

5.3.5 Tiltak

Forvaltningsmyndigheten skal gjennomgå alle små biter av bilvei inn i verneområdet og vurdere om noen av disse aktivt kan tilbakeføres til natur, lavere veikategori eller sti.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere å foreslå forskriftsendring på veier klassifisert som Bilvei slik at disse får samme bestemmelser som øvrige veier beskrevet i *verneforskriftens* § 4.2. Dette gjelder også eventuelle veier som ble godkjent som dette da deler av området ble vernet i 2002.

5.4 Bygninger

5.4.1 Status og utfordringer

Bygningene i verneområdet består i hovedsak av eldre hus etter tidligere seterdrift, samt enkelte hytter og bygninger som ble brukt under tømmerdrift. De finnes også en del utedoer og båtaust.

Verneforskriften sier at bygninger som er i bruk på vernetidspunktet (§4.10) skal listes opp og kartfestet i forvaltningsplanen. Videre benyttes også begrepet eksisterende bygninger i § 5.1. Det er registrert 193 bygninger som er karakterisert som eksisterende og i bruk på vernetidspunktet. Disse er listet opp i vedlegg 9.3 og vist på kart i vedlegg 9.4. Det er i tillegg tatt bilder av alle bygninger som oppbevares av forvaltningsmyndigheten. Kriteriesettet for klassifisering av bygningene er gitt i vedlegg 9.3. I tillegg finnes det en rekke sammenraste bygg og tufter av tidligere bygninger. Disse er ikke listet opp eller vist på kart i forvaltningsplanen.

Alle kjente bygninger er registrert. Noen av disse kan være satt opp ulovlig ihht plan- og bygningsloven. Kartfesting og opplisting i denne forvaltningsplanen er ikke en godkjenning av slike bygninger og er ikke til hinder for at ulovlig oppsatte bygninger kan kreves fjernet. Forvaltningsmyndigheten kan ikke kreve at bygninger som er ulovlig satt opp før vernet fjernes. For slike bygg vil det være opp til bygningsmyndighetene (kommunen) å formelt kreve det fjernet.

Deler av verneområdet ble vernet i 2002 (Trillemarka og Heimseteråsen). Her har det i liten grad vært mulig å gjennomføre tiltak på bygninger frem til vernet i 2008. Dette kan ha betydd at noen bygninger har forfalt mer og at de i 2009 ikke kunne klassifiseres som eksisterende selv om det var det i 2002. Det er kjent et bygg som omfattes av dette og som er klassifisert som eksisterende på vernetidspunktet i 2008.

I planprosessen har det vært forskjellige syn hos bygningseiere og forvaltningsmyndigheten på hva som er eksisterende bygninger på vernetidspunktet. Bygninger kan ha et relativt nylig sammenrast tak og dette kan ha påvirket underliggende tømring slik at bygget ser noe sammenrast ut sammenliknet med et bygg som fortsatt har stående tak, men der bygningens øvrige bygningstekniske tilstand kan være svært dårlig. Det er satt kriterier for dette i feltarbeidet og det henvises til kapittel 9.3 for en nærmere beskrivelse av disse.

5.4.2 Forvaltningsmål

Det skal føres en forvaltning som tillater aktiv bruk av eksisterende bygninger i verneområdet innenfor de rammer verneforskriften setter.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.4.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

10. Vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen.

Utdyping 1: Med "fredningstidspunktet" forstås her 13. desember 2002 for arealene innenfor de tidligere vernede områdene Trillemarka og Heimseteråsen. For øvrige arealer innenfor dagens verneområde er fredningstidspunktet 5. desember 2008.

Utdyping 2: Normalt utvendig vedlikehold som skifte av kledning, vinduer og liknende, som ikke fører til endringer av størrelse og fasade, er tillatt. Unntaket for vedlikehold omfatter ikke påbygging og ombygginger.

Utdyping 3: Bestemmelsene i plan- og bygningsloven og kommunalt regelverk knyttet til denne gjelder for vedlikehold av bygninger i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften.

20. Gjenoppføring av bygninger som omfattes av § 4 pkt. 10 og som er blitt ødelagt ved brann eller naturskade. Gjenoppføring skal skje innenfor opprinnelig størrelse.

Utdyping: Som "naturskade" forstås her brå og uforutsette skader slik som definert i Naturskadeloven. Skader som skyldes gradvis forfall pga. manglende vedlikehold, råteangrep eller liknende, omfattes ikke av begrepet naturskade.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Mindre tilbygg til eksisterende bygninger.

Utdyping 1: Som "mindre tilbygg" forstås tilbygg på opptil 30% av byggets grunnflate slik det var på fredningstidspunktet, dog ikke større enn 15 m².

Utdyping 2: Som "mindre tilbygg" forstås også en frittstående utedo som ikke er større enn plassbehovet for en person.

Utdyping 3: Bestemmelsene i plan- og bygningsloven og kommunalt regelverk knyttet til denne gjelder for tilbygg av bygninger.

2. Ombygging av bygninger.

Utdyping 1: Som "ombygging" forstås tiltak som er søknadspliktige ihht. plan- og bygningsloven, for eksempel restaurering og fasadeendringer.

Utdyping 2: Bestemmelsene i plan- og bygningsloven og kommunalt regelverk knyttet til denne gjelder for vedlikehold av bygninger.

Aktuelle lister og kart

Etter verneforskriftens § 4.10 er følgende å anse som eksisterende bygninger i bruk på vernetidspunktet:

- Liste over eksisterende bygninger i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.5.
- Kart over eksisterende bygninger i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.4.

5.4.4 Retningslinjer

Utdypingen av «mindre tilbygg» er det lengste man kan strekke dette begrepet basert på dagens praksis av bestemmelsene i andre verneområder. Man kan likevel se at å tillate noe større tilbygg ikke vil være i strid med det overordnede formålet med vernet. Etter anbefaling fra DN (brev av 10.07.2012), foreslås en forskriftsendring som gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til etter søknad å gi tillatelse til «tilbygg på inntil 20m² til eksisterende bygninger, dog ikke større enn den eksisterende bygningen. Samlet bygningsareal etter påbygning må ikke overstige 60m²».

En slik forskriftsendring vil bli behandlet som egen sak, og med egen høring. Forskriftsendringen må eventuelt vedtas ved kongelig resolusjon.

Det må av retningslinjene til en slik bestemmelse fremgå at dersom det søkes om tilbygg flere ganger, så må overstående forstås slik at samlet areal på alle tilbygg ikke må overstige det opprinnelige byggets areal på vernetidspunktet.

Forslaget til ny ordlyd vil utelukke at det gis dispensasjon etter denne bestemmelsen til tilbygg på bygninger som er over 60m². Det kan oppstå situasjoner hvor det av særlige grunner er ønsket med påbygg også til bygging større enn 60 m², for eksempel forbedring av

sanitærforhold som også vil være en fordel for verneverdiene. Slike søknader må eventuelt behandles etter NML § 48.

Bygg som ikke er listet opp i vedlegg 9.5 og kartfestet i vedlegg 9.4, men likevel kan sannsynliggjøres eller dokumenteres å ha vært i bruk på fredningstidspunktet (§ 4.10) kan innlemmes i nevnte liste og kart.

Under generelle unntak (§4.10) gis det anledning til vedlikehold av bygninger som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen. Slikt vedlikehold er ikke søknadspliktig ovenfor forvaltningsmyndigheten, men kan være det i forhold til kommunalt regelverk. Tiltakshaver anbefales uansett å kontakte kommunen og forvaltningsmyndigheten for verneområdet før eventuelle vedlikeholdstiltak, slik at forholdet til respektive regelverk og myndigheter blir avklart.

Alle tiltak ifm. restaurering av bygninger må også avklares mot plan- og bygningsloven, aktuelle særlover og øvrig kommunalt regelverk. For bygninger eldre enn 1850 skal kulturvernmyndigheten høres før vedtak i byggesaker (§25 i lov om kulturminner).

5.4.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.5 Restaurering av bygninger

5.5.1 Status og utfordringer

En rekke bygninger i verneområdet vil i årene fremover ha behov for restaurering. Hvordan man praktisk løser dette kan være en utfordring. I tillegg til restaurering av bygningene på steder med lokalt tømmer (laftede bygg) er det også kommet innspill om at tømmerbygninger bør kunne tas ned og fraktes til egnet arbeidssted utenfor verneområdet for restaurering. Bygningen tas så ned igjen og transporteres til sin opprinnelige plass.

5.5.2 Forvaltningsmål

Det skal legges opp til en forvaltning der restaurering av bygninger kan løses på praktisk fornuftig måte.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.5.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

10. Vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

6. Uttak av stein og torv til bruk på bygninger i reservatet.
7. Uttak av tømmer for restaurering av tømmerbygninger i reservatet.

Utdyping: Som "tømmerbygning" forstås bygninger som er laftet opp av liggende eller stående tømmerstokker.

12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- b. Aktiviteter nevnt i § 4 nr. 8, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19 og 20.
- c. Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11.

5.5.4 Retningslinjer

Uttak av tømmer til restaurering av tømmerbygninger og uttak av stein og torv til bruk på bygninger er søknadspliktig (§ 5.7). Forvaltningsmyndigheten vil i den sammenheng ikke tillate uttak av tømmer, stein og torv fra registrerte kjerneområder for biologisk mangfold vist på kart i Figur 3 eller uttak av tømmer, stein og torv som kan føre til spesiell skade på verneverdiene. For å unngå slik skade kan forvaltningsmyndigheten kreve forutgående befaring sammen med biologisk ekspertise for å skaffe tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for saksbehandlingen. I forvaltningsmyndighetens saksbehandling skal det legges til grunn en helhetlig vurdering av eventuelt skadeomfang.

Ved vurdering av søknader om uttak av tømmer, stein og torv skal det først vurderes om det vil være en bedre løsning av hensyn til verneverdiene å frakte inn tømmer, stein og torv utenfra verneområdet. Innendørs restaurering innenfor rammene av byggets størrelse omfattes ikke av verneforskriften.

Treslag som kan hogges er gran, furu og bjørk samt eventuelle fremmede treslag. Gamle trær, grove trær, døde trær og særegne trær skal ikke tas ut. Aktuelle trær skal merkes i samråd med forvaltningsmyndigheten.

Bruk av motorkjøretøy for uttak av tømmeret kan tillates etter søknad. Det skal velges den mest skånsomme metoden for uttak av tømmeret, det vil si på frossen mark eller snøføre

med maskiner som setter så få varige spor i terrenget som mulig. Helikopter kan vurderes. De samme kravene gjelder for uttransport av stein og torv, men selve uttaket kan skje på tien mark.

Alle tiltak ifm. restaurering av bygninger må også avklares mot plan- og bygningsloven, aktuelle særlover og øvrig kommunalt regelverk. For bygninger eldre enn 1850 skal kulturvernmyndigheten høres før vedtak i byggesaker (§25 i lov om kulturminner).

5.5.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.6 Andre anlegg

5.6.1 Status og utfordringer

Det er en rekke andre typer anlegg i verneområdet. Særlig finnes det gamle dammer og rester etter fløtingen, men også nyere anlegg som båtfester, garnhenger og innretninger for stabling av ved.

I verneforskriften benyttes begrepet "anlegg" i samme sammenheng som bl.a. bygninger og veier (§§ 3.3, 4.10). Som anlegg forstås her klopper, bruer, damanlegg, eventuelle jakttårn, anlegg for stabling av ved og anlegg for håndtering av garn med mer som er i bruk under fredningstidspunktet (§ 4.10). I det hele tatt omfatter begrepet alt som kan sees på som en form for teknisk inngrep eller som vil kunne være i strid med vernebestemmelsene dersom de ble etablert etter vernetidspunktet. Slike anlegg er listet opp i vedlegg 9.11 og kartfestet i vedlegg 9.10.

Kartfestingen kan ikke sees som uttømmende da det kan forekomme anlegg som ikke er fanget opp i kartleggingsprosessen. Videre har det i noen tilfeller vært vanskelig å trekke grensen mellom et eksisterende anlegg i bruk på fredningstidspunktet og et rent kulturminne som ikke har noen bruksfunksjon i dag. De beste eksemplene er her gamle damanlegg som kan være viktige for å holde vannstanden i en innsjø, men ut over dette ikke har noen praktisk reguleringsfunksjon for nedstrøms vannbruk lenger. Kartfestingen kan dermed inneholde bl.a. dammer som ikke har vært vedlikeholdt eller i aktiv bruk på mange år, men som kan komme til å ha behov for vedlikehold i årene som kommer.

Noen anlegg kan være satt opp ulovlig ihht plan- og bygningsloven eller andre lover. Kartfesting og opplisting i denne forvaltningsplanen er ikke en godkjenning av slike anlegg og er ikke til hinder for at ulovlig anlegg kan kreves fjernet. Forvaltningsmyndigheten kan ikke kreve at anlegg som er ulovlig satt opp før vernet fjernes. For slike anlegg vil det være opp til bygningsmyndighetene (kommunen) å formelt kreve det fjernet.

5.6.2 Forvaltningsmål

Eksisterende anlegg skal kunne driftes og vedlikeholdes.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.6.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

10. Vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen.

Aktuelle lister og kart

Etter verneforskriftens § 4.10 er følgende å anse som eksisterende anlegg i bruk på vernetidspunktet:

- *Liste over eksisterende andre anlegg i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.11.*
- *Kart over eksisterende andre anlegg i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.10.*

5.6.4 Retningslinjer

-

Anlegg som ikke er listet opp i vedlegg 9.11 og kartfestet i vedlegg 9.10, men likevel kan sannsynliggjøres eller dokumenteres å ha vært i bruk under fredingstidspunktet (§ 4.10) kan innlemmes i nevnte liste og kart.

5.6.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.7 Setervoller

5.7.1 Status og utfordringer

I verneområdet har det vært en rekke setre med tilhørende setervoller. Det er gjennom feltarbeid avgrenset i alt 35 setervoller som eksisterte på vernetidspunktet. Dette er setervoller som tydelig kunne avgrenses på kart og i terrenget under kartleggingen sommeren 2011. Flere av disse vollene er åpne og tydelige i dag og noen av dem benyttes også til beite eller skjøttes på annen måte. Andre setervoller er i en klar gjengroingsfase der også busker og trær har fått rotfeste. I tillegg finnes det rester av gamle setervoller, dvs. setervoller som ikke tydelig kan defineres som eksisterende på vernetidspunktet.

Setervollenes betydning i verneområdet omtales i formålsparagrafen (§2) der det fremkommer at "Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter". De biologisk rettede bevaringsmålene er omtalt i kapittel 4.2.3. I dette kapittelet omtales i hovedsak bare de forhold som omfatter skjæringspunktet mellom grunneiers brukerinteresse og forvaltningsmyndighetens ansvar.

5.7.2 Forvaltningsmål

Forvaltning av setervoller skal så langt mulig utføres som et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten, grunneiere og rettighetshavere der forvaltningsmyndigheten foretar skjøtsel av setervoller med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 eller etter avtale med grunneier eller rettighetshavere.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.7.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

13. Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Rydding og stell av eksisterende setervoller som er listet opp og avgrenset på kart i forvaltningsplan, og rydding og stell av inntil 3 dekar av hyttetomter.

Utdyping 1: Med "i samsvar med forvaltningsplanen" forstås tiltak som er i samsvar med de retningslinjer og bestemmelser som er gitt i denne forvaltningsplanen.

Utdyping 2: Med "eksisterende setervoller" forstås her setervoller som eksisterte på vernetidspunktet.

Utdyping 3: Med "rydding og stell" forstås den rydding og det stell grunneier har mulighet til etter verneforskriften og ikke at det påligger en plikt på forvaltningsmyndigheten til å gjennomføre rydding og stell av setervoller.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

5. Rydding av nytt beite på gamle setervoller.

Utdyping: Med "rydding av nytt beite" forstås rydding med det formål at husdyr skal beite på setervollen over tid.

Utdyping: Med "gamle setervoller" forstås setervoller som tidligere har eksistert, men som ikke er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen som eksisterende på vernetidspunktet.

Aktuelle lister og kart

Etter verneforskriftens § 4.13 er følgende å anse som eksisterende setervoller i bruk på vernetidspunktet:

- *Liste over eksisterende setervoller i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.8.*
- *Kart over eksisterende setervoller i bruk på vernetidspunktet gitt i vedlegg 9.7.*

5.7.4 Retningslinjer

Grunneiers eventuelle rydding og stell av eksisterende setervoll skal gjennomføres med det hovedformål å holde vollen åpen for busker og trær. Ved eventuelt stell av grasarealer skal det tilstrebes å skjøtte arealene slik at spesielle arter knyttet til åpne setervoller som er slått og/eller beitet over tid får gode livsbetingelser.

For setervoller som inneholder rødlistearter eller andre dokumenterte verneverdier knyttet til åpne setervoller, vil øvrig rydding og stell utover det å fjerne busker og trær bli ansett som skjøtsel av biologiske verneverdier. Forvaltningsmyndigheten kan ta initiativ til skjøtsel av slike setervoller da dette oppfattes som skjøtsel av verneverdier nevnt i forskriftens formålsparagraf. Forvaltningsmyndigheten har adgang til å utøve slik skjøtsel i henhold til § 47 i naturmangfoldloven. Det henvises for øvrig til nevnte paragraf og nærmere presiseringer i kapittel 5.1.1. Det presiseres at det å sende dyr på beite ikke anses å omfattes av skjøtselshjemmelen i § 47. Dersom forvaltningsmyndigheten vil foreta skjøtsel av en setervoll skal grunneier involveres i en tidlig fase. Forvaltningsmyndigheten skal utarbeide en skjøtselsplan for de setervollene eller deler av setervoller de påtar seg skjøtselsansvaret for.

For setervoller som forvaltningsmyndigheten ikke har tatt spesielt skjøtselsansvar for gjelder følgende retningslinjer som en anbefaling for grunneier eller rettighetshavers rydding og stell:

- Regelmessig slått eller regelmessig beite er ønskelig.
- Slått bør foregå med ljà eller slåmaskin. Ryddesag med blad kan også brukes.
- Høy bør rakes sammen og fjernes fra arealet som er slått. Brenning av høy bør ikke foregå på arealet som slås. Deponering av høy bør ikke foregå på arealet som er slått, men legges slik at frigjorte næringsstoffer ikke renner inn på slåttearealet.
- Bruk av kunstgjødsel, sprøyting eller jordarbeiding må ikke forekomme jfr. § 3.3 i verneforskriften.

Mindre arealer som er brukt til dyrking av poteter kan fortsatt brukes til dette. Overstående retningslinjer er gitt i medhold av § 4.13 i forskriften.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad om dispensasjon gi tillatelse til rydding av nytt beite på gamle setervoller (§ 5.5).

- Søknaden bør minimum inneholde: 1) Avgrensning av aktuelt område på kart. 2) Dokumentasjon eller sannsynliggjøring av at avgrensningen tidligere har vært en setervoll.
- Forvaltningsmyndigheten kan kreve befaring som grunnlag for søknadsbehandlingen.

-
- Som hovedregel skal det ikke tillates rydding av gamle setervoller der det har vært skog i lang tid og det har utviklet seg skogverneverdier.
 - Det kan stilles vilkår ved en eventuell tillatelse til rydding av nytt beite på gamle setervoller.

5.7.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak for setervoller her under kapittel 5. Det henvises til kapittel 4.2.3 om biologiske verneverdier for andre eventuelle tiltak.

5.8 Jakt og fiske

5.8.1 Status og utfordringer

Det utøves jakt etter både storvilt og småvilt i verneområdet. Det utøves også fiske i en rekke vann. Verneforskriften berører ikke jakt og fiske direkte. Indirekte berøres likevel jakt etter elg og hjort ved at motorferdsel i forbindelse med utsetting av elgpuster og henting av skutt vilt reguleres (§§ 4.3 og 4.4). En utfordring er også at det kan bli tomt for ved i form av tørrkvist nær faste elgpuster og at det ikke er tillatt å hogge ny ved da både døde og levende trær er fredet mot all skade og ødeleggelse (§ 3.1).

5.8.2 Forvaltningsmål

Jakt, fangst og fiske skal kunne utøves som tidligere, etter bestemmelsene i viltloven, laks- og innlandsfiskeloven og andre relevante lover.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.8.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

3. *Uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og bil/traktor på eksisterende veier definert i forvaltningsplan.*
4. *Nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite, grunneiers tilsyn med bygninger som er knyttet til landbrukseiendom og som i tillegg omfattes av § 4 pkt. 10, og ved utsetting av elgpuster. Motorferdsel i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite og grunneiers tilsyn med bygninger som nevnt skal rapporteres i etterkant på grunnlag av ført kjørebok.*

Utdyping 1: *Som veier forstås veier listet opp i vedlegg 9.6 og kartfestet i vedlegg 9.4.*

Utdyping 2: *Som utsetting av elgpust forstås utkjøring av personer som skal sitte på post eller som skal tilbake fra post etter endt jakt.*

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

- 14 *Jakt, fangst og fiske etter gjeldende lovverk.*
15. *Gjennomføring av vilt- og fiskestelltiltak i samsvar med godkjent forvaltningsplan.*
Utdyping 1: *Med "i samsvar med forvaltningsplanen" forstås tiltaks som er i samsvar med de retningslinjer og bestemmelser som er gitt i denne forvaltningsplanen.*

5.8.4 Retningslinjer

Lett terrenggående kjøretøy er generelt tillatt til utkjøring av felt elg og hjort utenfor vei (se kapittel 5.3.3).

Bruk av mobile jakttårn som står oppe i jaktsonen er ikke tillatt. Dette er imidlertid normalt tillatt i andre verneområder av samme type. Det foreslås en forskriftsendring slik at forskriften for dette området harmoniserer med restriksjonsnivået i andre skogreservater.

5.8.5 Tiltak

Det skal arbeides for en forskriftsendring der det tillates at mobile jakttårn kan stå oppe i jaktsonen i tråd med bestemmelsene i en rekke andre verneområder av tilsvarende type som Trillemarka.

Ut over dette foreslås det ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.9 Vilt- og fiskeforvaltning

5.9.1 Status og utfordringer

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for at det gjennomføres vilt- og fiskestellstiltak i samsvar med godkjent forvaltningsplan (§ 4.15).

Det gjennomføres få viltstellstiltak i verneområdet. Per i dag er det bare kjent at det settes ut saltsteiner. Utsetting av saltstein gjøres av rettighetshaverne til jakta i området.

Når det gjelder fiskestelltiltak foregår det kalking og utsetting av ørret i enkelte vann, basert på søknad og tillatelse fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Det foregår også noe kalking i privat regi. Dette er bl.a. kjent fra fiskevannet Danmark der kalking har foregått siden ca 1990 med kalksteinsmel i en innløpsbekk. Kart over lokaliteter og liste med lokalitetsnavn som ble kalket på vernetidspunktet er gitt i vedlegg 9.12.

5.9.2 Forvaltningsmål

Vilt- og fiskestelltiltak skal skje i samråd med rettighetshaverne og øvrige vilt- og fiskeforvaltningsmyndigheter innenfor de rammer som settes av verneforskriften og øvrig lovverk.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.9.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr 1-3 er ikke til hinder for:

15. Gjennomføring av vilt- og fiskestelltiltak i samsvar med godkjent forvaltningsplan.

Utdyping: Med "i samsvar med forvaltningsplanen" forstås tiltaks som er i samsvar med de retningslinjer og bestemmelser som er gitt i denne forvaltningsplanen.

16. Utsetting av stedeagne fiskeslag, i samsvar med forvaltningsplan.

19. Utsetting av saltsteiner.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

b. Aktiviteter nevnt i § 4 nr. 8, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19 og 20.

Følgende er å anse som forskriftsbestemmelser:

Det er ikke tillatt med kalking i naturlig sure vann eller vann som ikke tidligere har vært kalket.

I vedlegg 9.14 gis det en vurdering av forskriftsbestemmelsen etter naturmangfoldlovens § 7 om prinsippene for offentlig beslutningstaking.

5.9.4 Retningslinjer

Vilt- og fiskestelltiltak skal fortsette som i dag så fremt disse ikke er i strid med verneforskriften eller øvrig lovverk. Eventuelle fremtidige tiltak skal skje i samråd med berørte rettighetshavere samt Fylkesmannen, Fylkeskommunen og kommunene. Dersom det er uoverensstemmelser eller uklarheter skal tillatelsene harmoniseres med verneforskriften og forvaltningsplanen.

Det presiseres at det ikke er tillatt med utsetting av fisk i naturlige fisketomme vann eller vann som var fisketomme under fredningstidspunktet jfr. Forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvannsføremål av 01.01.1994.

Eksisterende kalkingstiltak videreføres så lenge det er et faglig dokumentert behov for dette. Dette innebærer også kjemiske og biologiske undersøkelser for å dokumentere effekten av kalkingstiltakene.

Dersom motorkjøretøy skal brukes i forbindelse med vilt- og fiskestellstiltak kan dette tillates etter søknad jfr. § 5.12 b i verneforskriften. Det må i tillegg foreligge dispensasjon etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag utstedt av kommunen for at kjøring skal være tillatt.

Utkjøring av saltstein utenfor vei definert i forvaltningsplanen skal så langt som mulig skje med snøscooter på snødekket mark.

Uttransport av kalk og kalking må skje i forhold til gjeldende regelverk for motorisert ferdsel i naturreservatet. Terrengekalking tillates ikke.

5.9.5 Tiltak

Regionale miljømyndigheter bør samråde seg med Forvaltningsmyndigheten før tillatelse til kalking og utsetting av fisk i verneområdet gis. Hensikten er at slike tillatelser bør være i samsvar med bestemmelsene i verneforskriften og retningslinjene i forvaltningsplanen. Dersom det er uoverensstemmelser eller uklarheter skal tillatelsene i størst mulig grad harmoniseres med verneforskriften og forvaltningsplanen.

5.10 Motorferdsel

5.10.1 Status og utfordringer

Motorferdselen i området har i stor grad vært knyttet til tømmerhogst, men i noen områder har også bruk av bil, traktor o.l. vært benyttet i forbindelse med ettersyn og vedlikehold av bygninger, ettersyn av husdyr og ved jakt. På vinteren har snøscooter vært benyttet til kjøring av skiløyper og til ettersyn, samt for transport til bygninger.

I følge vernebestemmelsenes § 3.4 er motorferdsel på land og på vann forbudt. Som motordrevet fartøy regnes også de som drives av elektrisk kraft jfr. kapittel 4.1 i Miljøverndepartementets rundskriv T- 1/96 "Motorferdsel i utmark". Det betyr at heller ikke elektrisk båtmotor eller elektrisk snøscooter er tillatt.

5.10.2 Forvaltningsmål

Forvaltningen av motorferdselen i verneområdet skal skje på en praktisk og enkel måte både for forvaltningsmyndigheten og brukerinteressene innenfor de rammer verneforskriften og øvrig regelverk om motorferdsel gir. Det henvises i så måte til motorferdselloven med tilhørende forskrifter.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.10.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

2. Motorferdsel på følgende veger: Øytjønnevegen i Rollag, Bufjelltjønnevegen i Rollag, Hasliveien i Sigdal og Trillaseterveien i Sigdal.
3. Uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og bil/traktor på eksisterende veier definert i forvaltningsplan.
Utdyping 1: Eksempler på «lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget» har i andre verneområder omfattet elgtrekk/jernhest, og snøskuter på frossen og snødekt mark. Det samme har også vært lagt til grunn for ATV med belter, da det er vurdert at denne normalt ikke vil sette varige spor i terrenget i større grad enn en jernhest vil gjøre, forutsatt at den ikke kjører raskere enn jernhesten.
4. Nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite, grunneiers tilsyn med bygninger som er knyttet til landbrukseiendom og som i tillegg omfattes av § 4 pkt. 10, og ved utsetting av elgpøster. Motorferdsel i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite og grunneiers tilsyn med bygninger som nevnt skal rapporteres i etterkant på grunnlag av ført kjørelogbok.
Utdyping 1: Med "nødvendig motorferdsel" i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite forstås inntil 15 turer for en beitesesong.
Utdyping 2: Med "nødvendig motorferdsel" i forbindelse med grunneiers tilsyn med bygninger knyttet til landbrukseiendom forstås inntil 12 turer i året.
5. Nødvendig motorferdsel ved stikking og oppkjøring av skiløyper som er kartfestet i forvaltningsplanen.
6. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøring kan først skje etter at det syke/skadde dyret er lokalisert. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til forvaltningsmyndigheten når uttransport har funnet sted.
7. Nødvendig istandsetting av kraftlinje ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- a. Øvingskjøring for formål nevnt i § 4 nr. 1.
- b. Aktiviteter nevnt i § 4 nr. 8, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19 og 20.
- c. Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11.
- d. Transport av varer, materialer, utstyr og ved til hytter og setre.

For motorferdsel bør det, når det er hensiktsmessig, legges opp til en praksis med flerårige tillatelser

5.10.4 Retningslinjer

Reglene i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, samt bestemmelser i annet gjeldende regelverk om hva slags type kjøretøy som kan brukes på ulike veier, gjelder i tillegg til verneforskriften.

Søknader om motorisert ferdsl etter § 5.12 skal vurderes i forhold til verneformål og evt. skade eller forstyrrelse av biologiske verdier og dyreliv. Søknaden vurderes i forhold til kunnskapsgrunnlag og miljørettslige prinsipper jfr. §§ 8-12 i Naturmangfoldloven.

Terskelen for tillatelse til barmarkstransport skal være markert høyere enn for transport på vinterføre, og søknader om dette vil normalt bli henvist til vintertransport med snøscooter. Vintersesongen er avgrenset til 30. april.

Retningslinjer for behandling av søknader om privat transport til hytte/seter § 5 pkt. 12 d:

- Det skal føres en restriktiv praksis på barmark – all transport henvises normalt til vinterføre. Alternativt kan helikoptertransport vurderes.
- Det kan gis tillatelse til inntil 8 turer per sesong. Behov for flere turer knyttet til restaurering/byggarbeider skal dokumenteres med bilder og beskrivelse av omfang i form av vekt/volum, tidsplan for transportbehovet og type transport. Tidsplanen skal gjelde et konsentrert tidsrom og ikke gå over en årrekke.
- Det stilles krav om bruk av slede/kjelke ved all transport. Det kan gis unntak når det er behov for å trække løype for transport av tyngre lass.
- Det kan gis tillatelse til en snøscooter per eiendom eller bruksrettighetshaver i verneområdet. Scooteren skal være registrert, og registreringsnummer oppgitt i søknaden.
- Ren persontransport er ikke tillatt, men person kan sitte på når dette ikke medfører ekstra antall turer. Dette gjelder også funksjonshemmede.
- Kart med inntegnet trasé skal alltid følge søknaden (søkers ansvar).
- Rapportskjema/kjørebok sendes forvaltningsmyndigheten innen 1. juni hvert år. Manglende rapportering kan føre til inndragning av dispensasjonen eller avslag ved neste søknadsrunde.

Rapportering av motorferdsel i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite, jfr. § 4.4, skal skje på eget rapportskjema innen 1. desember hvert år.

Rapportering av motorferdsel i forbindelse med grunneiers tilsyn med bygninger, jfr. § 4.4, skal skje på eget rapportskjema innen 1. juni hvert år for transport i vintersesongen og 1. desember for transport i sommersesongen.

5.10.5 Tiltak

Forvaltningsmyndigheten skal utarbeide et standardisert søknadsskjema til søknad om dispensasjon for nødvendig motorferdsel. Søknadsskjemaet skal gjøres tilgjengelig på egnede nettsider og som papirversjon. Det skal utarbeides en egen veiledning for utfylling av søknadsskjemaet.

Forvaltningsmyndigheten skal utarbeide et rapportskjema for rapportering av tillatt kjøring i verneområdet. Rapportskjemaet skal være tilgjengelig på papir og som nedlastbar fil på internett.

Forvaltningsmyndigheten skal så langt mulig samordne og koordinere søknader om motorisert ferdsel med kommunal saksbehandling slik at det oppnår rasjonell saksbehandling både for søker og saksbehandler.

5.11 Rekreasjonsbruk

5.11.1 Status og utfordringer

Vernestatusen har gjort at deler av verneområdet er blitt mer populært som turmål. Deler av området er mye benyttet til fiske. Lett tilgjengelige områder fra bilvei er blitt mer besøkt av turgåere og grupper. Dette har bl.a. ført til noe mer forsøpling nærmest bilvei på de mest besøkte stedene.

Noen grunneiere jobber aktivt med næringsutvikling i form av turer og overnatting på setre eller andre former for utnyttelse av arealene i verneområdet i forbindelse med turisme. Dette kan føre til behov for bedre tilrettelegging av faste bålplasser i områder som er mye brukt.

Per i dag utgjør ikke rekreasjonsbruk spesielle utfordringer i forhold til verneverdiene, men det kan komme over tid. Det har imidlertid vært en rekke henvendelser til forvaltningsmyndigheten om arrangementer for mer enn 40 personer. Dette dreier seg bl.a. om skoleturer/klasseturer og andre typer arrangementer.

Erfaringsmessig kan det over tid bli liggende en del båter som ikke passes på. Dermed får de etter hvert preg av båtvrak og fremstår som et forsøplingsproblem.

5.11.2 Forvaltningsmål

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad tillate tilrettelegging slik at rekreasjonsbruk i minst mulig grad skader naturverdier eller kommer i konflikt med verneverdiene.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

Forvaltningsmyndigheten har som mål å legge til rette for formidling av naturverdiene i verneområdet.

5.11.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

11. Sanking av bær og matsopp.

17. Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved.

Utdyping: Med "tørrkvist" forstås tørr og død kvist på bakken eller på trærne. Gadder (stående døde trestammer) og læger (liggende døde trestammer) er ikke inkludert i begrepet tørrkvist.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

3. Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Oppsetting av nye skilt, merking og rydding av nye stier og løyper, omlegging av eksisterende stier og løyper, etablering av faste bålplasser, samt bygging av nye bruer og legging av nye klopper.

9. Avgrenset bruk av reservatet som angitt i § 3 nr. 5 og 6

12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

c. Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11.

5.11.4 Retningslinjer

Forvaltningsmyndigheten kan i samarbeid med grunneier legge til rette for faste bålplasser i områder med behov for dette. Det skal gjøres en helhetlig vurdering av om tiltaket vil føre til

økt samlet belastning på naturverdiene i et område eller om det vil gi bedre kontroll på den rekreasjonsbruken som allerede finnes i området.

Slike faste plasser skal som hovedregel ikke tilrettelegges i umiddelbar nærhet av biologiske kjerneområder som vist i kart i Figur 3 side 20 der tilrettelegging av bålplasser vurderes å øke den samlede belastningen på naturverdiene.

Ved faste bålplasser skal det ikke settes opp søppelstativer eller innretninger for oppsamling av søppel.

Faste bålplasser kan tilrettelegges med tilkjørt ved for å unngå skade på vegetasjon i nærheten av bålplassen.

Dersom det er behov for motorferdsel ifm. etablering og drift av bålplasser er dette søknadspliktig, jfr. § 5.12 i verneforskriften.

Det skal føres en restriktiv dispensasjonspraksis ved søknader om dispensasjon for teltleire over 40 personer. For øvrige arrangementer med over 40 deltagere skal det gjøres en helhetlig vurdering av effekten på naturmiljøet før dispensasjon kan gis.

Forvaltningsmyndigheten kan ta initiativ til å rydde bort båter som ikke passes på eller brukes og som fremstår som et forsøplingsproblem. Slik rydding skal varsles grunneier og eventuelt båteier i rimelig tid før rydding gjennomføres. Rydding av båter kan foregå med hjemmel i forurensingsloven og bestemmelsene om håndtering av hittegods.

5.11.5 Tiltak

Når behovet oppstår skal forvaltningsmyndigheten ta initiativ til en vurdering og eventuelt etablering av faste bålplasser av hensyn til verneverdiene.

Forvaltningsmyndigheten skal oppfordre grunneiere til innsjøer og båteiere om at båter skal merkes med båteiers navn.

Det skal utarbeides ny brosjyre med kart med informasjon om naturverdiene i verneområdet.

5.12 Kulturminner

5.12.1 Status og utfordringer

Det er en rekke kulturminner i verneområdet. Her finnes det eldre setre, skogshusvære og staller bygget ifm. tidligere tiders tømmerdrift med hest, dammer og fløtningsanlegg, gamle stier og veianlegg med mer. Kulturminnene er en sentral del av historien og identiteten til arealene i verneområdet. Kulturminnene omtales generelt her, men kan også dekket mer detaljert i omtalen av andre brukerinteresser som f.eks. bygninger, stier, veier, setervoller og andre anlegg. Det henvises også til kapittel 5.5 som har mer om bygninger. Det er gjennomført et eget kulturminneprosjekt der det bl.a. er gjort kartlegging av tufter og andre anlegg.

En utfordring er at gamle kulturminner som setertufter, dammer og andre kulturminner kan bli skadet eller forfalle raskere som følge av trær som gror opp tett inntil eller i slike anlegg.

5.12.2 Forvaltningsmål

Det skal legges opp til en forvaltning der kulturhistorien vises og kan formidles gjennom synliggjøring og vedlikehold av kulturminner der det er behov og interesse for dette.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.12.3 Bestemmelser

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

10. Istandsetting og vedlikehold av kulturminner.

Utdyping 1: Som "kulturminne" forstås her et anlegg herunder også bygninger, rester av anlegg eller bygninger eller spor av tidligere tiders tradisjonelle bruk. Se også definisjonene i kulturminneloven.

Utdyping 2. Med "istandsetting" forstås tiltak som også kan betegnes som restaurering, men ikke gjenoppføring der et kulturminne er totalt ødelagt.

12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- c. Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11.

5.12.4 Retningslinjer

Forvaltningsmyndigheten kan etter forutgående søknad (jfr. § 5.10) gi tillatelse til istandsetting og vedlikehold av kulturminner. Som vedlikehold forstås også rydding av vegetasjon i og inntil kulturminner slik at disse ikke skades av røtter som gror inn i kulturminner eller trær som kan falle over kulturminner. Også synliggjøring av kulturminner ansees som legitim grunn til å søke om rydding av vegetasjon. Det kan også gis tillatelse til å rydde og skjytte gamle ferdsselsårer som ikke er registrert som eksisterende på vernetidspunktet.

- Ønsket om istandsetting og vedlikehold av kulturminner skal varsles forvaltningsmyndigheten som avgjør hvor omfattende en søknad skal være.
- Kulturvernmyndighetene skal konsulteres dersom tiltaket omfatter mer enn å rydde vegetasjon.
- Forvaltningsmyndigheten skal gi retningslinjer om hvordan arbeidet skal gjennomføres.

-
- Forvaltningsmyndigheten kan kreve befarung før eventuell tillatelse gis.
 - Skjøtsel på eller rundt automatisk freda kulturminner skal godkjennes av kulturvernmyndigheten, og det skal utarbeides skjøtelsesplan.

Dersom det er nødvendig med motorferdsel i forbindelse med tillatt istandsetting og vedlikehold av kulturminner (jfr. § 5.10) må det søkes om dispensasjon til dette, jfr. § 5.12c.

5.12.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.13 Rydding og stell av hyttetomter

5.13.1 Status og utfordringer

Rydding og stell av hyttetomter vil som regel alltid være aktuelt pga. oppslag av busker og trær nær hyttene over tid.

5.13.2 Forvaltningsmål

Forvaltningsmyndigheten skal legge opp til en forvaltning der behovet for ved til setre og hytter kan løses på den praktisk mest fornuftige måten uten at dette går på bekostning av verneverdiene. Videre skal det legges opp til en forvaltning der trær som kan skade eksisterende bygninger kan fjernes selv om dette er gamle trær.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.13.3 Bestemmelser

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

13. Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Rydding og stell av eksisterende setervoller som er listet opp og avgrenset på kart i forvaltningsplan, og rydding og stell av inntil 3 dekar av hyttetomter.

Utdyping 1: Med "i samsvar med forvaltningsplanen" forstås tiltaks som er i samsvar med de retningslinjer som er gitt i denne forvaltningsplanen.

Utdyping 2: Som "hyttetomter" regnes også arealene rundt hytter, driftshusvære (fra f.eks. tidligere tiders tømmerhogst) og seterhusvære som ikke lenger har registrert setervoll rundt seg på vernetidspunktet.

Følgende er å anse som forskriftsbestemmelse/enkeltvedtak fastsatt i forvaltningsplanen:

Bestemmelsen i § 4.13 gjelder for hyttetomter rundt bygninger som tilfredsstiller utdypning 2 i bestemmelsene over og som i tillegg er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen § 4 pkt. jfr. vedlegg 9.5 og 9.4.

Dersom vegetasjon som fjernes i forbindelse med rydding og stell av hyttetomter brukes til ved er dette ikke å anse som søknadspliktig etter § 5.8 i verneforskriften.

Hyttetomter som er knyttet til denne bestemmelsen kan ryddes på følgende generelle vilkår:

- Rydding må ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold som vist på kart i Figur 3. Forvaltningsmyndigheten kan likevel etter forutgående avklaring tillate fjerning av enkelttrær rundt bygninger for å hindre at disse påfører bygninger skade.
- Tillatt rydding omfatter fjerning av lavere vegetasjon og trær. Treslag som kan hogges er bjørk, yngre gran, yngre furu og evt. fremmede treslag. Gamle, grove, hule, døde eller særegne trær skal spares. Trær som står i fare for å skade bygninger kan fjernes uavhengig av status.
- Rydding skal utføres skånsomt, og eventuelle kantsoner mot vann, bekker og myr skal opprettholdes.
- Bruk av kunstgjødsel, sprøyting eller jordarbeiding må ikke forekomme.

I vedlegg 9.14 gis det en vurdering av forskriftsbestemmelsen etter naturmangfoldlovens § 7 om prinsippene for offentlig beslutningstaking.

5.13.4 Retningslinjer

Det er ikke gitt ytterligere retningslinjer for rydding og stell av hyttetomter.

5.13.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.14 Hogst av ved

5.14.1 Status og utfordringer

Hogst av ved til hytter og setre i verneområdet kan være aktuelt for å løse behovet for ved.

5.14.2 Forvaltningsmål

Forvaltningsmyndigheten skal legge opp til en forvaltning der behovet for ved til setre og hytter kan løses på den praktisk mest fornuftige måten uten at dette går på bekostning av verneverdiene.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.14.3 Bestemmelser

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

8. Hogst av ved til setre og hytter i naturreservatet.

5.14.4 Retningslinjer

Bestemmelsen i § 5.8 gjelder for ved til bruk i bygninger som er definert i § 4 pkt. 10 (bygninger som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplan) jfr. vedlegg 9.5 og 9.4.

Hogst av ved i forbindelse med rydding av setervoller som er definert i forvaltningsplanen og hyttetomter som har gjennomgått prosessen omtalt i kapittel 5.13 er ikke søknadspliktig.

Søknad om uttak av ved i verneområdet kan innvilges på følgende generelle vilkår:

- Representanter for forvaltningsmyndighet og/eller SNO kan definere hogstareal og eventuelt merke hvilke trær som kan felles før tiltaket iverksettes. Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre dette i forbindelse med en befaring sammen med grunneier. Forvaltningsmyndigheten avgjør om det er behov for befaring eller ikke. Dette, sammen med retningslinjene i skriftlig vedtak, legges til grunn for hvordan hogsten kan utføres. Det skal vurderes om transport av ved utenfra er et bedre alternativ. Dette vurderes i forhold til verneverdier, avstand og transportmuligheter.
- Uttak av ved skal ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold som vist på kart i Figur 3.
- Treslag som kan hogges er bjørk, yngre gran, yngre furu og evt. fremmede ikke-stedegne treslag. Gamle, grove, hule, døde eller særegne trær skal spares.
- Hogsten skal som hovedregel gjennomføres som plukkhogst, og kantsoner mot vann, bekker, myr, sti og evt. vei skal opprettholdes.
- Trær som står innenfor det som kan defineres som eksisterende setervoll eller hyttetomt på inntil 3 daa (jfr. § 4 pkt.13 i verneforskriften) skal prioriteres.

Eventuell tillatelse til hogst av ved omfatter ikke motorferdsel knyttet til tiltaket. Ved behov for dette må det søkes separat etter §§ 5.12c eller 5.12d i verneforskriften.

Det skal velges den mest skånsomme metoden for uttak av ved, det vil si på frossen mark eller snøføre med maskiner som setter så få varige spor i terrenget som mulig.

5.14.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

5.15 Pokalkonkurransen

5.15.1 Status og utfordringer

Det arrangeres jevnlig et skytterstevne (Pokalkonkurransen) mellom Stjernen skytterlag og Rollag og Veggli skyttarlag. Konkurransen har foregått siden 1949 og gjennomføres delvis innenfor verneområdet nær Gamleseterdalen.

5.15.2 Forvaltningsmål

Forvaltningsmyndigheten skal arbeide for en langsiktig tillatelse til fortsatt gjennomføring av pokalkonkurransen i de områder der konkurransen alltid har foregått i tråd med intensjonen i kgl. res.

I saksbehandlingen vil forvaltningsmyndigheten legge naturmangfoldlovens bestemmelser og vurdering av et tiltaks effekter på verneformålet og verneverdiene til grunn.

5.15.3 Bestemmelser

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

6. *Bruk av naturreservatet til større idrettsarrangementer, andre større arrangementer eller telteire med mer enn 40 personer, er forbudt.*

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

9. *Avgrenset bruk av reservatet som angitt i § 3 nr. 5 og 6.*

5.15.4 Retningslinjer

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad fra arrangørene, jfr. § 5.9, gi en flerårig tillatelse til gjennomføring av skytterkonkurransen Pokalkonkurransen nær Gamleseterdalen. Arrangørene må selv ta initiativ til søknaden.

Tillatelsen skal inneholde kart som viser hvilke områder innenfor verneområdet som kan benyttes til konkurransen.

Konkurransen skal kunne videreføres i samme omfang som på vernetidspunktet.

5.15.5 Tiltak

Det foreslås ingen spesielle tiltak fra forvaltningsmyndighetens side.

6. FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK

6.1 Tiltak med utspring i naturkvalitet og bevaringsmål

Tiltak nr.	Sone	Tiltak	Kostnad*	Prioritet	Ansvarlig	Tidsplan
1	1	Sammenstille eksisterende data om naturtyper og artsforekomster i verneområdet. Lage digitalt bibliotek for biologiske fagrapporter.	150.000,-	Høy	F-myndighet	2013 – 2015
2	1	Avgrense kartfigurene av naturtypene mer detaljert på kart. Bør sees i sammenheng med tiltak nummer 1.	100.000,-	Middels	F-myndighet	2013 - 2015
3	1, 2	Koordinere overvåkingen av bevaringsmålene med DN's fremtidige plan for overvåking av skog. Fjerning av eventuelle fremmede arter.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2013 – 2023
4	3	Kartlegge forekomsten av rødlistede og forvaltningsprioriterte arter på setervoller. Identifisere arealer med restaureringspotensiale.	250.000,-	Middels	F-myndighet	2013 - 2014
5	3	Skjøtte identifiserte viktige arealer på setervoller, herunder arealer med restaureringspotensiale.	270.000,- **	Middels	F-myndighet/ SNO	2015 - 2023
6	1,2,3	Vurdere behovet for etablering av faste bålplasser.	Del av løpende drift	Middels	F-myndighet	Løpende
7	1,2,3	Vurdere behovet for omlegging av stier, veier og løyper for å beskytte verneverdier.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	Løpende
		Sum	770.000,-			

* Kostnadene er estimerte totalkostnader eks. mva. og dekker behovet for kjøp av tjenester. Kostnadene ved forvalter, forvaltningsstyret og SNOs arbeid er ikke tatt med i kostnadsoverslagene.

** Beløpet er summen av årlige skjøtselskostnader estimert til kr 30.000,- + mva/år for 9 år (2015 til 2023).

6.2 Tiltak med utspring i brukerinteresser

Finansiering av tiltak må søkes om på ordinær måte til fylkesmann eller DN. Søknader vil bli vurdert ut fra budsjettssituasjonen på det aktuelle tidspunktet.

Tiltak nr.	Tiltak	Kostnad*	Prioritet	Ansvarlig	Tidsplan
8	Gjennomgå alle små biter av bilvei inn i verneområdet å vurdere om disse aktivt kan tilbakeføres til natur eller lavere veikategori.	Del av løpende drift	Lav	F-myndighet	2014 - 2022
9	Forvaltningsmyndigheten skal vurdere å foreslå forskriftsendring på veier klassifisert som Bilvei slik at disse får samme bestemmelser som øvrige veier beskrevet i verneforskriftens § 4.2. Dette gjelder også eventuelle veier som ble godkjent som dette da deler av området ble vernet i 2002.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2012 - 2012
10	Det skal arbeides for en forskriftsendring der det tillates at mobile jakttårn kan stå oppe i jaktseasonen i tråd med bestemmelsene i en rekke andre verneområder av tilsvarende type som Trillemarka.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2012 - 2012
11	Gjennomgang og evt. harmonisering av fylkesmannens tillatelser og forvaltningsplanens målsettinger mht. kalking og utsetting av fisk.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2012 - 2013
12	Utarbeide standardisert søknadsskjema med veiledning for utfylling til søknad om dispensasjon for nødvendig motorferdsel.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2012 - 2013
13	Utarbeide rapportskjema for rapportering av tillatt kjøring i verneområdet.	Del av løpende drift	Høy	F-myndighet	2012 - 2013
14	Så langt mulig samordne og koordinere søknader om motorisert ferdsel med kommunal saksbehandling.	Del av løpende drift	Middels	F-myndighet	Løpende
15	Oppfordre grunneier og båteiere om merking av båter	Del av løpende drift	Middels	F-myndighet	2014
16	Utarbeide ny brosjyre med kart med informasjon som verneverdier i området.	50.000,-	Høy	F-myndighet	2013

Tiltak nr.	Tiltak	Kostnad*	Prioritet	Ansvarlig	Tidsplan
	Sum	50.000,-			

*Kostnader er estimerte totalkostnader eks. mva. og dekker behovet for kjøp av tjenester. Kostnadene ved forvalter, forvaltningsstyret og SNOs arbeid er ikke tatt med i kostnadsoverslagene.

7. FORVALTNING OG OPPSYN

7.1 Roller og ansvar

Forvaltningsstyret for Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat

Forvaltningsstyret er forvaltningsmyndighet for hele naturreservatet med ansvar for forvaltningen av verneområdet, herunder verneforskriften, behandling av dispensasjoner og utarbeiding og oppfølging av forvaltningsplanen.

Fylkesmannen i Buskerud

Fylkesmennene i Buskerud har ingen formell funksjon som forvaltningsmyndighet, men en rådgivende funksjon ovenfor forvaltningsstyret.

Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementet har et overordnet ansvar og koordinerende rolle.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet er øverste fagmyndighet for naturvern i Norge, og har myndighet til å overprøve forvaltningsstyrets avgjørelse. Miljødirektoratet er klagemyndighet.

Statens Naturoppsyn (SNO)

Statens Naturoppsyn er statens organ for å gjennomføre oppsyn og skjøtsel i verneområder etter naturmangfoldloven. SNO utfører oppdrag i naturreservatet etter avtale med Forvaltningsstyret.

Buskerud Fylkeskommune

Fylkeskommunen har et overordnet ansvar for å sikre nasjonale og regionale kulturminneinteresser. De har også ansvaret for friluftsliv og forvaltning av høstbare viltarter og innlandsfisk.

Politiet

Det er en egen politistilling med ansvar spesielt for miljøkriminalitet og brudd på verneforskriftene.

Kommunene

Rollag kommune, Sigdal kommune og Nore og Uvdal kommune er myndighet etter plan- og bygningsloven som regulerer arealbruken i og utenfor verneområdet. Kommunen skal godkjenne tiltak innenfor verneområdet som krever godkjenning etter plan og bygningsloven.

Rådgivende utvalg

Forvaltningsstyret har i arbeidet med forvaltningsplanen valgt å ikke opprette et rådgivende utvalg. Et rådgivende utvalg kan imidlertid etableres dersom forvaltningsmyndigheten finner det formålstjenlig. Et slikt utvalg skal bidra til god forvaltning av reservatet, samt å gi vernemyndigheten råd i saker som berører avveining mellom verneformål og grunneierinteresser.

Grunneiere

Grunneiere i verneområdet har eiendoms- og bruksrettigheter i verneområdet. Bestemmelser i verneforskrift og presiseringer i forvaltningsplan beskriver begrensninger i bruksrettigheter.

Organisasjoner

En lang rekke organisasjoner har tilknytning til verneområdet enten som organisasjon for rettighetshavere (f.eks. beitelag og jaktlag) eller som en frivillig interesseorganisasjon.

Forvaltningsmyndigheten har lister over slike organisasjoner.

7.2 Forvaltning

Forvaltningsmyndigheten håndterer saker som gjelder hele verneområdet.

Det bør gis flerårige tillatelser/dispensasjoner der det er naturlig og viktig for brukernes forutsigbarhet. Flerårige/langsiktige tillatelser skal som hovedregel ikke gis for en lengre periode enn til neste tidspunkt for revisjon av forvaltningsplanen. For andre tiltak som har engangskarakter gis tillatelse/dispensasjon til enkelttiltak med tidsavgrensning.

Kopi av dispensasjoner skal sendes Miljødirektoratet, berørt kommune og Statens naturoppsyn.

Det er ikke hjemmel for å kreve at grunneiers tillatelse skal foreligge før søknad om tillatelse til motorferdsel i utmark behandles av forvaltningsmyndigheten.

Saksbehandlingstid og rutiner skal følge samme retningslinjer som i offentlig forvaltning. Det tilstrebes likevel at saker som kun krever behandling av forvalter blir behandlet innen 14 dager etter mottak. Saker som også krever behandling av forvaltningsstyret skal tilstrebes behandlet innen fire uker etter mottak.

I naturmangfoldloven § 48 er det gitt en generell dispensasjonshjemmel for vernevedtak. I henhold til denne bestemmelsen kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtak dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen gjelder også for eldre vernevedtak. Søknader knyttet til forskning og vitenskapelige undersøkelser skal også behandles etter denne bestemmelsen. Det vises forøvrig til tolkning av denne gitt i DN-rundskriv november 2001, revidert februar 2010, "Forvaltning av verneforskrifter".

7.3 Oppsyn

SNO's lokalkontor på Rødberg har ansvaret for naturoppsyn og skjøtsel i Trillemarka – Rollagsfjell naturreservat. Grunneiere eller innleid hjelp kan utføre oppgaver på vegne av SNO. Politien har også ansvar for oppfølging av miljøkriminalitet og brudd på verneforskriften.

7.4 Revisjon av forvaltningsplan

Forvaltningsplanen skal rulleres senest etter 10 år. Ny plan skal derfor gjelde fra 2023. Rullering må starte i god tid før dette.

Dersom erfaringer og endrede forhold tilsier det kan planen revideres før 2023. Forhold som gjør at planen bør rulleres før 2023 er bl.a.:

- Vesentlige endringer i kart eller grenser etter oppmåling av jordskifteretten.
- Behov for vesentlige justeringer av bevaringsmål / tiltak som følge av ny kunnskap etter overvåkning og kartlegging.

-
- Behov for væsentlige ændringer i forvaltningsplanens bestemmelser og retningslinjer for at sikre en forvaltning som tilfredsstiller verneformålet og forvaltningsmålsettingene.

8. LITTERATUR

- Bendiksen, E. (2004). *Barskogsundersøkelser med hensyn til biologiske verdier i forbindelse med verneplan for Trillemarka - Rollag Østfjell*. NINA Oppdragsmelding 830.
- Bendiksen, E., & Svalastog, D. (1999). *Barskogsundersøkelser på Østlandet i forbindelse med utvidet verneplan*. NINA Oppdragsmelding 619.
- Direktoratet for naturforvaltning. (2007). *Kartlegging av naturtyper - Verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007)*.
- DN. (2006). *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv*. Direktoratet for naturforvaltning.
- DNT et al. (2009). *Merkehåndboka*. Den Norske Turistforening, Forbundet KYSTEN, Friluftsrådernes Landsforbund.
- Foredrag for Kongelig resolusjon om fredning av Trillemarka Rollagsfjell naturreservat (2009).
- Fylkesmannen i Buskerud. (2005). *Verneplan for Trillemarka - Rollag Østfjell. Verneforslag for Trillemarka - Rollag Østfjell. Høringsutgave*. Fylkesmannen i Buskerud.
- Hofton, T. (2003). *Trillemarka-Rollagsfjell: en sammenstilling av registreringer med hovedvekt på biologiske verdier*. Siste Sjanse rapport 2003-5.
- Hofton, T. (2004). *Supplerede biologiske registreringer i Trillemarka-Rollagsfjell*. . Siste Sjanse notat 2004-2.
- Hofton, T. (2004). *Tundra-Langvassåe i Rollag kommune - biologiske verdier og anbefalt forvaltning*. Siste Sjanse notat 2004-20.
- Hofton, T. (2005). *Supplerende biologiske registreringer i deler av Trillemarka-Rollagsfjell i 2005*. Siste Sjanse-notat 2005-11.
- Hofton, T., & Blindheim, T. (2006). *Artsliste og nøkkeltall mht. rødlistearter i Trillemarka-Rollagsfjell - en oppdatert oversikt*. Siste Sjanse-notat 2006-15.
- Innovativ fjellturisme. (2011). *Merking og gradering. Mai 2011. 2. utgave*. Innovativ fjellturisme.
- Kålås, J. A. (2006). *Norsk Rødliste 2006 - 2006 Norwegian Red List*. Artsdatabanken. Artsdatabanken, Norway.
- Kålås, J. A. (2010). *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.
- Miljøverndepartementet. (2012). *Veileder. Naturmangfoldloven kapittel II. Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk - en praktisk innføring*. Miljøverndepartementet.
- NGU. (u.d.). *Berggrunnskart*. (NGU) Hentet juli 4., 2011 fra www.ngu.no
- Storaunet, K., Rolstad, J., & Blanck, Y. (2013). *Skogbrann i Trillemarka: 800 år med naturlig og menneskeskapt brannhistorie. Årsmelding for 2012 fra Skog og landskap*.
- Svalastog, D., & Korsmo, H. (1995). *Inventering av verneverdig barskog i Buskerud*. NINA Oppdragsmelding 360.
- Toeneiet, M. (2004). *Historisk bruk av Trillemarka - Rollag Østfjell - med vekt på Mørkje mellom Låsåset og Langevatn*. Masteroppgave Skog, miljø og industri. UMB.
- Toeneiet, M., Rolstad, J., & Storaunet, J. O. (2007). *600 års brannhistorikk i Trillemarka. Norsk Skogbruk(3)*.

9. VEDLEGG

9.1 Vedlegg 1 – Verneforskrift for Trillemarka Rollagsfjell naturreservat

Forskrift om verneplan for skog. Fredning av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud

Hjemmel: Fastsett ved kgl.res. 5. desember 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.:

Sigdal kommune: 104/1, 104/2, 105/1, 106/1, 107/1, 107/2, 107/3, 108/1, 109/1, 109/3, 109/4, 110/1, 111/1, 111/2, 111/3, 112/1, 113/1, 114/1, 122/1, 127/1, 127/6, 127/7, 127/9, 127/11, 128/1, 128/3, 128/11, 129/2, 129/4, 129/5, 129/6, 129/7, 129/15, 130/1, 130/5, 130/6, 130/7, 130/17, 130/70, 132/3, 132/5, 133/2, 133/3, 133/4-8 sameie, 133/5, 133/6, 133/7, 133/11, 134/1, 134/2, 134/4, 134/5, 134/6, 134/7, 135/1, 136/5, 136/6, 136/22, 137/1, 139/3, 140/1, 170/2-3-6-9 sameie, 170/2, 170/3, 170/5, 170/6, 170/9, 170/13, 170/18.

Rollag kommune: 1/1-5-6 sameie, 2/3, 3/1, 4/3, 5/1, 5/10, 6/7, 6/7-8-11-18-7/1-8/1 sameie, 6/31, 7/1, 8/1, 8/2, 9/1, 9/6, 9/9, 9/11, 9/12, 9/1-6-9-11-12 sameie, 9/13, 9/18, 39/2, 39/2-3-4-40/1-2 sameie, 40/1, 40/2, 41/1, 42/1, 42/3, 42/5, 42/6, 42/7, 42/8, 42/1-2-3-4-5-6-7-8-43/1 sameie, 43/1, 44/1, 44/2, 44/4-5-6-7-8 sameie, 44/10, 44/11, 44/26, 45/1, 45/2, 45/1-2 sameie, 45/3, 45/4, 45/5, 45/3-4-5 sameie, 45/13, 46/1, 47/1, 47/3, 47/4, 48/1-4 sameie, 48/3, 49/1, 49/2, 50/1, 50/1-51/1 sameie, 50/2-4 sameie, 51/1, 52/3, 53/1, 53/3-4 sameie, 54/1, 54/2, 54/3, 55/1-2 sameie, 56/1, 56/2, 56/3, 56/4, 57/1, 57/2, 57/4, 57/5.

Nore og Uvdal kommune: 159/14, 160/1, 160/3, 161/1, 161/7, 162/1, 163/1, 164/2, 165/2, 165/5, 165/6, 165/8, 166/2, 167/1.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 147,7 km². Grensene for naturreservatet går fram av vedlagte kart i målestokk 1:75 000 datert Miljøverndepartementet september 2008. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart oppbevares i Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, hos Fylkesmannen i Buskerud, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området domineres av eldre naturskog med preg av urørthet, det har gode forekomster av død ved, og er levested for en rekke rødlistede arter. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter. Området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse.

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot all skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing er forbudt. Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som for eksempel oppføring av bygninger eller andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder eller anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling eller henleggelse av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, sprengning eller boring, bryting av stein, mineraler eller fossiler eller fjerning av større stein eller blokker, drenering eller annen form for

tørlegging, nydyrking, bakkeplanering, framføring av luft- eller jordledninger, bygging av nye bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av nye stier, løyper eller lignende. Opplistingen er ikke uttømmende.

4. Motorferdsel på land og vatn, herunder start og landing med luftfartøy, er forbudt.
5. Bruk av sykkel og hest og kjerre er forbudt utenom eksisterende veger og traseer som er definert i forvaltningsplanen, jf. § 8.
6. Bruk av naturreservatet til større idrettsarrangementer, andre større arrangementer eller teltleire med mer enn 40 personer, er forbudt.

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Dette unntaket omfatter ikke øvingskjøring.

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-4, er ikke til hinder for:

2. Motorferdsel på følgende veger: Øytjønnevegen i Rollag, Bufjelltjønnevegen i Rollag, Hasliveien i Sigdal og Trillaseterveien i Sigdal.
3. Uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og bil/traktor på eksisterende veier definert i forvaltningsplan.
4. Nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite, grunneiers tilsyn med bygninger som er knyttet til landbrukseiendom og som i tillegg omfattes av § 4 pkt. 10, og ved utsetting av elgpøster. Motorferdsel i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite og grunneiers tilsyn med bygninger som nevnt skal rapporteres i etterkant på grunnlag av ført kjørebok.
5. Nødvendig motorferdsel ved stikking og oppkjøring av skiløyper som er kartfestet i forvaltningsplanen.
6. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøring kan først skje etter at det syke/skadde dyret er lokalisert. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til forvaltningsmyndigheten når uttransport har funnet sted.
7. Nødvendig istandsetting av kraftlinje ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Bestemmelsene i § 3, nr. 1-3, er ikke til hinder for:

8. Oppgradering og fornying av kraftlinje for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
9. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, inkludert rydding av eksisterende linjetraseer.
10. Vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og som er listet opp og kartfestet i forvaltningsplanen.
11. Sanking av bær og matsopp.
12. Beiting.
13. Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Rydding og stell av eksisterende setervoller som er listet opp og avgrenset på kart i forvaltningsplan, og rydding og stell av inntil 3 dekar av hyttetomter.
14. Jakt, fangst og fiske etter gjeldende lovverk.
15. Gjennomføring av vilt- og fiskestelltiltak i samsvar med godkjent forvaltningsplan.
16. Utsetting av stedegne fiskeslag, i samsvar med forvaltningsplan.
17. Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved.
18. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, bruer, skilt og lignende, i samsvar med forvaltningsplan.
19. Utsetting av saltsteiner.
20. Gjenoppføring av bygninger som omfattes av § 4 pkt. 10 og som er blitt ødelagt ved brann eller naturskade. Gjenoppføring skal skje innenfor opprinnelig størrelse.

§ 5. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Mindre tilbygg til eksisterende bygninger.
2. Ombygging av bygninger.
3. Gjennomføring av følgende tiltak, i samsvar med forvaltningsplan: Oppsetting av nye skilt, merking og rydding av nye stier og løyper, omlegging av eksisterende stier og løyper, etablering av faste bålplasser, samt bygging av nye bruer og legging av nye klopper.
4. Oppsetting av nye gjerder og etablering av samle- og sankekkeveer eller andre tiltak som er naturlig for en mer rasjonell beitebruk.
5. Rydding av nytt beite på gamle setervoller.
6. Uttak av stein og torv til bruk på bygninger i reservatet.
7. Uttak av tømmer for restaurering av tømmerbygninger i reservatet.
8. Hogst av ved til setre og hytter i naturreservatet.
9. Avgrenset bruk av reservatet som angitt i § 3 nr. 5 og 6.
10. Istandsetting og vedlikehold av kulturminner.
11. Oppgradering/fornylse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 nr. 7.
12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med:
 - a. Øvingskjøring for formål nevnt i § 4 nr. 1.
 - b. Aktiviteter nevnt i § 4 nr. 8, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19 og 20.
 - c. Aktiviteter/tiltak nevnt i § 5 nr. 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11.
 - d. Transport av varer, materialer, utstyr og ved til hytter og setre.

For motorferdsel bør det, når det er hensiktsmessig, legges opp til en praksis med flerårige tillatelser.

§ 6. Regulering av ferdsel

Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av naturreservatet.

§ 7. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med fredningen.

§ 8. Skjøtsel-/Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme fredningsformålet. Det skal utarbeides forvaltningsplan som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 9. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 10. Rådgivende utvalg

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av naturreservatet.

§ 11. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Samtidig oppheves:

- Forskrift 13. desember 2002 nr. 1556 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 44, fredning av Trillemarka naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud.
- Forskrift 13. desember 2002 nr. 1535 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 23, fredning av Heimseteråsen naturreservat, Sigdal kommune, Buskerud.

9.2 Vedlegg 2 - Rødlistede arter

Interessante arter i Trillemarka – Rollagsfjell

Siste sjanse, 2006 (Nå Biofokus)

Oppdatert 14.12.2006

Opprinnelig artsliste fra Siste sjanse sist oppdatert 14.12.2006. Ny kolonne med rødlistestatus i Norsk rødliste for arter 2010 lagt til januar 2012. Rød skrift i kolonnen Rødliste 2012 indikerer endret status i forhold til Rødliste 2006. Rød skrift under art eller norsk navn indikerer endret artsnavn i forhold opprinnelig liste fra 2006.

Det tas forbehold om feil i artsnavn og rødlistekategori. Det henvises til Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no) for nærmere detaljer om rødlistekategori og artsnavn.

Rødlistekategorier:

Kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT), datamangel (DD), livskraftig (LC), datamangel (DD), ikke egnet (NA), ikke vurdert (NE). Se Norsk rødliste for arter 2010 (Kålås J. A., 2010) side 22 og 23 for nærmere detaljer.

Gruppe	Art	Norsk navn	Rødliste 2006	Rødliste 2010
Jordboende sopp	<i>Bankera fuligineoalba</i>	Lurvesøtpigg	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Bankera violascens</i>	Knippesøtpigg	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Cathathelasma imperiale</i>	Keisersopp		LC
Jordboende sopp	<i>Clavaria amoenoides</i>	Vridd køllesopp	NT	VU
Jordboende sopp	<i>Clavaria purpurea</i>	Gråfiolett køllesopp	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	Granklubbesopp		LC
Jordboende sopp	<i>Clavulinopsis helvola</i>	Gul småkøllesopp		LC
Jordboende sopp	<i>Clavulinopsis luteoalba</i>	Blektuppet småkøllesopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius agathosmus</i>	Granringslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	Gullslørsopp	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Cortinarius barbarorum</i> (=C. <i>calochrous</i> ssp. <i>barbaricus</i>)		NT	NT
Jordboende sopp	<i>Cortinarius caesiostramineus</i>	Besk slørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	Kopperrød slørsopp	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Cortinarius glaucopus</i>	Fibret slørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius leucophanes</i>	Kremslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius mussivus</i>	Slank bananslørsopp	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Cortinarius olidus</i>	Maislslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius papulosus</i>	Grynslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius percomis</i>	Duftslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius salor</i>	Blå slimslørsopp	VU	VU
Jordboende sopp	<i>Cortinarius vesperinus</i>	Rotslørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cortinarius violaceus</i>	Mørkfiolett slørsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Cystolepiota seminuda</i>	Rosa melparasollsopp		LC
Jordboende sopp	<i>Entoloma caeruleopolitum</i>	Glassblå rødskivesopp	NT	VU
Jordboende sopp	<i>Geastrum quadrifidum</i>	Styltejordstjerne	NT	LC

Jordboende sopp	<i>Hydnellum caeruleum</i>	Blå brunpigg		LC
Jordboende sopp	<i>Hydnellum conrescens</i>	Beltebrunpigg		LC
Jordboende sopp	<i>Hydnellum suaveolens</i>	Duftbrunpigg		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	Skjør vokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe conica</i>	Kjeglevokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe laeta</i>	Seig vokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe nitrata</i>	Lutvokssopp		NT
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe pratensis</i>	Engvokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe psittacina</i>	Grønn vokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe punicea</i>	Skarlagenvokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	Honningvokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrocybe virginea</i>	Kritt vokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrophorus discoideus</i>	Gulbrun vokssopp		LC
Jordboende sopp	<i>Hygrophorus inocybiformis</i>	Mørkfibret vokssopp	VU	VU
Jordboende sopp	<i>Hygrophorus secretanii</i>	Rødrende vokssopp	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Lactarius musteus</i>	Fururiske		LC
Jordboende sopp	<i>Lepiota fulvella</i>	Rustbrun parasollsopp	NT	VU
Jordboende sopp	<i>Melanophyllum haematospermum (=echinatum)</i>	Granathuldrehatt	NT	NT
Jordboende sopp	<i>Phellodon melaleucus</i>	Svarthvit sølvpigg		LC
Jordboende sopp	<i>Tricholoma atroscamosum</i>	Svartspettet musserong	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Amylocystis lapponica</i>	Lappkjuke	EN	EN
Vedboende sopp	<i>Anomoporia albulutescens</i>	Hvitgul kjuke	CR	VU
Vedboende sopp	<i>Anomoporia bombycina</i>		EN	EN
Vedboende sopp	<i>Anomoporia myceliosa (=Ceriporiopsis m.)</i>		EN	EN
Vedboende sopp	<i>Antrodia albida</i>	Hvitkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Antrodia albobrunnea</i>	Brun hvitkjuke/flekkhvitekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Antrodia mellita</i>	Honninghvitekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Antrodia primaeva</i>	Urskogshvitkjuke	CR	EN
Vedboende sopp	<i>Antrodia pulvinascens</i>	Ospehvitekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Antrodiella citrinella</i>	Gul snyltekjuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Antrodiella faginea</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Antrodiella genistae</i>	ANTRODIELLA LEUCOXANTHA/NARRESMÅKJUKE??		NT
Vedboende sopp	<i>Antrodiella pallasii</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Antrodiella parasitica</i>	Snyltekjuke	DD	DD
Vedboende sopp	<i>Antrodiella romellii</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Artomyces pyxidatus (Clavicornia p.)</i>	Begerfingersopp	NT	LC
Vedboende sopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	Piggbroddsopp		LC
Vedboende sopp	<i>Athelia pyriformis</i>			NE
Vedboende sopp	<i>Athelopsis lunata (=Trechispora l.)</i>		DD	LC
Vedboende sopp	<i>Byssocorticium terrestre</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Ceraceomyces borealis</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Ceriporia viridans</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Ceriporiopsis resinascens</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Chaetoderma luna</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Chaetoporellus latitans</i>		CR	NA
Vedboende sopp	<i>Climacocystis borealis</i>	Vasskjuke		LC

Vedboende sopp	<i>Creolophus cirrhatus</i>	Børstepiggsopp		LC
Vedboende sopp	<i>Crustoderma dryinum</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Cystostereum murrayi</i>	Duftskinn	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Dacrymyces ovisporus</i>	Rundsporetåre		NE
Vedboende sopp	<i>Diplomitoporus crustulinus</i>	Sprekkejuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenkjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Gloeophyllum abietinum</i>	Granmusling		DD
Vedboende sopp	<i>Gloeophyllum protractum</i>	Langkjuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Gloeoporus taxicola</i>	Blodkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Gloiodon strigosus</i>	Skorpepiggsopp	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Hapalopilus salmonicolor</i>	Laksekjuke	NT	NE
Vedboende sopp	<i>Hericium coralloides</i>	Korallpiggsopp	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Hyphoderma mutatum</i>		DD	NT
Vedboende sopp	<i>Hyphodontia curvispora</i> (= <i>Chaetoporellus</i> c.)	Sigdsporeknorteskinn	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Inonotus leporinus</i>	Harekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Inonotus rheades</i>	Brun ospekjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Irpicodon pendulus</i>	Furupiggmusling	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Junghuhnia collabens</i>	Sjokoladekjuke	EN	EN
Vedboende sopp	<i>Junghuhnia luteoalba</i>	Okerporekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Kavinia himantia</i>	Narrepiggsopp	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Lentinellus castoreus</i> (= <i>ursinus</i>)	Berversagsopp (= Filtagsopp)		LC
Vedboende sopp	<i>Leptoporus mollis</i>	Kjøttkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Leucogyrophana sororia</i>	Ullnettsopp		NT
Vedboende sopp	<i>Mucronella calva</i>	Hengepig		LC
Vedboende sopp	<i>Mucronella flava</i>	Gul hengepig		Samme art som hengepig i RL 2010
Vedboende sopp	<i>Odonticum romellii</i>	Taigapiggsopp	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Oligoporus guttulatus</i>	Dråpekjuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Oligoporus hibernicus</i>	Kremkjuke	NT	DD
Vedboende sopp	<i>Oligoporus hydnoidea</i> (<i>Postia hibernica</i>)	Flekkjuke	EN	LC
Vedboende sopp	<i>Oligoporus lateritius</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Oligoporus perdelicatus</i>	(del av komplekset rundt <i>O. hibernicus</i> , ikke rødlistebehandlet som egen art (skjer i 2010))	*	VU
Vedboende sopp	<i>Oligoporus septentrionalis</i>			<i>Postia hibernica</i>
Vedboende sopp	<i>Oligoporus undosus</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Perenniporia subacida</i>	Urskogskjuke	EN	EN
Vedboende sopp	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	Gulrandkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phanerochaete galactites</i>		DD	NE
Vedboende sopp	<i>Phlebia bresadolae</i>	Ospevoksskinn	EN	EN
Vedboende sopp	<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granstokkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Granrustkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phellinus ferruginosus</i>	Rustkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Svartsonekjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Phellinus pini</i>	Furustokkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phellinus populicola</i>	Stor ospeildkjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Phlebia cacao</i> (= <i>P. livida livida</i>)	(betraktes iblant som en underart av <i>P. livida</i> , er derfor ikke særskilt behandlet som egen art i rødlistesammenheng -		NE

		men den er svært sjelden).		
Vedboende sopp	<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Phlebia cornea</i>	Hornskinn	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Phlebia lilascens</i>	Ferskenvoksskinn		NE
Vedboende sopp	<i>Phlebia longicystidia</i>		DD	VU
Vedboende sopp	<i>Phlebia nitidula</i> cf.			LC
Vedboende sopp	<i>Phlebia serialis</i>		NT	VU
Vedboende sopp	<i>Phlebia subcretacea</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Phlebia subochracea</i>			NE
Vedboende sopp	<i>Phlebia subserialis</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Physisporinus vitreus</i>	Glasskjuke		LC
Vedboende sopp	<i>Physodontia lundellii</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Plicatura crispa</i>	Vifteryngesopp		LC
Vedboende sopp	<i>Pseudographis pinicola</i>	Gammelgranskål	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Pseudomerulius aureus</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Radulodon erikssonii</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Scytinostroma praestans</i>	Trevleflakskinn		NT
Vedboende sopp	<i>Serpula himantoides</i>	Tømmernettsopp		LC
Vedboende sopp	<i>Sistotrema alboluteum</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Sistotrema muscicola</i>			LC
Vedboende sopp	<i>Sistotrema raduloides</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis albocrema</i>		DD	DD
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis alutacea</i>		VU	NT
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis brevispora</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis chrysella</i>		VU	VU
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis kuehneri</i>		NT	LC
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis lenis</i>		NT	NT
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis lilacina</i>		EN	CR (kun to sikre lokaliteter i Norge)
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis ochroalba</i>		EN	DD
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis odora</i>	Sibirkjuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Skeletocutis stellae</i>	Taigakjuke	VU	VU
Vedboende sopp	<i>Stigmatolemma urceolatum</i>	Myldrepipe		DD
Vedboende sopp	<i>Trechispora candidissima</i>	Høstmykkjuke	DD	DD
Vedboende sopp	<i>Trichaptum laricinum</i>	Lamellfiolkjuke	NT	NT
Vedboende sopp	<i>Veluticeps abietina</i>	Praktbarksopp		LC
Makrolav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	Gubbeskjegg	NT	NT
Makrolav	<i>Bryoria bicolor</i>	Kort trollskjegg	NT	NT
Makrolav	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	Sprikeskjegg	NT	NT
Makrolav	<i>Bryoria tenuis</i>	Langt trollskjegg	VU	VU
Makrolav	<i>Cetrelia olivetorum</i>	Praktlav	VU	VU
Makrolav	<i>Cladonia parasitica</i>	Furuskjell	NT	NT
Makrolav	<i>Collema furfuraceum</i>	Fløyelsglye		LC
Makrolav	<i>Collema nigrescens</i>	Brun blæreglye		LC
Makrolav	<i>Collema subflaccidum</i>	Stiftglye		LC
Makrolav	<i>Collema subnigrescens</i>	Ospeblæreglye		LC
Makrolav	<i>Evernia divaricata</i>	Mjuktjafs	VU	VU
Makrolav	<i>Fuscopannaria mediterranea</i>	Olfenfiltlav	VU	NT

Makrolav	<i>Heterodermia speciosa</i>	Elfenbenslav	EN	EN
Makrolav	<i>Hypogymnia bitteri</i>	Granseterlav		LC
Makrolav	<i>Hypogymnia vittata</i>	Randkvistlav		LC
Makrolav	<i>Leptogium cyanescens</i>	Blyhinnelev		LC
Makrolav	<i>Leptogium saturninum</i>	Filthinnelev		LC
Makrolav	<i>Leptogium teretiusculum cf.</i>			LC
Makrolav	<i>Letharia vulpina</i>	Ulvelav	VU	VU
Makrolav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lungenever		LC
Makrolav	<i>Lobaria scrobiculata</i>	Skrubbennever		LC
Makrolav	<i>Menegazzia terebrata</i>	Hodeskodelav	VU	VU
Makrolav	<i>Pannaria conoplea</i>	Grynfiltlav		LC
Makrolav	<i>Parmeliella triptophylla</i>	Stiftfiltlav		LC
Makrolav	<i>Parmeliopsis esorediata</i>	Fjellbjørklav		LC
Makrolav	<i>Peltigera collina</i>	Kystårennever		LC
Makrolav	<i>Platismatia norvegica</i>	Skrukkelav		LC
Makrolav	<i>Ramalina sinensis</i>	Flatragg	NT	NT
Makrolav	<i>Ramalina thrausta</i>	Trådagg	VU	VU
Makrolav	<i>Sticta fuliginosa</i>	Rund porelav		LC
Makrolav	<i>Sticta sylvatica</i>	Bukt porelav		LC
Makrolav	<i>Usnea chaetophora</i>	Flokestry		NE
Makrolav	<i>Usnea longissima</i>	Huldrestry	EN	EN
Skorpelav	<i>Calicium denigratum</i>	Blanknål		NT
Skorpelav	<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Dvergullnål		LC
Skorpelav	<i>Chaenotheca chlorella</i>	Vortenål		LC
Skorpelav	<i>Chaenotheca gracilenta</i>	Hvithodenål	NT	NT
Skorpelav	<i>Chaenotheca gracillima</i>	Langnål	NT	NT
Skorpelav	<i>Chaenotheca laevigata</i>	Taiganål	VU	VU
Skorpelav	<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	Stautnål	VU	VU
Skorpelav	<i>Chaenotheca sphaerocephala</i>	Rundhodenål	DD	EN
Skorpelav	<i>Chaenotheca stemonea</i>	Skyggenål		LC
Skorpelav	<i>Chaenotheca subroscida</i>	Sukkernål		LC
Skorpelav	<i>Chaenothecopsis fennica</i>			NT
Skorpelav	<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	Rimnål	NT	NT
Skorpelav	<i>Cliostomum leprosum</i>	Meldråpelav	VU	VU
Skorpelav	<i>Cyphelium inquinans</i>	Gråsotbeger	VU	NT
Skorpelav	<i>Cyphelium karelicum</i>	Trollsotbeger	VU	EN
Skorpelav	<i>Cyphelium tigillare</i>	Vanlig sotbeger		LC
Skorpelav	<i>Gyalecta friesii</i>	Huldrelav	NT	NT
Skorpelav	<i>Gyalecta jenensis</i>			LC
Skorpelav	<i>Hypocenomyce anthracophila</i>	Lys brannstubbylav	VU	VU
Skorpelav	<i>Microcalicium ahlneri</i>	Rotnål	NT	NT
Skorpelav	<i>Microcalicium arenarium</i>	Steinnål		LC
Skorpelav	<i>Phaeocalicium populneum</i>	Vanlig ospennål		LC
Skorpelav	<i>Sclerophora coniophaea</i>	Rustdoggnål	NT	NT
Skorpelav	<i>Sclerophora pallida</i>	Bleikdoggnål	NT	NT
Mose	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Pusledraugmose		LC
Mose	<i>Anomodon rugelii</i>	Skyggeraggmose		LC
Mose	<i>Antrichia curtipendula</i>	Ryemose		LC

Mose	<i>Apometzgeria pubescens</i>	Skjerfmose		LC
Mose	<i>Bazzania tricrenata</i>	Småstylte		LC
Mose	<i>Bazzania trilobata</i>	Storstylte		LC
Mose	<i>Buxbaumia viridis</i>	Grønnsko	VU	LC
Mose	<i>Calypogeia suecica</i>	Råteflak		LC
Mose	<i>Conocephalum conicum</i>	Krokodillemose		LC
Mose	<i>Hygrohypnum montanum</i>	Huldrebekkemose		NT
Mose	<i>Lejeunea cavifolia</i>	Glansperlemose		LC
Mose	<i>Leucobryum glaucum</i>	Blåmose		LC
Mose	<i>Lophozia ascendens</i>	Råteflik		LC
Mose	<i>Mylia taylorii</i>	Rødmuslingmose		LC
Mose	<i>Neckera complanata</i>	Flatfellmose		LC
Mose	<i>Neckera crispa</i>	Krusfellmose		LC
Mose	<i>Neckera oligocarpa</i>	Hulefellmose		LC
Mose	<i>Neckera pennata</i>	Sveipfellmose		LC
Mose	<i>Plagiothecium undulatum</i>	Kystjamnemose		LC
Mose	<i>Porella cordeana/platyphylla</i>	Lurv-/Almeteppemose		LC
Mose	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Kystkransemose		LC
Mose	<i>Scapania crassiretis</i>	Knutetvebladmose		LC
Mose	<i>Splachnum rubrum</i>	Rød møkkmose		LC
Karplanter	<i>Asplenium ruta-muraria</i>	Murburkne		LC
Karplanter	<i>Botrychium boreale</i>	Fjellmarinøkkel	NT	LC
Karplanter	<i>Botrychium lunaria</i>	Marinøkkel	NT	LC
Karplanter	<i>Campanula cervicaria</i>	Stavklokke	NT	NT
Karplanter	<i>Cinna latifolia</i>	Huldregras	NT	NT
Karplanter	<i>Dactylorhiza traunsteinerii</i>	Smalmarihånd	VU	VU
Karplanter	<i>Epipactis helleborine</i>	Breiflangre		LC
Karplanter	<i>Festuca altissima</i>	Skogsvingel		LC
Karplanter	<i>Galium triflorum</i>	Myskemaure		LC
Karplanter	<i>Goodyera repens</i>	Knerot		LC
Karplanter	<i>Gymnadenia conopsea</i>	Brudespore	NT	LC
Karplanter	<i>Impatiens noli-tangere</i>	Springfrø		LC
Karplanter	<i>Polystichum braunii</i>	Junkerbregne		LC
Karplanter	<i>Pseudorchis albida</i>	Hvitkurle	VU	NT
Karplanter	<i>Salix lanata glandulosa</i>	Kjertelvier	VU	Ingen info i RI 2010
Karplanter	<i>Ulmus glabra</i>	Alm	NT	NT
Karplanter	<i>Viola selkirkii</i>	Dalfiol	NT	NT
Insekter	<i>Calitys scabra</i>	(en billeart)	VU	VU
Insekter	<i>Cis dentatus</i>	(en billeart)	NT	LC
Insekter	<i>Cis quadridens</i>	(en billeart)	NT	NT
Insekter	<i>Macrorrhyncha flava</i>	(en soppsyngart)	VU	VU
Insekter	<i>Mycomya penicillata</i>	(en soppsyngart)		LC
Insekter	<i>Tragosoma deparium</i>	Gammelskogsbuk	VU	VU

Fugl	<i>Accipiter gentilis</i>	Hønehawk	VU	NT
Fugl	<i>Aquila chrysaetos</i>	Kongeørn	NT	LC
Fugl	<i>Buteo lagopus</i>	Fjellvåk	NT	LC
Fugl	<i>Dendrocopos minor</i>	Dvergspett	VU	LC

Fugl	<i>Gavia arctica</i>	Storlom	VU	NT
Fugl	<i>Grus grus</i>	Trane		LC
Fugl	<i>Jynx torquilla</i>	Vendehals		LC
Fugl	<i>Pandion haliaetus</i>	Fiskeørn	NT	NT
Fugl	<i>Perisoreus infaustus</i>	Lavskrike		LC
Fugl	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Bøksanger	NT	LC
Fugl	<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåspett	NT	LC
Fugl	<i>Picus canus</i>	Gråspett	NT	LC
Fugl	<i>Vanellus vanellus</i>	Vipe	NT	NT

Rødlistede arter og antall observasjoner av hver art registrert i Artskart pr 18. mars 2013.

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013							
Artgruppen	Scientific	NorskNavn	Status	Antall og sum			
			RL 2010	Antall observasjoner	Antall arter	Sum gruppe	Sum observasjoner i gruppe
Biller						1	2
	<i>Cis quadridens</i>		NT	2	1		
Fugl						14	41
	<i>Larus canus</i>	fiskemåke	NT	1	1		
	<i>Pandion haliaetus</i>	fiskeørn	NT	4	1		
	<i>Bubo bubo</i>	hubro	EN	1	1		
	<i>Accipiter gentilis</i>	hønsehauk	NT	2	1		
	<i>Alauda arvensis</i>	sanglerke	VU	1	1		
	<i>Gavia arctica</i>	storlom	NT	13	1		
	<i>Numenius arquata</i>	storspove	NT	1	1		
	<i>Actitis hypoleucos</i>	strandsnipe	NT	8	1		
	<i>Sturnus vulgaris</i>	stær	NT	2	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013

	Melanitta nigra	svartand	NT	1	1		
	Lanius collurio	tornskate	NT	1	1		
	Apus apus	tårnseiler	NT	4	1		
	Lanius excubitor	varsler	NT	1	1		
	Vanellus vanellus	vipe	NT	1	1		
Karplanter						5	6
	Ulmus glabra	alm	NT	1	1		
	Viola selkirkii	dalfiol	NT	1	1		
	Cinna latifolia	huldregas	NT	1	1		
	Pseudorchis albida	hvitkurle	NT	2	1		
	Dactylorhiza sphagnicola	smalmarihand	VU	1	1		
Lav						32	305
	Chaenothecopsis viridialba		NT	4	1		
	Gyalecta friesii		NT	1	1		
	Chaenothecopsis viridialba		NT	27	1		
	Cliostomum leprosum		VU	1	1		
	Chaenothecopsis fennica		NT	3	1		
	Hypocenomyce anthracophila		VU	2	1		
	Chaenotheca sphaerocephala		EN	1	1		
	Calicium denigratum	blanknål	NT	5	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013

	<i>Sclerophora pallida</i>	bleikdoggnål	NT	1	1		
	<i>Heterodermia speciosa</i>	elfenbenslav	EN	1	1		
	<i>Ramalina sinensis</i>	flatrugg	NT	2	1		
	<i>Calicium lenticulare</i>	fossenål	EN	1	1		
	<i>Cladonia parasitica</i>	furuskjell	NT	1	1		
	<i>Cyphelium inquinans</i>	gråsobeger	NT	4	1		
	<i>Alectoria sarmentosa</i>	gubbeskjegg	NT	11	1		
	<i>Usnea longissima</i>	huldrestry	EN	27	1		
	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	hvithodenål	NT	3	1		
	<i>Bryoria bicolor</i>	kort trollskjegg	NT	16	1		
	<i>Chaenotheca gracillima</i>	langnål	NT	3	1		
	<i>Bryoria tenuis</i>	langt trollskjegg	VU	2	1		
	<i>Evernia divaricata</i>	mjuktjafs	VU	65	1		
	<i>Fuscopannaria mediterranea</i>	olivenlav	NT	2	1		
	<i>Cetrelia olivetorum</i>	praktlav	VU	9	1		
	<i>Microcalicium ahlneri</i>	rotnål	NT	13	1		
	<i>Sclerophora coniophaea</i>	rustdoggnål	NT	13	1		
	<i>Menegazzia terebrata</i>	skoddelav	VU	10	1		
	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	sprikeskjegg	NT	12	1		
	<i>Chaenotheca</i>	stautnål	VU	3	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013

	phaeocephala						
	Chaenotheca laevigata	taiganål	VU	6	1		
	Cyphelium karelicum	trollsotbeger	EN	13	1		
	Ramalina thrausta	tråddragg	VU	8	1		
	Letharia vulpina	ulvelav	VU	35	1		
Sommerfugler						1	1
	Pyrgus alveus	alvesmyger	VU	1	1		
Sopp						63	425
	Pseudographis pinicola		NT	20	1		
	Skeletocutis lilacina	ametystkjuke	CR	1	1		
	Crustoderma longicystidium	bekkevoksskinn	VU	1	1		
	Spongiporus undosus	bølgekjuke	VU	4	1		
	Hydnellum mirabile	børstebrunpigg	VU	1	1		
	Skeletocutis chrysella	chrysolomakjuka	VU	2	1		
	Postia guttulata	dråpekjuke	VU	1	1		
	Perenniporia subacida	dynekjuke	EN	2	1		
	Sarcodon martioflavus	ferskenstorpigg	VU	1	1		
	Antrodia albobrunnea	flekkhvitkjuke	NT	24	1		
	Ceraceomyces borealis	foldeskinn	NT	1	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013

	Anomoloma myceliosum	frynsehuldrekjue	EN	1	1		
	Irpicodon pendulus	furupiggmusling	NT	5	1		
	Chaetodermella luna	furuplett	NT	6	1		
	Pseudographis pinicola	gammelgranskål	NT	3	1		
	Melanophyllum haematospermum	granathuldrehatt	NT	1	1		
	Antrodiella citrinella	gul snyltekjuke	VU	11	1		
	Sistotrema alboluteum	gullstrøkjuke	NT	1	1		
	Onnia leporina	harekjuke	NT	5	1		
	Antrodia mellita	honninghvitkjuke	NT	2	1		
	Crustoderma corneum	hornskinn	NT	5	1		
	Anomoporia bombycina	huldrekjuke	EN	1	1		
	Skeletocutis brevispora	klengekjuke	VU	12	1		
	Cortinarius cupreorufus	kopperrød slørsopp	NT	2	1		
	Trichaptum laricinum	lamellfiolkjuke	NT	26	1		
	Gloeophyllum protractum	langkjuke	VU	1	1		
	Amylocystis lapponica	lappkjuke	EN	2	1		
	Postia lateritia	laterittkjuke	VU	3	1		
	Leifia flabelliradiata	leifs barksopp	NT	2	1		
	Physodontia lundellii	luggskinn	VU	1	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013

	Bankera fuligineoalba	lurvesøtpigg	NT	1	1		
	Hygrophorus inocybiformis	mørkfibret vokssopp	VU	1	1		
	Kavinia himantia	narrepiggsopp	NT	6	1		
	Antrodiella leucoxantha	narresmåkjuke	NT	1	1		
	Junghuhnia luteoalba	okerporekjuke	NT	10	1		
	Radulodon erikssonii	ospepigg	VU	1	1		
	Phlebia bresadolae	ospevoksskinn	EN	1	1		
	Anomoloma albolutescens	prakthuldrekjuka	VU	2	1		
	Fomitopsis rosea	rosenkjuka	NT	47	1		
	Lepiota boudieri	rustbrun parasollsopp	VU	1	1		
	Crustoderma dryinum	rustskinn	VU	1	1		
	Phlebia centrifuga	rynkeskinn	NT	52	1		
	Hygrophorus secretanii	rødnende vokssopp	NT	2	1		
	Skeletocutis odora	sibirkjuka	VU	5	1		
	Hyphodontia curvispora	sigdsporeknorte skinn	VU	1	1		
	Junghuhnia collabens	sjokoladekjuka	EN	3	1		
	Gloiodon strigosus	skorpepiggsopp	NT	3	1		
	Diplomitoporus crustulinus	sprekkjuka	VU	5	1		
	Phlebia diffissa	sprekkvoksskinn	VU	1	1		

Rødlistedata Trillemarka Artskart 18. mars 2013							
	Phellinus nigrolimitatus	svartsonekjuke	NT	103	1		
	Antrodia infirma	taigahvitkjuke	EN	1	1		
	Postia perdelicata	taigakantkjuke	VU	1	1		
	Skeletocutis stellae	taigakjuke	VU	7	1		
	Odonticium romellii	taigapiggsinn	NT	4	1		
	Antrodiella pallasii	taigasnyltekjuke	VU	3	1		
	Sistotrema raduloides	tannkronesinn	NT	4	1		
	Hapalopilus ochraceolateritius	terrakottakjuke	VU	1	1		
	Scytinostroma praestans	trevleflaksinn	NT	1	1		
	Skeletocutis alutacea	trådkjuke	NT	1	1		
	Phlebia serialis	tyrivokssinn	VU	3	1		
	Leucogyrophana sororia	ullnettsopp	NT	2	1		
	Antrodia primaeva	urskogshvitkjuk e	EN	1	1		
	Clavaria amoenoides	vridd køllesopp	VU	1	1		
Veps						1	2
	Sirex noctilio		VU	2	1		
SUM				782	117	117	782

9.3 Vedlegg 3 – Kriteriesett for klassifisering av bygninger

Følgende kriterier er hentet fra kartleggingsinstruksen fra feltarbeidet som ble gjort sommeren 2010 og 2011.

Alle bygninger skal klassifiseres som enten **eksisterende** eller **ikke eksisterende** på vernetidspunktet.

Tilstanden på bygninger skal dokumenteres ved å bruke faste kategorier, legge inn en kort tilleggsbeskrivelse samt dokumentere med bilder.

Det skal benyttes følgende faste tilstandsklasser for bygninger:

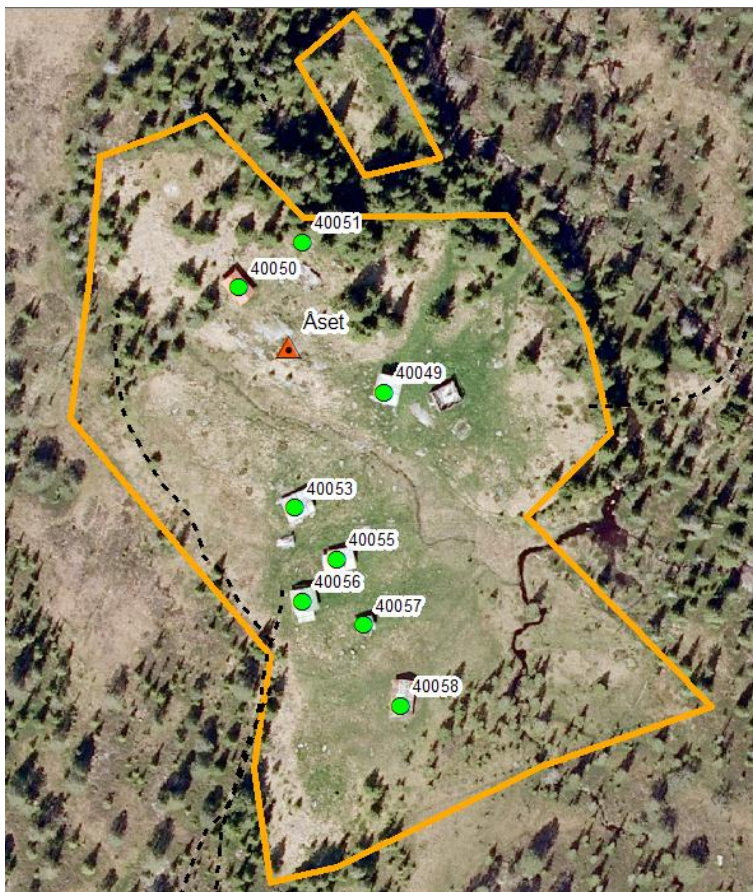
Klart eksisterende bygning	God: Tett tak. Alle bærende konstruksjoner er hele. Bygningen fremstår som godt vedlikeholdt. Middels: Tett tak eller i hovedsak tett tak. Bygning fremstår som lite vedlikeholdt den senere tid. Noe råte eller andre bygningsmessige skader kan forekomme. Alle bærende strukturer står.
Bygninger som enten føres til eksisterende eller ikke eksisterende	Dårlig: Tak kan vær utett. Bygning fremstår som lite vedlikeholdt den senere tid. Betydelige råteskader eller andre bygningsmessige skader kan forekomme. Noen bærende strukturer i bygningen er delvis ødelagt (for eksempel: bærende deler av takkonstruksjonen, hjørnekasser i laftede bygg osv.). Dette er en kategori for bygninger som man er usikker på om kan kategoriseres som eksisterende eller ikke. Det kan likevel være bygninger som er klart eksisterende, men som likevel er så dårlig vedlikeholdt at de faller inn under betegnelsen dårlig.
Klart ikke eksisterende bygning	Sammenrast: Bærende deler av konstruksjonen er rast sammen eller råtnet i stykker. Bygningen bærer tydelig preg av å være sammenrast. Det er liten tvil om at bygget må karakteriseres som "ikke eksisterende" på vernetidspunktet. Tuft: Bare mindre bygningsrester eller grunnsteiner er synlig på bakken.

9.4 Vedlegg 4 – Statuskart bygninger, veier og stier

Statuskartene finnes som 6 separate kartutsnitt som vedlegg til planen. De finnes også som separate pdf-filer. Filnavnene er oppgitt under.



Tillegg detaljkart bygninger på Åset



9.5 Vedlegg 5 – Liste over eksisterende bygninger

Nr	Type anlegg	Kategori	Beskrivelse	Tilstand
10001	Bygning	Seterhus		Dårlig
10006	Bygning	Hytte		God
10007	Bygning	Utedo	Utedo kombinert uthus	God
10009	Bygning	Seterhus		Middels
10010	Bygning	Utedo		Dårlig
10011	Bygning	Annet	Fjøs	God
10012	Bygning	Annet	Stall	God
10014	Bygning	Utedo	Utedo kombinert uthus	God
10015	Bygning	Hytte		God
10020	Bygning	Utedo		God
10022	Bygning	Hytte		God
10023	Bygning	Hytte		God
10024	Bygning	Utedo	Utedo kombinert uthus	God
10027	Bygning	Utedo		Middels
10028	Bygning	Utedo		God
10029	Bygning	Annet	Uthus	Middels
10030	Bygning	Hytte		Middels
10031	Bygning	Hytte		God
10032	Bygning	Annet	Utedo kombinert med båthus	God
10036	Bygning	Hytte		God
10037	Bygning	Annet	båthus	God
10039	Bygning	Hytte	Hytte med båthus i "kjeller"	God
10040	Bygning	Utedo		God
10041	Bygning	Løe		God
10042	Bygning	Annet	Fjøs og utedo	God
10043	Bygning	Annet	Fjøs	God
10044	Bygning	Seterhus		God
10045	Bygning	Hytte		God
10046	Bygning	Annet	Uthus m. do	God
10047	Bygning	Annet	Uthus	God
10049	Bygning		Usikker på om det er løe/fjøs	God
10050	Bygning	Seterhus		God
10051	Bygning	Seterhus		God
10052	Bygning	Annet	Fjøs + Løe	God
10053	Bygning	Annet	Fjøs	God
10054	Bygning	Løe		God
10055	Bygning	Annet	Uthus med utedo	God
10056	Bygning	Seterhus		God
10057	Bygning	Hytte		God
10058	Bygning	Annet	Uthus med utedo	God
10060	Bygning	Annet	båthus	God
10062	Bygning	Annet	båthus	God
10063	Bygning	Annet	Låve	Dårlig
10069	Bygning	Hytte		God
10072	Bygning	Utedo		God

10073	Bygning	Hytte		God
10074	Bygning	Annet	Uthus	God
10076	Bygning	Utedo		God
10081	Bygning	Seterhus		God
10082	Bygning	Annet		Middels
10083	Bygning	Hytte		God
10085	Bygning	Hytte		God
10086	Bygning	Annet		God
10088	Bygning	Hytte		God
10089	Bygning	Utedo		God
10090	Bygning	Hytte		God
10091	Bygning	Annet		God
10092	Bygning	Hytte		God
10093	Bygning	Utedo		God
10096	Bygning	Annet	Brakke	God
10097	Bygning	Utedo		Middels
10108	Bygning	Seterhus		God
10109	Bygning	Annet	Seterfjøs med utedo	God
10110	Bygning	Annet	Løe	Middels
10111	Bygning	Annet	Saustall?	Middels
10112	Bygning	Seterhus		Middels
10113	Bygning	Utedo		Middels
10115	Bygning	Annet	Fjøs?	Middels
10116	Bygning	Hytte		God
10117	Bygning	Hytte		God
10118	Bygning	Utedo		God
10119	Bygning	Hytte		God
10120	Bygning	Annet	Uthus	Middels
10121	Bygning	Hytte		God
10122	Bygning	Annet	Fjøs og låve	Dårlig
10124	Bygning	Seterhus		Middels
10131	Bygning	Båstø		God
10132	Bygning	Båstø		Middels
10133	Bygning	Utedo		Dårlig
10134	Bygning	Hytte	Driftshusvær	God
10136	Bygning	Hytte		God
10137	Bygning	Hytte	Driftshusvær	God
10138	Bygning	Båstø		God
10140	Bygning	Hytte		God
10141	Bygning	Båstø		Middels
10143	Bygning	Annet	Do og vedskjul?	Middels
10145	Bygning	Hytte		God
10148	Bygning	Seterhus		God
10150	Bygning	Annet		God
10153	Bygning	Hytte		God
20015	Bygning	Seterhus	Geitestall, 3x3m	God
20018	Bygning	Annet	Skoghusvære	God
20019	Bygning	Seterhus	Fjøs, 14x6m	Middels

20020	Bygning	Seterhus	Seterbu 6x7m	God
20030	Bygning	Seterhus	Seterbu, 7x7m	God
20031	Bygning	Seterhus	Fjøs, 7x6m	God
20034	Bygning	Annet	Fiskebu, 6x3m	Dårlig
20035	Bygning	Annet	Uthus, 3x2,5m	God
20036	Bygning	Annet	Stall, 5x6m	Dårlig
20079	Bygning	Hytte	Hytte, 10x4m	God
20080	Bygning	Hytte	Hytte, 10x6m	God
20081	Bygning	Hytte	Gapahuk, 4x5m	Dårlig
40002	Bygning	Seterhus	Seterhus på nedre Meset	God
40004	Bygning	Seterhus	Seterhus på nedre Meset	God
40006	Bygning	Løe	Løe på nedre Meset	God
40007	Bygning	Utedo	Uthus/utedo på nedre Meset	God
40010	Bygning	Seterhus	Seterhus på øvre Meset	Middels
40011	Bygning	Annet	Uthus på øvre Meset	Middels
40012	Bygning	Annet	Uthus på øvre Meset	God
40024	Bygning	Seterhus	Seterhus på Bufjellseter	Middels
40025	Bygning	Løe	Sammenrast, men stående på vernedato	Dårlig
40029	Bygning	Seterhus	Seterhus på Bufjellseter	Middels
40035	Bygning	Seterhus	Seterhus på Nyset	Middels
40036	Bygning	Løe	Løe på Nyset	Middels
40037	Bygning	Løe	Løe/fjøs på Nyset	Dårlig
40049	Bygning	Løe	Løe på Åset	Middels
40050	Bygning	Hytte	Hytte på Åset	God
40051	Bygning	Utedo	Utedo på Åset	God
40053	Bygning	Seterhus	Seterhus på Åset	Middels
40055	Bygning	Hytte	Hytte på Åset	God
40056	Bygning	Hytte	Hytte på Åset	God
40057	Bygning	Annet	Uthus på Åset	God
40058	Bygning	Løe	Løe på Åset	Middels
40061	Bygning	Annet	Gapahuk nord-øst for Nord-Gaulen	God
40064	Bygning	Hytte	Hytte på Gaulen	God
40065	Bygning	Hytte	Hytte på Gaulen	God
40066	Bygning	Hytte	Hytte på Gaulen	God
40070	Bygning	Annet	Brakke på østsida av Gaulsvatna	Middels
40071	Bygning	Utedo	Utedo på østsida av Gaulsvatna	Middels
40073	Bygning	Båstø	Båstø på østsida av Tuftnevatn	Middels
40075	Bygning	Hytte	Hytte på vestsida av Tuftnevatn	God
40076	Bygning	Båstø	Båthus/Vedsjul på vestsida av Tuftnevatn	God
40080	Bygning	Seterhus	Seterhus på Nord- Gaulen	God
40082	Bygning	Løe	Løe på Nord-Gaulen	God
40084	Bygning	Båstø	Båstø ved Tuftnevatn, like ved Nord-Gaulen	God
40089	Bygning	Båstø	Båstø ved på nordsida av Dammtjenn	Middels
40090	Bygning	Annet	Lavo litt nord for Damtjenn.	Middels
40096	Bygning	Seterhus	Seterhus i skogen på Båsumsetra.	Middels
40097	Bygning	Seterhus	Seterhus på Båsumsetra	Middels
40098	Bygning	Løe	Løe på Båsumsetra	Middels
40101	Bygning	Seterhus	Seterhus i skogen på Båsumsetra.	Middels

40105	Bygning	Hytte	Hytte øst for Båsumsetra	God
40106	Bygning	Utedo	Uthus og utedo øst for Båsumsetra	God
40108	Bygning	Utedo	Uthus/utedo sør-vest for Langås	Middels
40109	Bygning	Hytte	Hytte i skogen sør-vest for Langås	God
40110	Bygning	Annet	Skur midt i skogen vest for Øvre Båsum	Dårlig
40113	Bygning	Hytte	Hytte øst for Gudbrandseterfjellet.	God
40114	Bygning	Annet	Skur øst for Gudbrandseterfjellet.	Dårlig
40115	Bygning	Utedo	Utedo/uthus øst for Gudbrandseterfjellet.	God
40116	Bygning	Utedo	Utedo/uthus sør for Strandebråtan.	God
40117	Bygning	Hytte	Hytte sør for Strandebråtan	God
40119	Bygning	Hytte	Hytte på sørsiden av sekstjenna.	God
40120	Bygning	Utedo	Utedo/uthus på sørsiden av sekstjenna.	God
40123	Bygning	Annet	Stabbur på Øvre Fjøsli.	Middels
40124	Bygning	Seterhus	Seter/Gårdshus på Øvre Fjøsli	Middels
40125	Bygning	Annet	vedsjul på Øvre Fjøsli	Middels
40126	Bygning	Løe	Løe på Øvre Fjøsli	Middels
40128	Bygning	Løe	Løe på Nedre Fjøsli	Middels
40129	Bygning	Seterhus	Seterhus på Nedre Fjøsli	Middels
40130	Bygning	Seterhus	Seter/Gårdshus på Nedre Fjøsli	Dårlig
40131	Bygning	Annet	Stabbur på Nedre Fjøsli	Middels
40132	Bygning	Utedo	Utedo/uthus på Nedre Fjøsli	God
40133	Bygning	Seterhus	Seter/Gårdshus på Nedre Fjøsli	Middels
40140	Bygning	Utedo	Utedo/vedsjul ved Svartetjønn.	Middels
40141	Bygning	Hytte	Nybygd hytte ved Svartetjønn.	God
40142	Bygning	Båstø	Båstø ved Svartetjønn.	God
40149	Bygning	Hytte	Hytte ved vannet sør for Geiteskallen.	God
40150	Bygning	Utedo	Utedo ved vannet sør for Geiteskallen.	God
40155	Bygning	Annet	Lavo på sør-øst siden av Svartetjønn.	Middels
40156	Bygning	Hytte	Hytte mellom Langevatn og Holmetjønn.	God
40157	Bygning	Utedo	Utedo/uthus mellom Langevatn og Holmetjønn.	God
40158	Bygning	Utedo	Utedo mellom Langevatn og Holmetjønn.	God
10159	Bygning	Hytte	Godt vedlikeholdt hytte	God
10160	Bygning	Annet	Godt vedlikeholdt bod/utedo	God
40208	Bygning	Båstø	Båthus i nærheten av hytte sør for Skålesetra.	God
40214	Bygning	Hytte	Hytte/brakk in skogen mellom Skodølstjenn og Gammalsetertjenn	Middels
40217	Bygning	Seterhus	Seterhus på Trilla	Middels
40219	Bygning	Utedo	Utedo/uthus på Skårslangsetra	God
40227	Bygning	Hytte	Hytte på nordøst sida av Sinern	God
40228	Bygning	Utedo	Utedo/uthus på nordøst sida av Sinern	God
40230	Bygning	Hytte	Hytte i nærheten av innløpet til Sinern	Middels
40233	Bygning	Hytte	Hytte på Grønhovd	God
40234	Bygning	Utedo	Uthus/utedo på Grønhovd	Middels
40242	Bygning	Seterhus	Seterhus nord for Gørrtjenn	Middels
40243	Bygning	Løe	Løe nord for Gørrtjenn	Middels
40245	Bygning	Løe	delvis oppsatt løe under kraftlinja nord for Skjølbeekktjønn.	Middels
40249	Bygning	Hytte	Hytte langs vestsida av det søndre Tråenvatnet	God
40250	Bygning	Utedo	Utedo/uthus langs vestsida av det søndre	God

			Tråenvatnet	
40257	Bygning	Utedo	Uthus/utedo mellom Rollagstjønn og Vardetjønn.	God
40258	Bygning	Hytte	Hytte mellom Rollagstjønn og Vardetjønn.	God
40263	Bygning	Utedo	Uthus/Utedo på østsida av Vormtjønn	God
40264	Bygning	Utedo	Utedo på østsida av Vormtjønn	Middels
40265	Bygning	Utedo	Utedo på Minneskleiv	God

9.6 Vedlegg 6 - Liste over eksisterende veier

Objektnummer		Veikategori
V 10004		Bilvei
V 10070		Bilvei
V 10100		Bilvei
V 10101		Bilvei
V 10106		Traktorvei type A
V 10107		Bilvei
V 10129		Traktorvei type B
V 10154		Traktorvei type B
V 10158		Bilvei
V 40021		Traktorvei type A
V 40022		Traktorvei type B
V 40023		Traktorvei type B
V 40044		Bilvei
V 40060		Traktorvei type A
V 40085		Traktorvei type B
V 40086		Traktorvei type B
V 40104		Traktorvei type A
V 40107		Traktorvei type B
V 40111		Bilvei
V 40112		Traktorvei type B
V 40135		Bilvei
V 40136		Traktorvei type A
V 40137		Traktorvei type B
V 40138		Traktorvei type A
V 40139		Traktorvei type B
V 40143		Traktorvei type B
V 40144		Traktorvei type A
V 40145		Traktorvei type A
V 40146		Traktorvei type A
V 40147		Bilvei
V 40152		Bilvei
V 40154	a	Traktorvei type A
V 40154	b	Traktorvei type B
V 40211		Bilvei
V 40225		Bilvei
V 40238		Bilvei
V 40241		Traktorvei type B
V 40261		Traktorvei type B
V 60500		Bilvei
V 60501		Traktorvei type B
V 60502		Traktorvei type A

V 60503		Bilvei
V 60504		Traktorvei type A
V 60505		Traktorvei type B
V 60506		Bilvei
V 60507		Traktorvei type A
V 60508		Bilvei
V 60509		Traktorvei type B

9.7 Vedlegg 7 – Statuskart setervoller

Det er laget detaljerte kartutsnitt med ortofoto som grunnlag som viser setervollenes utstrekning. Disse foreligger som separate vedlegg i PDF-format. Filnavnene er oppgitt under.

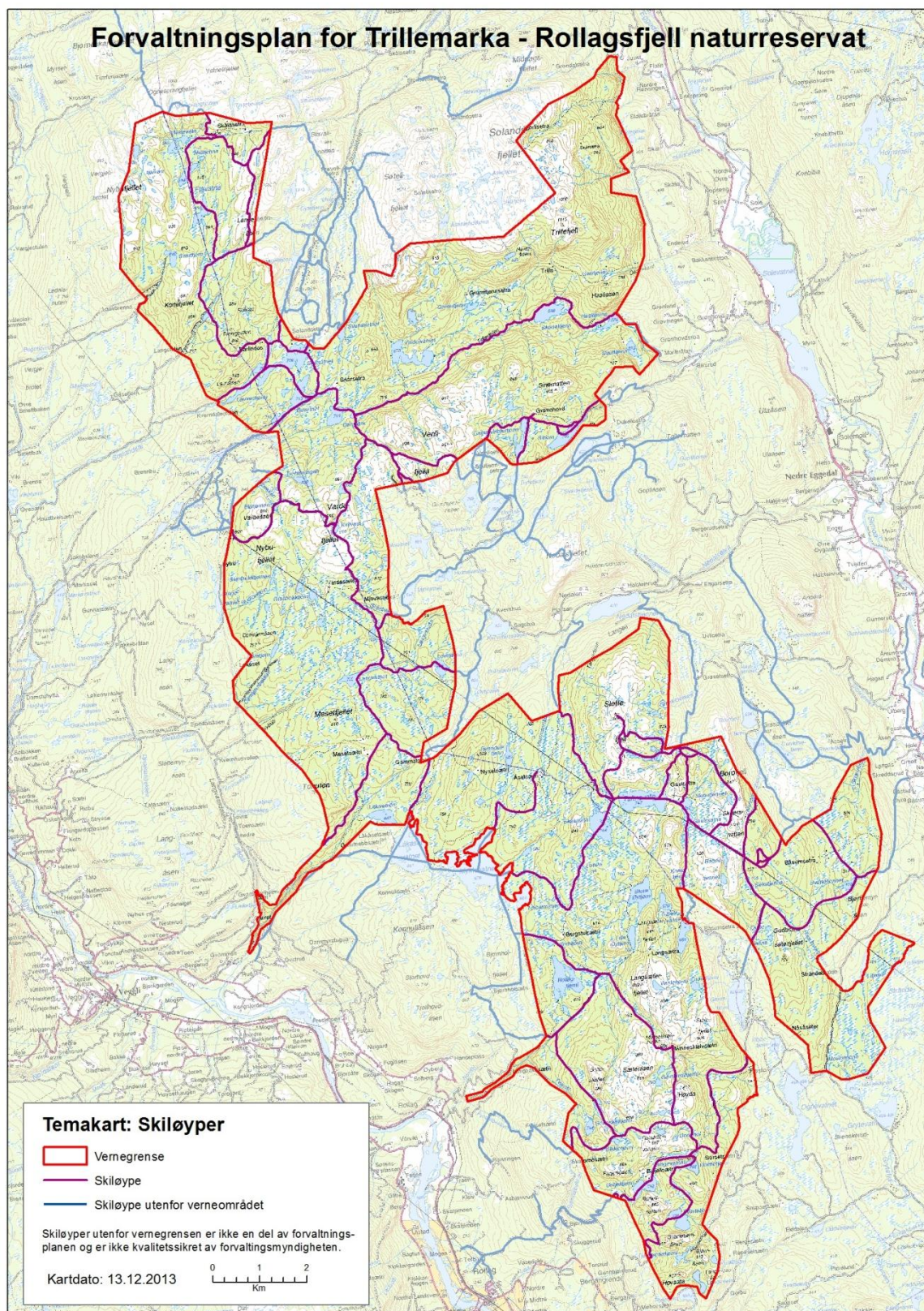
De kartfestede setervollene er også vist som punkter på kart i Figur 4 på side 26.

Name	Date modified
 Barlindosseter.pdf	2011-09-07 00:49
 Bergestulsetre.pdf	2011-09-07 01:02
 Båsetra Røyslandseter.pdf	2011-09-07 00:46
 Båsumsetra.pdf	2011-09-07 01:08
 Fjøsli Øvre og Nedre.pdf	2011-09-07 01:05
 Gaulensetra Nord.pdf	2011-09-07 01:00
 Gaulensetra Syd.pdf	2011-09-07 01:01
 Grønhovdsetra.pdf	2011-09-07 00:52
 Grønnliseter.pdf	2011-09-07 01:04
 Hasli.pdf	2011-09-07 00:54
 Kraviklångsetre.pdf	2011-09-07 00:49
 Langsetra.pdf	2011-09-07 01:03
 Mesetra Øvre Mellom Nedre.pdf	2011-09-07 00:58
 Minneskleiv ugbnr.pdf	2013-01-04 12:05
 Nedre Bufjell.pdf	2011-09-07 01:06
 Nysetre.pdf	2011-09-07 00:59
 Nåsåseter.pdf	2011-09-07 01:07
 Skålåsetra V og Lurenhol.pdf	2013-03-13 14:34
 Skår.pdf	2011-09-07 00:56
 Snårseter.pdf	2013-03-13 13:41
 Storliseter.pdf	2011-09-07 00:55
 Svartetjern.pdf	2011-09-07 00:53
 Trillaseter.pdf	2011-09-07 00:54
 Vardefjellseter.pdf	2011-09-07 00:57
 Vindolsetre.pdf	2011-09-07 00:51
 Øvre Bufjell.pdf	2012-04-19 19:24
 Øytjønnssetre.pdf	2011-09-07 01:01
 Åset.pdf	2011-09-07 00:59

9.8 Vedlegg 8 – Liste over eksisterende setervoller

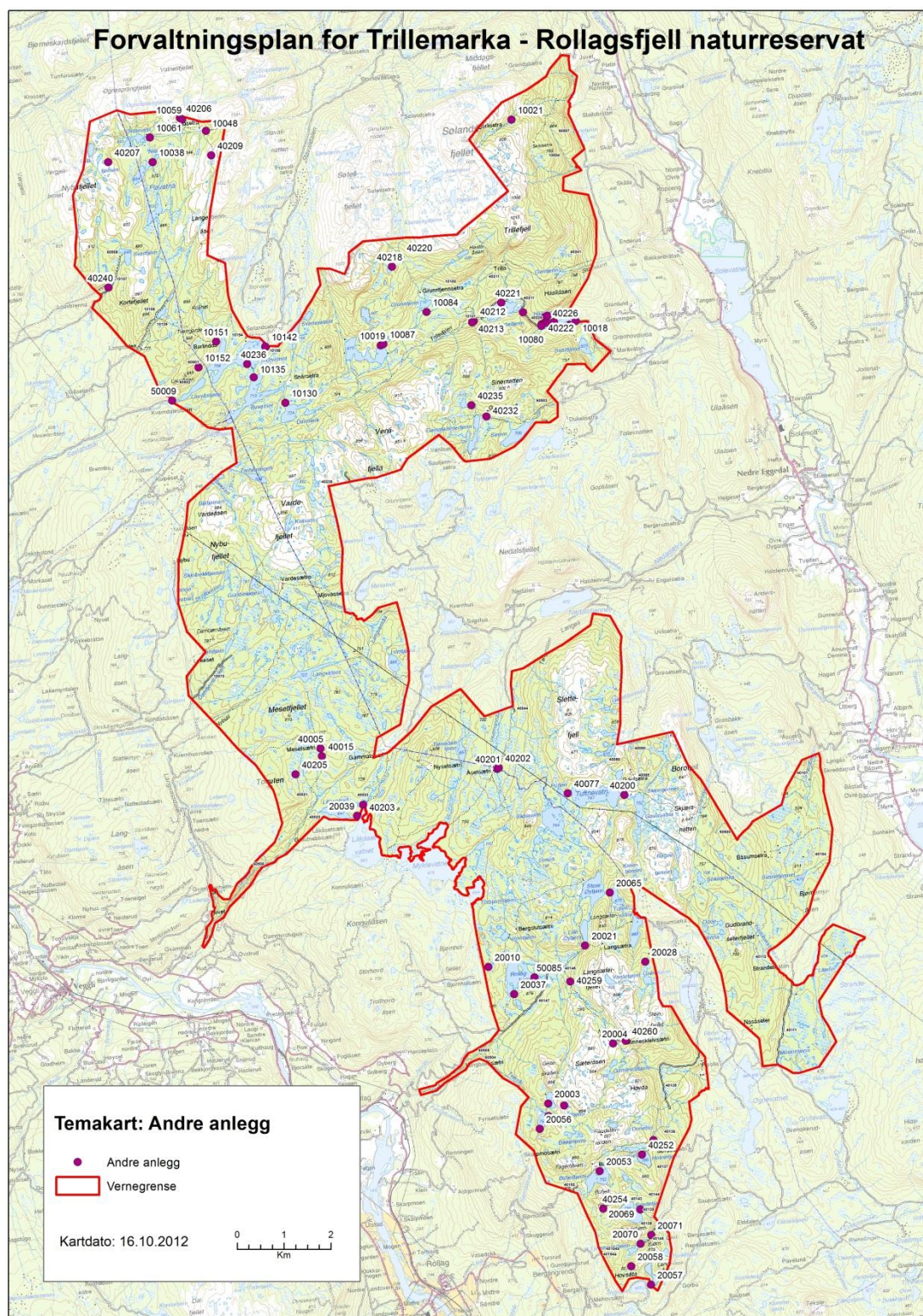
ID_nr	Setervoll_Navn	Befart dato	Befart med grunneier	Kommentar
10200	Langsetra	08.06.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10201	Øytjønnssetre	08.06.2011	Nei	Lite igjengrodd.
10202	Skår	28.06.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10203	Haslitjønn	28.06.2011	Nei	Plen. Har trekt ytterkanten slik at den følger gjerdet. Noen trær innenfor gjerdet.
10204	Grønhovdsetra	28.06.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10205	Grønnsli	24.06.2011	Ja	Noe gjengrodd. Har tatt med en klynge med noe større trær der tuften til seterbua ligger. Står som en øy på vollen.
10206	Minneskleiv	24.06.2011	Ja	Fin voll, har tatt med noe slåtemyr.
10207	Bergstulsetre	24.06.2011	Ja	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10208	Vardefjell seter	05.07.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10209	Kraviklångsetre	05.07.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10210	Trillaseter	28.06.2011	Nei	Liten voll, resterende er tilplantet for mange år siden.
10211	Snårseter	24.07.2011	Ja	Fin voll, har tatt med en liten øy med yngre lauvskog som ligger innenfor setervollen.
10212	Balinos seter	09.08.2011	Nei	Fin voll som er ryddet i senere tid.
10213	Lurenhol	10.08.2011	Ja	Fin voll, noe yngre lauv i ytterkantene.
10214	Skålåsetra V	10.08.2011	Ja	Fin voll, noe yngre lauv, mest i vestkanten.
10215	Røislandseter	10.08.2011	Ja	Noe gjengrodd, men er ryddet for ca 10 år siden. Enkelte store trær inne på vollen.
10216	Båsetra	10.08.2011	Ja	Fin voll. Tatt med noe eldre lauvskog nederst på vollen, samt enkelte store grantrær nærme seterbua.
10217	Nedre Mesetre	11.08.2011	Ja	Fin voll.
10218	Mellom Mesetre	11.08.2011	Nei	Noe yngre skog på vollen.
10219	Øvre Mesetre	11.08.2011	Nei	Fin voll.
10220	Øvre og Nedre Fjøsli	11.08.2011	Nei	Fine jorder.
10221	Gaulensetra S	12.08.2011	Ja	Fin voll, noe vier og småkratt.
10222	Gaulensetra N	12.08.2011	Nei	Noe igjengrodd, men fremstår som en tydelig setervoll.
10223	Storliseter	16.08.2011	Nei	Noe yngre skog på vollen.
10224	Åset	16.08.2011	Nei	Fin voll, noe skog i nord og sør.
10225	Svartetjern	16.08.2011	Nei	Noe skog i ytterkantene.
10226	Nedre Bufjell	17.08.2011	Nei	Noe yngre skog på vollen.
10227	Øvre Bufjell			Befart av forv. Styret. Vollen skal avgrenses iht økonimisk kartverk.
10228	Nysetre			Befart av forv. Styret. Vollen skal avgrenset iht avgrensning tegnet på av grunneier.
10229	Vindolsetre	18.08.2011	Nei	Noe skog i ytterkantene.
10230	Båsumsetra		Nei	Registrert etter dialog med grunneier. Ryddet i 2010. Ny rydding ikke fremkommet på flybilde fra 2009.
10231	Nåsåseter		Nei	Digitalisert av Leif Simonsen etter dialog med lokalkjent.

9.9 Vedlegg 9 – Statuskart løyper



9.10 Vedlegg 10 – Kart over anlegg

Kartet er ikke uttømmende. Se kommentarer i kapittel 5.6.



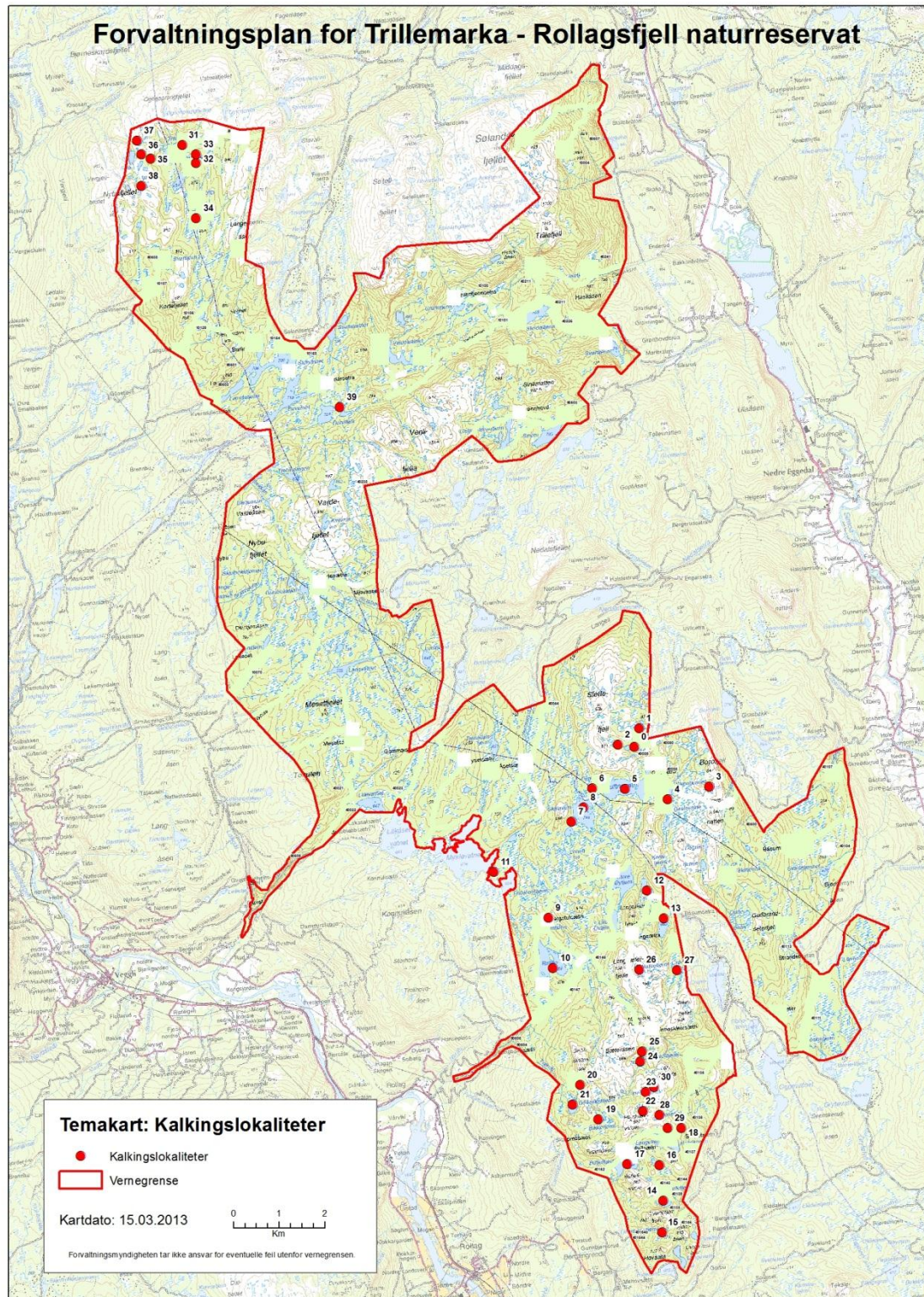
9.11 Vedlegg 11 – Liste over anlegg

Listen er ikke uttømmende. Se kommentarer i kapittel 5.6.

Nummer	Beskrivelse
10017	Fløtningsdam
10018	Fløtningsdam
10019	Fløtningsdam
10021	Fløtningsdam
10025	Brønn
10038	
10048	
10059	Vedkost med tak
10061	
10075	Flaggstang
10077	Brønn
10080	Steinmur
10084	Fløtningsdam
10087	Fløtningsdam
10130	Fløtningsdam
10135	Fløtningsdam
10139	
10142	Brønn
10151	Brønn
10152	Kølgrop
20001	Fløtningsdam, 5x15m.
20002	Gundersenhula
20003	Fløtningsdam
20004	Glimmerbrudd
20010	5 stokker, 1,5x2m.
20021	Plog
20025	Varde, 2,5m høy
20028	Grønlisteinen
20037	Fløtningsdam
20039	Kullgrop 6m diam
20049	Fløtningsdam
20053	Fangstgrop
20056	Krok i berg
20057	Fløtningsdam
20058	Varde. 1,8m høy
20065	Lededam
20068	3 varder, veikryss
20069	Fløtningsdam
20070	Fløtningsdam
20071	Kastet, 5x1,5m
40005	Brønn på nedre Meset
40008	Setervoll på nedre Meset

40015	Brønn sør for nedre Meset
40077	Badestamp mellom Tuftnevatn og Putten
50009	Stor steindam
50085	Lavoskjelett ved Rollagstjønn
40200	Betongdam mellom Gaulsvatna og Tuftnevatn
40201	Klopp som nylig har blitt tatt av flommen. Ved Åset. Var tilstede på vernetidspunktet.
40202	Klopp der kun en tynn stokk, samt grunnmuren av oppstamlede og til dels oppmurte steiner ligger igjen. Klopp var tilstede på vernetidspunktet.
40203	Steinlass tippet i traktorveien mellom Låksåsetvatnet og Gamlesetra
40205	Minnestein for død gutt på 1940-tallet. Herbrand Svendsen Toen f. 1832, d. 1846.
40206	Badebrygge i nærheten av hytte mellom Båsetra og Trytetjern.
40207	En slags gapahuk, bygget som et tilbygg til en stor stein. Ligger ved det sør-østligste Sollitjønn.
40209	Steinklopp fra land og ut til lita øy på et tjern sør for Skålesetra.
40210	Vanntank for oppsamling av takvann sør for Haslitjenn
40212	Klopp vest for skodølstjønn, ved enden av bilveien
40213	Klopp vest for skodølstjønn
40218	Dam i nærheten av Skårslangsetra
40220	Klopp langs stien til Skårslangsetra
40221	Bom av store steiner og kjetting langs veien inn mot Skodølstjønn
40222	Bom av store steiner og kjetting nordvest for Haslitjenn
40226	Grustak nordvest for Haslitjenn
40232	Betongdam ved utløpet på Gammalsetertjenn
40235	Stein/jord-Dam nordvest for Grønhovd
40236	Garnoppheng og båtfeste ved storvatn
40240	Bom av kjetting og stålstenger langs traktorveien til Svarttjønn
40252	Bolt for fortøying av båt. Slått ned i stein
40254	Dam av stein og jord sør for Bufjellnatten.
40259	Brønn mellom Rollagstjønn og Vardetjønn.
40260	Brønn i utkanten av setervollen på Minneskleiv.

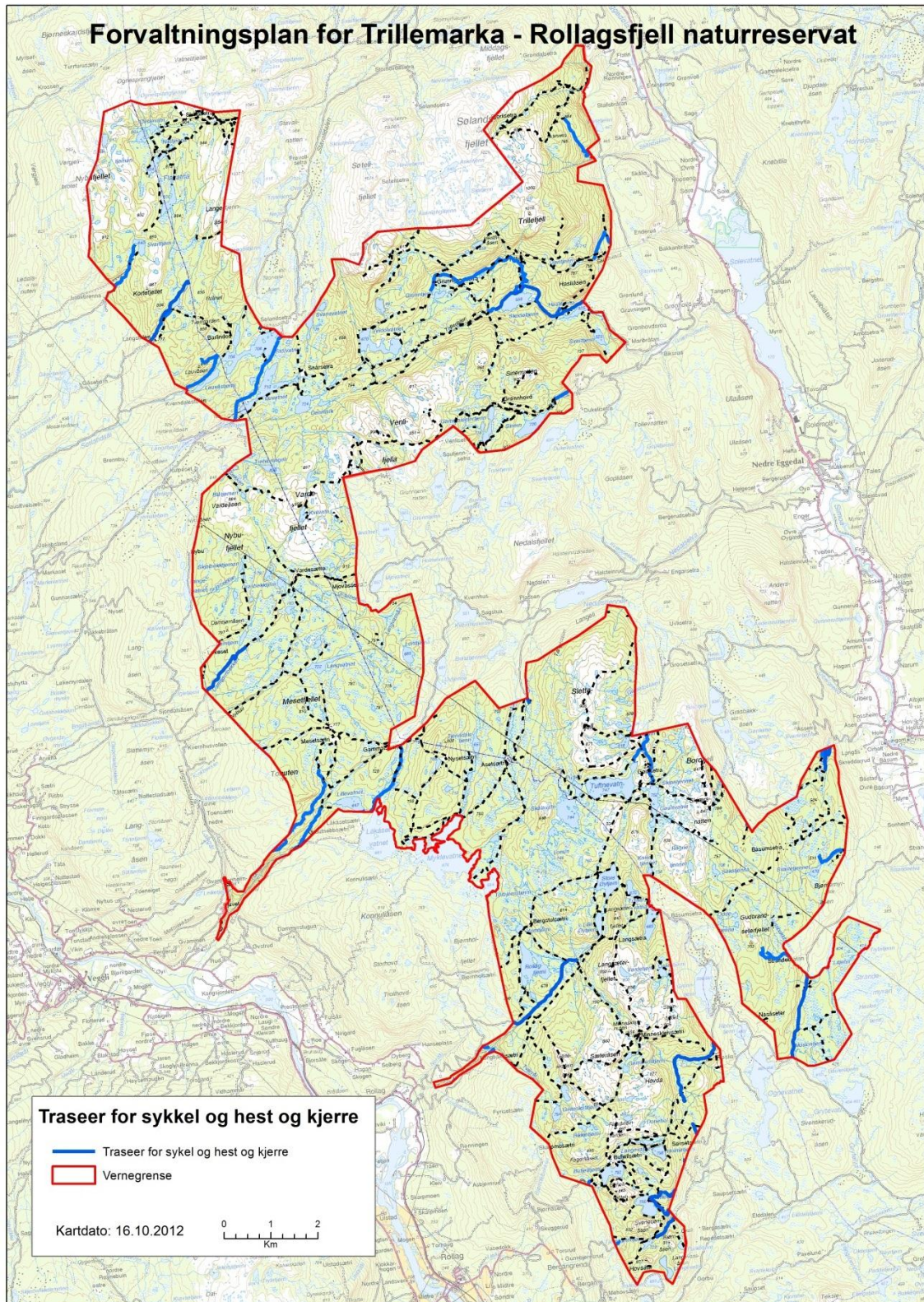
9.12 Vedlegg 12 – Kalkingslokaliteter



Liste over kalkingslokaliteter.

Nr	Vann	Søker	Kommune
0	S. Damtjørn	Borofjell Fiskelag	Sigdal
1	N. Damtjørn	Borofjell Fiskelag	Sigdal
2	"Øvre" Damtjørn	Borofjell Fiskelag	Sigdal
3	Skinntjørn	Borofjell Fiskelag	Sigdal
4	Gaulsvatna	Borofjell Fiskelag	Sigdal
5	Tuftnevatn	Borofjell Fiskelag	Sigdal
6	Putten	Rollag kommune	Sigdal
7	Lonin	Rollag kommune	Rollag
8	Skålavatn	Rollag kommune	Sigdal/Rollag
9	Vomtjørn	Rollag kommune	Rollag
10	Rollagtjørni	Rollag kommune	Rollag
11	Torbjørntjørn	Rollag kommune	Rollag
12	Øvre Tråenvatn	Grytevassdraget FF	Rollag
13	Nedre Tråenvatn	Grytevassdraget FF	Rollag
14	Svartetjørn	Grytevassdraget FF	Rollag
15	Tjørnsputertjørn	Grytevassdraget FF	Rollag
16	Barketj. ca. k 790	Bufjell	Rollag
17	Bufjellvatn	Bufjell	Rollag
18	Holmetjørn	Bufjell	Rollag
19	Bikkjetjern	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
20	Ø. Geiteskalltjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
21	N. Geiteskalltjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
22	Øvre Donhøl	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
23	Breiva	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
24	Ø. Gamlevolltjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
25	N. Gamlevolltjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
26	Vardetjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
27	Grønlietjørn	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
28	Nedre Donhøl	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
29	Langvatnet	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
30	Østre Breiva	Rollagsfjell Utmarkslag	Rollag
31	Løken/Øvste Flåvatn	Eggedal Utmarkslag	Sigdal
32	Midtre Flåvatn	Eggedal Utmarkslag	Sigdal
33	Nilstjørn	Eggedal Utmarkslag	Sigdal
34	Nedre Flåvatn	Eggedal Utmarkslag	Sigdal
35	Øvre Sollitjørn	Verjedalens Utmarkslag	Nore og Uvdal
36	Midtre Sollitjørn	Verjedalens Utmarkslag	Nore og Uvdal
37	Store Sollitjørn	Verjedalens Utmarkslag	Nore og Uvdal
38	Øvre Nybutjørn	Verjedalens Utmarkslag	Nore og Uvdal
39	Danmark	Privat gjennomføring	Sigdal

9.13 Vedlegg 13 – Traseer for sykkel og hest og kjerre



9.14 Vedlegg 14 – Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven der forvaltningsplanen setter forskriftsbestemmelser eller gjør enkeltvedtak.

Generelt

Forvaltningsplanen setter noen steder forskriftsbestemmelser/enkeltvedtak ut over det som er direkte fastsatt i verneforskriften. Slike bestemmelser skal vurderes etter naturmangfoldlovens jfr. § 7, 8 – 12 om prinsippene for offentlig beslutningstaking. En slik vurdering følger her for aktuelle bestemmelser i denne forvaltningsplanen.

Det generelle kunnskapsgrunnlaget for alle vurderinger er det grunnlaget som er oppgitt i kapittel 4.1.1 og det som var registrert i Artskart og Naturbase i mars 2012. I tillegg kommer generell kunnskap om biologiske verdier i skog knyttet til eldre skogsmiljøer og gamle trær. Denne kunnskapen baserer seg på vitenskapelige arbeider, men det er ikke referert spesielt til publikasjoner rundt dette. Det er også gjennomført en betydelig befaringsinnsats under arbeidet med forvaltningsplanen knyttet til kartlegging av stier, veier, bygninger og anlegg. Slik informasjon er også innhentet fra aktuelle grunneiere og lag og organisasjoner gjennom en rekke møter.

Flere av bestemmelsene er utformet for å sikre en opprettholdelse eller forbedring av naturmiljøet. Prinsippene i naturmangfoldloven er også vurdert i forhold til disse bestemmelsene.

Kapittel 5.1.2 – Om bestemmelser knyttet til bruk av sykkel og hest og kjerre

Vurderingen opp mot naturmangfoldlovens (NML) prinsipper tar utgangspunkt i verneforskriftens § 3.5 om at «*Bruk av sykkel og hest og kjerre er forbudt utenom eksisterende veger og traseer som er definert i forvaltningsplanen, jf. § 8.*» og at forvaltningsplanen gir en bestemmelse om at «*Traseer vist på kart i vedlegg 9.13 der det er tillatt med sykkel og hest og kjerre jfr. verneforskriftens § 3.5.*»

De aktuelle traseene der det gis anledning til bruk av hest og kjerre er i all hovedsak eksisterende veier. I tillegg kommer to stier som i tidligere tider lenge før vernet var benyttet som ferdselsårer mellom dalførene, men som i dag har mer preg av en tydelig og ordinær sti. For veier vil bruk av sykkel og hest og kjerre ikke komme i konflikt med kjente biologiske verneverdier da disse allerede i dag er i bruk som vei og er tillatt ryddet og vedlikeholdt til det nivået som var på vernetidspunktet. Det samme gjelder de aktuelle stiene, men her vil sykling og bruk av hest og kjerre kunne gi noe større slitasje i traseen enn ferdsel til fots. Man kan tenke seg at stier kan bli utvidet gjennom bruk dersom det er fuktige områder og brukerne av sykkel eller hest og kjerre fører til at disse områdene blir spesielt sølete. Gående kan da benytte sidene av stien slik at den utvider seg. Slik utvidelse må sees på lik linje som utvidelser av samme årsak når stien bare brukes av folk til fots. Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre tiltak som avbøter problemet. De stiene som inngår i aktuelle traseer for sykkel og hest og kjerre er ikke spesielt fuktige. I Artskart, Naturbase og de biologiske registreringene som ligger til grunn for vernet er det ikke informasjon om at de aktuelle stier og veier har spesielle naturverdier i eller nær inntil traseene som kan bli negativt berørt av ferdselen på traseene. Forvaltningsmyndighetens

vurdering er at traseer for sykkel og hest og kjerre vil ha ubetydelige negative effekter på naturmiljøet og de verdiene som er vernet. Det vurderes at kravet til kunnskapsgrunnlaget (NML § 8) er oppfylt i forhold til den antatte effekten.

Siden åpningen for bruk av sykkel og hest og kjerre ikke vurderes å få noen konsekvenser for naturmiljøet innenfor eller nær angitte traseer ansees en vurdering opp mot § 9 om føre-var-prinsippet, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse som skal bære av tiltakshaver og § 12 om miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder som uaktuelle. Det er gjort en vurdering opp mot § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning ved at bare et fåtall veier og stier tillatt brukt av sykkel, hest og kjerre. Dette skyldes at samlet belastning på særlig stier kan blir for stor som følge av sterk slitasje.

Kapitel 5.2.3 – Om bestemmelser knyttet til stier og skiløyper

Vurderingen opp mot naturmangfoldlovens prinsipper tar utgangspunkt i verneforskriftens § 4.18 og § 5.3 (se kapittel 5.2.3). Forvaltningsplanen gir en bestemmelse om at «Ved bygging av klopper eller plankeganger skal det benyttes naturlige materialer eller materialer med miljøvennlig impregnering.» og «Merking og tilrettelegging av stier og løyper skal skje etter en enhetlig standard som blir fastsatt av forvaltningsmyndigheten.». Dette vurderes som en forskriftsbestemmelse da det gis ytterligere begrensinger ut over det som er gitt i verneforskriften. Bestemmelsene vurderes dermed etter naturmangfoldlovens § 7 (8 – 12) om prinsippene for offentlig beslutningstaking.

Bruk av naturlige materialer og materialer med miljøvennlige impregnering ved merking og tilrettelegging av stier og løyper vil ytterligere redusere eventuelle forurensende belastninger på naturmiljøet i verneområdet ut over det som generelt kunne tillates etter søknad. Bestemmelsene vil derfor ikke føre til større belastning på naturmiljøet, men sikre at det holdes så lavt som mulig. Dette sikrer en mindre belastning på naturmiljøet enn det man kunne fått dersom bestemmelsen ikke var satt. Man kan derfor si at man reduserer den samlede belastningen på naturmiljøet (§10) og at man velger de mest miljøforsvarlige teknikkene (§12). Dette er basert på generell kunnskap (§8) om miljøfarene ved en rekke impregneringsmidler o.l. Det ligger også en viss føre-var-vurdering (§9) til grunn da alle negative effekter ikke er kjent, men det antas at slike kan forekomme.

For øvrig gir bestemmelsen om en enhetlig merking og tilrettelegging av stier og løyper gir i seg selv ikke effekter på naturmiljøet. Bestemmelsen er bare ment å gi føringer på hvordan slik merking fremstår visuelt. Bestemmelsen blir dermed ikke vurdert opp mot naturmangfoldlovens prinsipper.

Kapittel 5.9.3 – Om bestemmelser knyttet til vilt- og fiskeforvaltning

Vurderingen opp mot naturmangfoldlovens prinsipper tar utgangspunkt i verneforskriftens § 4.15 «Bestemmelsene i § 3, nr 1-3 er ikke til hinder for: Gjennomføring av vilt- og fiskestelltiltak i samsvar med godkjent forvaltningsplan. Utdyping: Med "i samsvar med forvaltningsplanen" forstås tiltaks som er i samsvar med de retningslinjer og bestemmelser som er gitt i denne forvaltningsplanen.». Forvaltningsplanen gir i tillegg en bestemmelse om at «Det er ikke tillatt med kalking i naturlig sure vann eller vann som ikke tidligere har vært kalket.». Dette vurderes som en forskriftsbestemmelse da det gis ytterligere begrensinger ut over det som er gitt i verneforskriften. Bestemmelsene vurderes dermed etter naturmangfoldlovens § 7 om prinsippene for offentlig beslutningstaking.

Grunnen til bestemmelsen er at naturlig sure vann eller vann som ikke er kalket kan ha spesielt biologisk mangfold som er tilpasset sure forhold. Dette mangfoldet kan bli ødelagt dersom slike vann kalkes ved at forholdet mellom arter kan forskyves eller livsmiljøet generelt ikke lenger tilfredsstiller arter som er tilpasset sure forhold. Vann som ikke tidligere har vært kalket er også tatt med her siden man ikke vet om de var sure før problemet med sur nedbør oppsto. Videre kan slike forekomster, selv om de har blitt påvirket av sur nedbør, utvikle vannflora og vannfauna som er tilpasset sure forhold og som man kan ødelegge ved kalking. Fastsetting av bestemmelsen er dermed begrunnet i å sikre at slik kalking ikke reduserer naturmangfoldet i verneområdet. Vurderingen er gjort basert på et generelt kunnskapsgrunnlag (§8) om livet i sure vann. Det ligger en føre-var-vurdering (§9) til grunn siden man ikke kjenner til hva som faktisk finnes av liv i slike vann. En eventuell samlet belastning (§10) på naturlig sure vann i verneområdet og i Norge generelt vurderes å bli mindre siden man ikke skal kalke slike lokaliteter. Vurderinger rundt kostnadene ved miljøforringelse (§11) og miljøforsvarlige teknikker vurderes som ikke relevant her da det ikke vil koste noe å gjennomføre tiltaket og ikke vil bli brukt noen teknikker for å oppnå dette.

Kapittel 5.13.3 – Om rydding og stell av hyttetomter

Vurderingen opp mot naturmangfoldlovens prinsipper tar utgangspunkt i verneforskriftens § 4.13 der det gis en rekke bestemmelser for hvordan rydding rundt hyttetomter skal skje. Det henvises til kapittel 5.13.3 for nærmere detaljer om bestemmelser og utdypinger. Under gjengis hoveddelen av bestemmelsene.

«Hyttetomter som er knyttet til denne bestemmelsen kan ryddes på følgende generelle vilkår:

- Rydding må ikke foretas i registrerte kjerneområder for biologisk mangfold som vist på kart i Figur 3. Forvaltningsmyndigheten kan likevel etter forutgående avklaring tillate fjerning av enkelttrær rundt bygninger for å hindre at disse påfører bygninger skade.»

Vurdering:

I bestemmelsen åpnes det for at enkelttrær kan fjernes etter forutgående avklaring selv om disse befinner seg innenfor et kjerneområde for biologisk mangfold i verneområdet. Med forutgående avklaring menes det at det kan innhentes informasjon om aktuelle trær huser viktige arter (rødlistearter, ansvarsarter eller andre forvaltningsprioriterte arter) eller på annen måte er spesielt biologiske verdifulle. Årsaken til at denne bestemmelsen er lagt inn er at kunnskapsgrunnlaget generelt ikke er så detaljert at man bør gi tillatelse til rydding uten å ha vurdert dette nøyer, spesielt innenfor kjerneområder for biologisk mangfold. Man søker derfor gjennom saksbehandlingen å skaffe tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at § 8 i naturmangfoldloven tilfredsstilles. For øvrig forventes det at det gjøres en vurdering av NMLs §§ 8 til 12 med spesiell vekt på §§ 8 og 9 når forvaltningsmyndighetene gjør sine forutgående avklaringer.

- «Tillatt rydding omfatter fjerning av lavere vegetasjon og trær. Treslag som kan hogges er bjørk, yngre gran, yngre furu og evt. fremmede treslag. Gamle, grove, hule, døde eller særegne trær skal spares. Trær som står i fare for å skade bygninger kan fjernes uavhengig av status.»

Vurdering:

I denne bestemmelsen tillates rydding av lavere vegetasjon og yngre trær generelt. Bakgrunnen for dette er at de fleste rødlistearter i skog er knyttet til gammel skog eller gamle skogsmiljøer. Rundt hytter antas det at det er få gamle skogsmiljøer og unge trær forventes ikke å ha spesielle rødlistearter for kontinuitetsskog knyttet til seg. Forvaltningsmyndigheten anser at kunnskapsgrunnlaget etter § 8 er noe svakt innenfor små områder og om enkelttrær i forhold til mulige effekter av tiltaket. Som en kompensasjon for dette er det lagt til grunn en føre-var-holdning (NML § 9) ved bare å tillate rydding av yngre bartrær, bjørk og fremmede treslag da det vurderes at slike trær i liten grad huser viktig naturmangfold og hogst av disse i liten grad skader naturmangfoldet som dekkes av verneformålet.

Med bakgrunn i en føre-var-holdning (§ 9 NML) er det gitt bestemmelser om at gamle, grove, hule, døde eller særegne trær skal spares da det er kjent at nettopp slike trær kan ha store biologiske verdier knyttet til seg. Når man likevel tillater å kunne fjerne slik trær, dersom de står i fare for å skade hytter, kan biologiske verdier gå tapt. I avveiningen mellom skade på hytter og eventuelt mennesker som benytter hyttene og skaden på naturmiljøet ansees skaden på naturmangfoldet som mindre viktig. Videre er det forvaltningsmyndighetens vurdering at selv om biologiske verdier skulle gå tapt ved felling av enkelttrær så vil slike verdier med stor sannsynlighet finnes på andre trær i nærheten eller i øvrige skogsområder i verneområdet. Videre vurderes mulighetene for at tilsvarende verdier som eventuelt ble ødelagt ved felling av trær med stor sannsynlighet vil utvikle seg og vokse frem i verneområdet for øvrig etter hvert som skogen i verneområdet får utvikle seg uten hogst. Den samlede belastningen (§ 10 NML) på naturmangfoldet vurderes derfor som liten.

- «Rydding skal utføres skånsomt, og eventuelle kantsoner mot vann, bekker og myr skal opprettholdes.»

Vurdering:

Bestemmelsen er basert på generell kunnskap om at kantsoner mot vann, bekk og myr er viktige for å opprettholde varierte og gode livsmiljøer for en rekke arter (§ 8). Bestemmelsen er såpass generell at man kan si at det er føre-var-prinsippet (§ 9) i kombinasjon med generell kunnskap som er lagt til grunn for bestemmelsen. Den samlede belastningen (§ 10) på naturmiljøet som følge av denne bestemmelsen vurderes som ubetydelig da bestemmelsen nettopp søker å bevare naturverdier i kantsoner langs vann, bekker og myrer. Grunneier må bære den eventuelle økonomiske belastningen (§ 11) en rydding etter disse bestemmelsene krever. Det gis ingen bestemmelser om miljøforsvarlige teknikker (§12), men bruk av vanlig maskinelt utstyr som brukes i skogbruket legges til grunn. Forskriften for øvrig regulerer motorisert ferdsel og dermed bruk av traktor og liknende for å gjennomføre tiltaket.

9.15 Forhold som kan kreve forskriftsendring

Det er i prosessen med forvaltningsplanen oppdaget noen forhold som bør endres i forskriften. Disse er nevnt under.

Veier

Det er oppdaget bilveier som burde vært omtalt som veier på lik linje som de som er nevnt i verneforskriften. Det henvises til kapittel 5.3 for nærmere detaljer om dette.

Bygningsstørrelse

Utdypingen av «mindre tilbygg» som er gitt i kapittel 5.4 er det lengste man kan strekke dette begrepet basert på dagens praksis av bestemmelsene i andre verneområder. Man kan likevel se at å tillate noe større tilbygg ikke vil være i strid med det overordnede formålet med vernet. Etter anbefaling fra DN (brev av 10.07.2012), foreslås en forskriftsendring som gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til etter søknad å gi tillatelse til «*tilbygg på inntil 20m² til eksisterende bygninger, dog ikke større enn den eksisterende bygningen. Samlet bygningsareal etter påbygning må ikke overstige 60m²*».

Mobile jakttårn

Bruk av mobile jakttårn som står oppe i jaktseasonen er ikke tillatt. Dette er imidlertid normalt tillatt i andre verneområder av samme type. Det foreslås en forskriftsendring slik at forskriften for dette området harmoniserer med restriksjonsnivået i andre skogreservater. Det henvises til kapittel 5.8 for nærmere detaljer om dette.

Forskriftsendringen må eventuelt vedtas ved kongelig resolusjon.